

Štvrtá hlava
PRÁVNE ÚKONY

Prvý diel	Všeobecné ustanovenia
Druhý diel	Uskutočňovanie prejavov vôle
Tretí diel	Výklad prejavu vôle
Štvrtý diel	Forma prejavu vôle
Piaty diel	Podmienené následky právnych úkonov
Šiesty diel	Dovolenosť právneho úkonu
Siedmy diel	Vady prejavu vôle
Ôsmy diel	Neplatnosť a zrušiteľnosť

Prvý diel
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

§ 1
Právny úkon

Právny úkon môže byť založený na jednom alebo viacerých prejavoch vôle.

Odôvodnenie:

Návrh vychádza zo stanoviska, že právnym úkonom je určitý v hypotéze právnych noriem predpokladaný skutkový stav, ktorý pozostáva minimálne z jedného prejavu vôle ako nevyhnutného prvku právneho úkonu, popri ktorom však môžu právny úkon tvoriť aj ďalšie konštrukčné prvky, ako napríklad ďalší prejav vôle (ak ide o zmluvu), schválenie prejavu vôle orgánom verejnej moci, odovzdanie veci pri reálnych zmluvách a pod.

Tomuto východisku nezodpovedala doterajšia definícia právneho úkonu (§ 34 OZ), keďže právny úkon stotožňovala len s jedným prejavom vôle, resp. neumožňovala pod tento pojem zahrnúť aj iné konštrukčné prvky. Návrh zároveň upúšťa od snahy právny úkon definovať, a to aj z dôvodu, že sa kladie väčší dôraz na samotný prejav vôle.

§ 2
Prejav vôle

(1) Prejavom vôle je každé správanie, ktorým konajúca osoba prejavuje svoj zámer vyvolať právne následky, ktoré by bez tohto zámeru nenastali.

(2) Nedostatok zámeru vyvolať právne následky však nevylučuje, aby sa za prejav vôle považovalo aj také správanie osoby, ktoré iná osoba dôvodne považovala za jej určený prejav vôle.

(3) Nedostatku zámeru vyvolať právne následky alebo existencie zámeru vyvolať iné právne následky sa nemožno dovolávať voči tretej osobe, ktorá správanie konajúcej osoby dôvodne považovala za právny úkon s obsahom, ktorý by tomuto správaniu spravidla prisúdila bežná rozumná osoba v postavení tretej osoby.

Odôvodnenie:

Podľa doterajšieho práva právny úkon bol prejavom vôle smerujúcim najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú (§ 34 OZ). Takéto poňatie právneho úkonu a prejavu vôle však nebolo správne, a to z viacerých hľadísk.

Po prvé, doterajšia úprava evokovala, akoby okrem prejavu vôle, ktorý napĺňal definíciu právneho úkonu, existovali aj iné prejavy vôle. Návrh však vychádza zo stanoviska, že prejav vôle je technickým pojmom, ktorý patrí do zákonného aj právnického jazyka, a ktorého význam

sa odlišuje od hovorového jazyka. Návrh preto v odseku 1 pristupuje k definícii tohto pojmu, a to z dôvodu, že je potrebné v tomto smere usmerniť prax a predchádzať tým pochybnostiam, či určité konanie je alebo nie je prejavom vôle a považmo aj právnym úkonom. Prejav vôle však nemožno stotožňovať s právnym úkonom, aj keď vo väčšine prípadov také stotožnenie možné bude. Tak napríklad prejav vôle zákonného zástupcu maloletého, ktorý podlieha schváleniu súdom, ešte nie je právnym úkonom. Obdobne návrh na uzavretie zmluvy je prejavom vôle, ale nie právnym úkonom, nakoľko sám osebe ešte nevyvoláva právne následky, hoci k nim vôľa navrhovateľa smeruje.

Po druhé, doterajšia formulácia § 34 OZ umožňovala za prejav vôle – a tým aj za právny úkon – považovať akúkoľvek vonkajšiu manifestáciu vôle „smerujúcu“ k právnym následkom. Návrh v odseku 1 však vzhľadom na to, že prejav vôle je nástrojom individuálnej autonómie, za prejav vôle považuje len takú vonkajšiu manifestáciu vôle, ktorá je zameraná na vyvolanie právnych následkov, pričom v prípade absencie tejto vôle na vyvolanie právnych následkov o prejav vôle ani o právny úkon vôbec nepôjde. Zároveň je podľa návrhu v súlade s individuálnou autonómiou nevyhnutné, aby išlo o také právne následky, ktoré by bez takto zameranej vôle (t. j. zámeru) vôbec nenastali. Napríklad vytvorenie diela nie je prejavom vôle (hoci ide o vôľový akt), i keby vôľa konajúcej osoby bola zameraná na vznik vlastníckeho práva. Aj keby totiž takto zameraná vôbec nebola, vlastnícke právo by vzniklo. Nemôže ísť preto o prejav vôle, a tým ani o právny úkon.

Po tretie, doterajšia definícia právneho úkonu hovorila len o právnych následkoch, ktoré právne predpisy s prejavom vôle spájajú, hoci v skutočnosti mohlo ísť aj o následky, ktoré z právnych predpisov vôbec nevyplývajú, no plynuli z existujúcej zmluvy či stanov. Návrh túto nepresnosť odstraňuje v odseku 1 flexibilnou formuláciou „právne následky“. Tou návrh zároveň nahrádza nejednoznačnú formuláciu „najmä k vzniku, zmene a zániku práv a povinností“. Návrh v tomto smere lepšie zodpovedá tomu, že má ísť o následky, ktoré stanovuje dispozícia právnej normy, či už tej vyplývajúcej z právnych predpisov alebo iných právnych úkonov (napr. stanov). Z pojmu „právne“ zároveň plynie, prejavom vôle, a teda aj právnym úkonom, môže byť len také správanie, ktoré právo (teda právny predpis, zmluva alebo stanov) predpokladá. To v konzekvencii znamená, že jednostranné prejavy vôle a uznesenia môžu mať právnu relevanciu, len ak sú v práve predvídané. Návrh taktiež z pod pojmu prejav vôle a tým aj z pod pojmu právny úkon vylučuje rôzne spoločenské úsluhy, keďže pri nich nie je vôľa konajúcej osoby zameraná na vyvolanie právnych následkov.

Odsek 2 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho cieľom – po vzore čl. 52 § 2 pPKC – je korigovať odsek 1 a zabezpečiť, aby sa správanie určitej osoby mohlo považovať za prejav vôle, a tým aj za právny úkon, aj v prípade, ak ním táto osoba vôbec nechcela vyvolať právne následky. Keďže je však prejav vôle prejavom individuálnej autonómie, takáto možnosť musí byť značne obmedzená. Do úvahy bude prichádzať len za podmienky, že tretia osoba dôvodne považovala toto správanie za prejav vôle, ktorý je určený práve jej. Formuláciou „nevylučuje“ však návrh chce zároveň vyjadriť, že takáto dôvodnosť nemusí ešte vždy stačiť. Čiže ani vtedy, ak tretia osoba dôvodne považovala správanie inej osoby za jej prejav vôle, ešte nemusí ísť o prejav vôle ako základ právneho úkonu. Bude preto vždy potrebné poverovať, či si v konkrétnom prípade ochrana dôvery tretej strany zaslúži prednosť pred záujmom konajúcej osoby. Okolnosti, za ktorých k tomu môže dôjsť, návrh nepredpisuje a ponecháva ich na súdnu prax a právnu náuku. Môže sa napríklad stať, že tretia osoba svoju ochranu dôvodne opiera o okolnosti, o ktorých však konajúca osoba vôbec nevedela, a preto nemohla predvídať, že jej správanie bude niekto považovať za prejav vôle. V takomto prípade nemusí byť ochrana dôvery tretej osoby na mieste.

Ak sa podľa odseku 2 dôjde k záveru, že napriek absencii vôle vyvolať právne následky pôjde o prejav vôle, potom sa mu prisúdi význam podľa posledných viet § 31 ods. 2, resp. 3.

Ani odsek 3 nemá v doterajšom práve priamy ekvivalent, i keď čiastočne nadväzuje na úpravu simulácie (§ 41a ods. 2 OZ). Návrh inšpirovaný čl. 52 § 3 pPKC – vychádza z potreby chrániť dôveru tretej osoby: aplikácia odseku 3 prichádza do úvahy tam, kde správanie konajúcej osoby alebo konajúcich osôb navonok vykazuje znaky určitého právneho úkonu, hoci vôľou konajúcich osôb nebolo vyvolať právne následky (a teda stricto sensu ich správanie nie je prejavom vôle, a teda ani právnym úkonom), resp. ich vôľou bolo vyvolať iné právne následky než tie, ktoré by zodpovedali ich správaniu (napr. disimulácia). Aj v takýchto prípadoch si môže ochrana dôvery tretej osoby, ktorá takéto správanie dôvodne považovala za právny úkon, resp. za právny úkon s obsahom, ktorý zodpovedá danému správaniu, vyžadovať uprednostnenie pred záujmom účastníkov správania. Podobne ako pri odseku 2 ani tu však dôvodná dôvera ešte nemusí bez ďalšieho znamenať, že takéto správanie sa bude považovať za právny úkon. Odsek 3 len stanovuje, že neexistencie vôle vyvolať právne následky, resp. existencie vôle vyvolať iné

právne následky sa voči takejto osobe nemožno dovolávať, no to však nevylučuje, aby sa ich správanie predsa len nepovažovalo za právny úkon z iných dôvodov. Aj tu bude treba teda pomerovať ochranu dôvery tretej osoby a záujmy účastníkov správania, tak ako pri odseku 2.

Na rozdiel od odseku 2 sa v odseku 3 nehovorí o osobe, ktorej je správanie určené, ale len o tretej osobe. Odsek 3 sa preto bude aplikovať vo vzťahu k osobe, ktorá nie je adresátom tohto správania. Význam to môže mať najmä v prípadoch disimulácie alebo napríklad vtedy, ak by sa určité správanie dalo považovať za prijatie uznesenia. Rovnako odsek 3 nehovorí o tom, kto sa nemôže voči tretej osobe dovolávať neexistencie vyvolať právne následky či existencie vôle vyvolať iné právne následky. Z toho vyplýva, že sa toho nemôže dovolávať nik, teda nielen konajúca osoba, ale napríklad ani adresát jej správania. Napríklad ak strana simuluje svoju výpoveď, potom sa ani adresát nemôže dovolávať voči tretej osobe, že o žiadnu výpoveď v skutočnosti nejde, a teda napríklad že zmluva ďalej trvá (a to bez ohľadu na to, či o tom vedel alebo nie).

Ak sa neexistencie vôle alebo existencie inej vôle nebude možné dovolávať voči tretej osobe, potom sa správaniu konajúcich osôb prisúdi obsah, ktorý zodpovedá ich správaniu. Vychádzať sa pritom bude z toho, aký obsah by tomuto správaniu spravidla prisúdila bežná rozumná osoba v postavení tretej osoby.

Odsek 3 zároveň čiastočne nahrádza doterajšiu úpravu obojstrannej disimulácie, teda zastretého právneho úkonu (§ 41a ods. 2 OZ). Obojstranná disimulácia má dve roviny: rovina vzťahu medzi konajúcou osobou a adresátom a rovina medzi konajúcou osobou a treťou osobou. Podľa návrhu treba prvú rovinu riešiť podľa pravidiel pre výklad prejavov vôle. Ak teda konajúca osoba simulovala svojim správaním určitý prejav vôle, toto jej správanie treba vyložiť podľa pravidiel pre výklad prejavu vôle. Ak išlo o adresovaný prejav vôle, uplatní sa pravidlo uvedené v § 31 ods. 2. Právny úkon, ktorého základom bol príslušný prejav vôle, bude mať teda obsah, ktorý zodpovedá tomuto pravidlu. Či na základe tohto prejavu vôle môže vzniknúť platný právny úkon, bude závisieť od všeobecných kritérií. Napríklad otázka, či je v takomto prípade splnená forma právneho úkonu, bude závisieť aj od pravidla zakotveného v § 39. Druhá rovina, teda vzťah k tretej osobe je riešený práve v odseku 3. Odsek 3 má však širší záber než doterajšia úprava disimulácie, pretože dopadá aj na prípady, keď konajúca osoba nezastierala žiadny iný obsah jej prejavu.

§ 3

Právne následky právneho úkonu

(1) Právny úkon vyvoláva okrem právnych následkov v ňom určených aj právne následky, ktoré s ním spája zákon.

(2) Právne následky vyplývajúce z ustanovení zákona, od ktorých sa možno odchyliť, však právny úkon nevyvolá, ak sa konajúca osoba od nich odchyľila alebo ak by sa tieto následky priečili jej zjavnému zámeru alebo by v obchodnom styku odporovali obchodným zvyklostiam.

(3) Právny úkon vyvoláva aj právne následky, ktoré zodpovedajú rozumnému usporiadaniu prípadu a zvyklostiam, ak sú nevyhnutné na naplnenie zjavného zámeru konajúcej osoby. Ak ide o obchodný styk, tak majú obchodné zvyklosti prednosť pred neobchodnými.

(4) Voči účastníkovi obchodného styku, ktorý nie je podnikateľom, sa však možno dovolávať obchodných zvyklostí podľa odseku 2 a odseku 3, len ak mu boli tieto zvyklosti známe a s touto možnosťou bol uzrozumený.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho cieľom je presne stanoviť, aké všetky právne následky vyvoláva platný a účinný právny úkon, a to bez ohľadu na to, či ide o úkon jedno- alebo viacstranný.

Odsek 1 na prvom mieste ustanovuje, že právny úkon vyvoláva právne následky, ktoré sú v ňom vymedzené, čo je prejavom zásady individuálnej autonómie. Ide o právne následky, ktoré sú vymedzené priamo v prejave vôle, vrátane všetkých vedľajších častí, napr. v obchodných podmienkach, ktorých obsah tvorí obsah právneho úkonu. Samozrejme, môže ísť len o následky, ktoré neprekráčajú hranice tejto autonómie (dôvody verejného poriadku, práva tretích osôb, ochrany-hodné záujmy slabšej strany alebo iné podobné dôvody). Okrem týchto následkov, právny úkon vyvoláva aj následky, ktoré s týmto právnym úkonom spája zákon, a to aj vtedy, keď ich konajúca osoba vôbec nevymedzila alebo keď si ich vôbec nebola vedomá.

Odsek 2 rieši otázku uplatniteľnosti dispozitívnych ustanovení. Cieľom nie je ani tak ustanoviť, že tieto ustanovenia sa uplatnia, ak sa konajúca osoba od nich neodchýli, ale najmä to, že v rámci dopĺňovania obsahu právneho úkonu môže súd rozhodnúť, že i keď konajúca osoba niektoré dispozitívne ustanovenie v právnom úkone nevyhlúčila (lebo naň napr. vôbec nepomýšľala), nebude sa uplatňovať, ak by dôsledky jeho uplatnenia nezodpovedali zjavnému zámeru strán, prípadne aj obchodným zvyklostiam (ak ide o obchodný styk). Zámer pritom musí byť zjavný; nebude preto možné doplniť obsah právneho úkonu, ak by zámer zjavný nebol. Slovo „priečilo“ bolo zvolené, aby sa zdôraznilo, že nepostačuje akýkoľvek rozpor, ale len rozpor kvalifikovaný, teda taký, ktorý by zjavný zámer podkopával. V zásade tu teda pôjde o akúsi hypotetickú vôľu konajúcej osoby: bude potrebné posúdiť, ako by asi bežná rozumná osoba v obdobnom postavení riešila otázku dispozitívneho ustanovenia, keby na ňu myslela pri uskutočňovaní právneho úkonu za tých istých okolností, v ktorých sa nachádzala konajúca osoba. Ak by išlo o zmluvu, tak sa zámer považuje spoločný zámer strán. Tretím prípadom, keď sa dispozitívne ustanovenia nepoužijú, je po vzore § 558 ods. 2 ČOZ prípad, ak by sa to v obchodnom styku priečilo obchodným zvyklostiam, pričom ani tu nebude postačovať akýkoľvek drobný, ale len kvalifikovaný rozpor („priečilo“).

Všetky tri uvedené situácie sú na sebe nezávislé. Na vylúčenie dispozitívnych ustanovení tak stačí, že nastane ktorákoľvek, hoci i len jedna z nich. Ak sa teda napríklad dispozitívne ustanovenie, ktoré nebolo výslovne vylúčené, prieči obchodnej zvyklosti, ale nie zjavnému zámeru (alebo naopak), tak sa nepoužije.

Aj odsek 3 rieši otázku dopĺňovania obsahu právneho úkonu na základe vyššie vymedzenej hypotetickej vôle. Na jeho základe bude možné, aby právny úkon vyvolával aj právne následky, ktoré v ňom neboli ani vymedzené, ani nevyplývajú zo zákona. Podmienkou však je, aby tieto následky zodpovedali rozumnému usporiadaniu prípadu a zvyklostiam a aby boli nevyhnutné na naplnenie zjavného zámeru konajúcej osoby, resp. spoločného zámeru strán viacstranného právneho úkonu. Pod zvyklostami treba rozumieť všeobecné zvyklosti, nie prax zavedenú medzi stranami, pretože to, že niečo medzi sebou v minulosti strany zaviedli, samo osebe nemôže znamenať, že sa to má uplatniť aj na iný ich vzťah. Taktiež platí, že ak by aj právny následok zodpovedal zvyklostiam a rozumnému usporiadaniu prípadu, predsa len nenastane, ak nie je nevyhnutný na naplnenie zjavného zámeru. Ak by totiž bolo tento zámer naplniť aj bez takéhoto právneho následku, potom je dopĺňovanie obsahu právneho úkonu neprípustné. Z podstaty veci zároveň plynie, že dopĺňovanie nie je možné tam, kde konajúca osoba, resp. strany určitý právny následok opomenuli práve preto, lebo si ho neželali. Posledná veta rieši stret zvyklostí v obchodnom styku v prospech obchodných zvyklostí.

Vzhľadom na to, že odseky 2 a 3 umožňujú dovolávanie sa obchodných zvyklostí, bolo potrebné riešiť dopad týchto ustanovení na obchodný styk, ktorého niektorý účastník nie je podnikateľom (je pritom nepodstatné, či ide v rámci obchodného styku o prejav vôle podnikateľa alebo prejav vôle nepodnikateľa adresovaný podnikateľovi). Odsek 4 túto situáciu rieši tak, že voči nepodnikateľovi sa možno obchodných zvyklostí dovolávať, len ak mu boli známe (za podmienok podľa § XX pritom postačuje aj prezumovaná vedomosť) a zároveň bol uzročený s možnosťou ich použitia, tzn. voči ich použitiu, o ktorom vedel, nenamietať.

To, že sú splnené predpoklady aplikácie odseku 2 a 3, bude musieť preukazovať osoba, ktorá sa ich dovoláva.

Návrh je čiastočne inšpirovaný čl. 53 pPKC, je však vymedzený užšie, pretože na rozdiel od neho viaže dopĺňovanie obsahu právneho úkonu na zjavný zámer konajúcej osoby, čím sa má zabezpečiť ochrana individuálnej autonómie.

§ 4

Jednostranný právny úkon

Právny úkon založený len na jednom prejave vôle (jednostranný právny úkon), na základe ktorého má vzniknúť, zmeniť sa alebo zaniknúť právo, vyvoláva právne následky, ak tak ustanovuje zákon, stanovy alebo zmluva.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie – inšpirované čl. 55 pPKC – nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho cieľom je podkresliť zásadu limitovaného katalógu (numerus clausus) jednostranných právnych úkonov. Vzhľadom na to, že zmyslom právnych úkonov je formovať právne vzťahy, zo zásady individuálnej autonómie plynie, že nikto nemôže nanútiť svoju vôľu inému, ak to

neumožňuje zákon, zmluva alebo stanovy. Úkony, ktoré zákon, zmluva či stanovy nepredpokladajú, preto nemôžu byť považované za právne úkony. Toto obmedzenie sa však vzťahuje len na úkony, na základe ktorých ma vzniknúť, zmeniť sa alebo zaniknúť subjektívne právo, teda na zaväzujúce a nakladajúce, teda dispozičné právne úkony, nie však na oprávňujúce.

§ 5

Zmluva

(1) Zmluva je právny úkon, ktorý je založený na zhodných prejavoch vôle dvoch alebo viacerých osôb.

(2) Zmluvné strany si môžu upraviť svoj právny vzťah podľa svojho uváženia.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Odsek 1 obsahuje všeobecne prijímanú definíciu zmluvy.

Odsek 2 – inšpirovaný čl. 54 pPKC – je dôsledkom individuálnej autonómie vôle, teda – v kontexte zmlúv – slobody upraviť si zmluvný vzťah aj inak, než ako predpokladá zákon. Strany tak môžu uzavrieť aj inú zmluvu než len pomenovanú, prípadne môžu uzavrieť pomenovanú zmluvu, no jednotlivé práva a povinnosti, iné než tie, ktoré definujú daný typ zmluvy, si môžu upraviť podľa vlastného uváženia. Limitom tejto zmluvnej slobody je úprava § XX: zmluvné strany sú teda limitované verejným poriadkom, právami tretích osôb, ochrany hodnými záujmami slabšej strany či inými podobnými dôvodmi.

§ 6

Uznesenie

(1) Uznesenie vyvoláva právne následky, ak oprávnenie na jeho prijatie vyplýva zo zákona alebo na ňom založenej zmluvy alebo stanov.

(2) Uznesenie sa prijíma prejavmi vôle spôsobom ustanoveným zákonom, zmluvou alebo stanovami. Ak tieto neustanovujú inak, tak uznesenie je prijaté, ak bolo schválené nadpolovičnou väčšinou všetkých hlasov, pričom každá osoba oprávnená hlasovať má jeden hlas.

(3) Ak zákon vyžaduje, aby bolo uznesenie zaznamenané v zápisnici, tak sa predpokladá, že uznesenie bolo prijaté s obsahom, ktorý je uvedený v zápisnici.

(4) Nedostatky pri prijímaní uznesenia nespôsobujú jeho neplatnosť, ibaže by mohli ovplyvniť jeho prijatie.

(5) Hlasovanie neoprávnených osôb nespôsobuje neplatnosť uznesenia, ak by aj bez ich hlasov boli splnené podmienky jeho prijatia.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie – čiastočne inšpirované § 56 a 57 pPKC – nemá v doterajšom práve ekvivalent. Dôvodom pre zakotvenie odseku 1 bolo predovšetkým rozptýľlú pochybnosti, či môže byť uznesenie právnym úkonom: zo zaradenia do hlavy týkajúcej sa právnych úkonov je táto otázka zodpovedaná kladne. Odsek 1 zároveň ustanovuje, že uznesenie vyvoláva právne následky len v prípadoch predvídaných zákonom, teda v prípadoch, ktoré stanovuje priamo zákon, ako aj v prípadoch, kde zákon umožňuje, aby si účastníci sami dohodli možnosť prijímania uznesení v zmluve alebo v stanovách. Aj v takýchto prípadoch však na to, aby sa uznesenie mohlo považovať za právny úkon, bude potrebné, aby bolo založené na prejavoch vôle, teda na prejavoch, kde je vôľa zameraná na vyvolanie právnych následkov, ktoré by bez tejto vôle nenastali (§ 2 ods. 1). Ak teda pôjde o uznesenie bez zamerania na právne následky, o právny úkon nepôjde, rovnako ako oň nepôjde, ak ide o uznesenie, ktoré vôbec nie je zákonom predvídané (napríklad uznesenie, ktorým sa štatutárny orgán poďakuje niektorému svojmu členovi alebo inej osobe a pod.).

Odsek 2 stanovuje všeobecné pravidlo pre prijímanie uznesení, podľa ktorého sa uznesenie prijíma hlasovaním, pričom je prijaté, ak je schválené nadpolovičnou väčšinou všetkých, teda nielen prítomných hlasov, pričom každá osoba oprávnená hlasovať má len jeden hlas. Toto

pravidlo sa však neuplatní v prípadoch, pre ktoré zákon alebo na jeho základe prijatá zmluva, resp. stanovy ustanovujú iné pravidlo.

Účelom odseku 3 je zakotviť vyvrátiteľnú právnu domnienku, že v prípade rozporu medzi skutočným stavom a zápisnicou, v ktorej bolo uznesenie zaznamenané, sa predpokladá, že uznesenie má obsah podľa zápisnice. Dôkazné bremeno, že to tak nie je, bude teda niesť strana, ktorá sa bude tohto rozporu dovolávať. Táto domnienka však platí len v prípadoch, pri ktorých zákon ukladá povinnosť zápisnice. Ak zákon takúto povinnosť pre príslušné uznesenie nepredpokladá, tak sa táto domnienka neuplatní. Pri niektorých uzneseniach zároveň návrh ustanovuje, že túto domnienku možno vyvrátiť len v konaní pre súdom, ktoré začalo na základe žaloby podanej v zákonom stanovenej, prekluzívnej lehote (§ XX).

Odsek 4, ktorý je inšpirovaný čl. 57 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Ustanovuje sa v ňom pravidlo, že neplatnosť uznesenia bez ďalšieho nemôže vyplývať len z toho, že nebol dodržaný postup na jeho prijatie, ak by bolo uznesenie prijaté aj pri jeho dodržaní. Nedostatky pri postupe pritom môžu byť rôzne. Môže ísť napr. o nesprávny postup pri zvolávaní, nedodržanie lehôt. Ak takýto nedostatok nemal vplyv na prijatie uznesenia, tak nebude postačovať, aby viedol k neplatnosti uznesenia. Či mohol mať nedostatok vplyv na prijatie uznesenia, bude závisieť od povahy nedostatku. Napríklad ak nebolo valné zhromaždenie riadne zvolané, ale napriek tomu sa ho zúčastnili všetci oprávnení hlasovať, potom nedostatok vplyv na prijatie uznesenia nemal. Ak sa však niektorí oprávnení kvôli tomuto nedostatku hlasovania nezúčastnili, tak tento nedostatok mohol mať vplyv na prijatie uznesenia. Neprítomná oprávnená osoba mohla totiž presvedčiť ostatných, aby za uznesenie nehlasovali. Za takýchto okolností by preto tento nedostatok viedol k neplatnosti uznesenia.

Odsek 5, taktiež je inšpirovaný čl. 57 pPKC, zas vyjasňuje, že ak za prijatie uznesenia hlasovali aj neoprávnené osoby, tak táto okolnosť nebude viesť k neplatnosti uznesenia, ak by bolo uznesenie prijaté aj bez týchto hlasov. Dôvodom je snaha udržať platnosť uznesenia, ktoré by bolo tak či tak prijaté.

§ 7

Právne konania iné než prejavy vôle

Na iné, prejavom vôle podobné správanie osôb, s ktorým právo spája právne následky, sa ustanovenia tohto zákona o prejavoch vôle primerane použijú, len ak to pripúšťa povaha a účelu tohto správania.

Odôvodnenie:

Návrh predvída aj také správanie osôb súkromného práva, ktoré síce vyvoláva právne následky, ale nemusí byť nevyhnutne prejavom vôle v zmysle jeho zákonnej definície (napr. výzva na zaplatenie podľa § XX). Pôjde o prípady správania, ktoré priamo nevyvolávajú právne následky, teda ktoré nie sú právnymi úkonmi, no s ktorými právo nejaké následky spája, pretože toto správanie je súčasťou hypotézy právnej normy. Pôjde teda o správanie, ktoré je právne relevantné. Cieľom návrhu je ustanoviť pravidlo, že aj na takéto správanie sa vzťahuje úprava prejavov vôle, avšak len za podmienky, že toto správanie je podobné prejavom vôle a len ak to pripúšťa povaha a účelu tohto správania. Prípustnosť aplikácie úpravy prejavov vôle na správanie, ktoré prejavom vôle nie je, bude preto vždy závisieť od povahy a účelu tohto správania. Na niektoré z takýchto správání preto napríklad konajúca osoba bude musieť byť svojprávnna, na iné zas nie.

Vzhľadom na výslovné zakotvenie tohto pravidla, nebude potrebné pri jeho použití skúmať, nie je potrebné zisťovať, či sú splnené všeobecné podmienky analógie v zmysle § 3 ods. 3, bude sa skúmať len to, či povaha a účel správania pripúšťa, aby sa naň analogicky aplikovala úprava o právnych úkonoch a prejavoch vôle.

Druhý diel
USKUTOČŇOVANIE PREJAVOV VÔLE

Prvý oddiel
Všeobecné ustanovenia

§ 8
Spôsob uskutočnenia prejavu vôle

Prejav vôle možno uskutočniť konaním aj opomenutím, vrátane automatizovanej činnosti elektronického alebo iného systému, a to výslovne alebo inak, ak toto konanie alebo opomenutie nevzbudzuje pochybnosti o tom, čo chcela konajúca osoba prejavíť.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie vychádza z § 35 ods. 1 OZ, pričom okrem terminologickej úpravy prináša len jednu zmenu: do ustanovenia sa doplnila zmienka o tom, že prejav vôle môže byť uskutočnený aj automatizovanou činnosťou elektronického alebo iného systému, teda bez klasického chápania prejavenia vôle, keďže v skutočnosti konajúca osoba neprejavuje vôľu v čase, v ktorom vzniká právny úkon, ale vopred, pri nastavení systému. Ide o prípady predajných automatov, internetových služieb, ale aj umožnenia vstupu do dopravného prostriedku otvorením dverí. Hoci sa tieto činnosti aj dnes dali považovať za prejavy vôle, ich explicitným zakotvením do zákona sa vyrieši sporná otázka tzv. faktických zmluvných vzťahov, teda či z takýchto činností skutočne vzniká zmluvný vzťah založený na prejavoch vôle, alebo len vzťah zmluvnému podobný založený len na jednom prejave vôle a na jednej činnosti obdobnej prejavu vôle. Podľa návrhu už v takejto súvislosti nebude pre faktické zmluvné vzťahy miesta.

Záver ustanovenie pritom zakladá kritérium, že aby sa nejaký prejav považoval za prejav vôle, musí byť z neho nepochybné, čo ním chcela konajúca osoba prejavíť. Ak je teda prejav nezrozumiteľný alebo neurčitý, potom sa nebude považovať za prejav vôle. To znamená, že na základe takéhoto prejavu nevznikne právny úkon. V prípade sporu by preto súd mal považovať takýto úkon za neplatný právny úkon.

§ 9
Spoločný prejav vôle

Spoločný prejav vôle viacerých osôb je uskutočnený, len čo svoj zámer prejaví posledná z nich.

Odôvodnenie:

Cieľom návrhu je upraviť okamih prejavenia vôle v prípadoch, ak si jeden prejav vôle vyžaduje vôľu viacerých osôb. Napríklad ak za právnickú osobu konajú navonok dvaja členovia štatutárneho orgánu, prejav vôle tejto právnickej osoby si vyžaduje vôľu aspoň dvoch členov tohto orgánu. V takýchto prípadoch nejde o dva, ale len o jeden spoločný prejav vôle. Ak teda jeden štatutár napríklad včas podpíše prijatie návrhu zmluvy, no druhý ho podpíše až po uplynutí lehoty na prijatie návrhu, prijatie návrhu sa nebude považovať za včasné.

Tieto prípady treba odlišiť od situácie, keď nejde o spoločný prejav vôle, hoci sa na dokonanie právneho úkonu vyžadujú viaceré zhodné prejavy vôle. Napríklad ak by išlo o zmluvu, kde by na strane dlžníka alebo veriteľa vystupovalo viacero osôb. Z logiky veci sa však aj v týchto prípadoch uplatní obdobné pravidlo, a síce, že právny úkon nebude dokonaný, kým neprejavia vôľu všetky konajúce subjekty. Tam však normovanie takéhoto pravidla nie je potrebné.

Návrh je inšpirovaný čl. 64 pPKC.

§ 10
Schválenie orgánom verejnej moci

(1) Ak zákon pre prejav vôle, na ktorom má byť založený právny úkon, vyžaduje schválenie orgánom verejnej moci, tak právny úkon nie je uskutočnený, kým nie je prejav vôle týmto orgánom schválený.

(2) Ak strana, ktorá nie je o schválenie podľa odseku 1 oprávnená žiadať, pri uzavretí zmluvy o potrebe schválenia nevedela ani nemohla vedieť, tak preň môže určiť primeranú lehotu alebo môže svoj prejav vôle zrušiť; toto právo zanikne, ak ho neuplatní bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o potrebe schválenia dozvedela.

(3) Na súhlas udelený po márnom uplynutí lehoty podľa odseku 2, inak po dvoch rokoch od uskutočnenia prejavu vôle, sa neprihliada.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je legislatívne zakotviť riešenie dosiahnuté judikatúrou, podľa ktorého ak zákon vyžaduje schválenie určitého prejavu vôle orgánom verejnej moci, najmä súdom (napr. právny úkon zákonného zástupcu), nejde o podmienku účinnosti právneho úkonu, ale o skutočnosť potrebnú na zavŕšenie (dokonanie) právneho úkonu (R 12/1988 obč.). Podľa odseku 1 preto takéto schválenie predstavuje konštitutívny prvok právneho úkonu, bez naplnenia ktorého nemožno o právnom úkone vôbec hovoriť. Ustanovenie však dopadá len na prípady, keď ide o schválenie orgánom verejnej moci, nie orgánom napr. právnickej osoby. Ak ide o tento druhý prípad, schválenie nie je predpokladom existencie právneho úkonu, ale môže ísť o podmienku jeho účinnosti (§ 64). Z odseku 1 zároveň vyplýva, že predmetom schválenia nie je samotný právny úkon (keďže ten ešte právne neexistuje), ale prejav vôle tej osoby, pri ktorej sa toto schválenie vyžaduje. Ak tento preto tento prejav vôle smeruje k uzavretiu zmluvy, predmetom schválenia nebude samotná zmluva, ale len jej uzavretie ako prejav vôle príslušnej strany.

Vzhľadom na to, že druhá strana zmluvy, na prejav vôle ktorej nie je schválenie potrebné, je svojim prejavom vôle viazaná, odsek 2 po vzore čl. 73 pPKC ustanovuje, že táto strana môže určiť primeranú lehotu na získanie schválenia, čím sa vyhne neobmedzenej viazanosti svojim prejavom vôle. Primeranosť sa bude posudzovať hlavne podľa toho, či je reálne možné v tejto lehote schválenie získať. Alternatívne môže svoj prejav vôle okamžite zrušiť. Tieto práva jej však patria len vtedy, ak pri uzavretí zmluvy o potrebe schválenia vôbec nevedela ani nemohla vedieť (teda, že sa o tejto potrebe nemohla dozvedieť ani pri vynaložení náležitej starostlivosti). Toto právo je však časovo obmedzené prekluzívnou lehotou bez zbytočného odkladu po tom, čo sa potrebe schválenia dozvedela (nepostačí teda, že sa mohla o tom dozvedieť).

Ak táto lehota uplynie márne, potom sa podľa odseku 3 na neskoro udelený súhlas nebude prehliadať. Dôsledkom je to, že prejav vôle sa už nikdy nebude považovať za uskutočnený; ak išlo o zmluvu, tak strany ňou nebudú nijako viazané a plnenie z takejto zmluvy bude plnením bez právneho dôvodu. To isté podľa odseku 3 platí aj v prípade, ak nejde o zmluvu, alebo ak síce o zmluvu ide, ale druhá strana nestanovila primeranú lehotu ani svoj prejav vôle nezrušila: v takýchto prípadoch sa na súhlas neprihliada, ak nebol udelený do dvoch rokov od uskutočnenia právneho úkonu. Dôvodom je ochrana pred dlhodobým a neistým stavom, počas ktorého by boli strany svojimi prejavmi vôle viazané.

§ 11

Domnienky pri elektronickom prejave vôle

(1) Ak je prejav vôle podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo pečatou určitej osoby podľa osobitného predpisu, tak sa predpokladá, že ho uskutočnila táto osoba. To platí aj vtedy, ak bol prejav vôle uskutočnený z elektronickej adresy, ktorú určitá osoba používala v predchádzajúcom styku s adresátom alebo ktorú oznámila adresátovi alebo verejne.

(2) Ak sú obsah prejavu vôle, identifikačné údaje konajúcej osoby a jej podpis zachytené elektronickým systémom, ktorý takéto údaje zachytáva systematicky a postupne a ktorý je chránený proti ich zmenám, tak sa predpokladá, že sú tieto údaje pravé a správne.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je upraviť otázku dôkazného bremena, resp. riešenie situácie, keď určitá skutočnosť aj po prípadnom dokazovaní zostane neobjasnená (non liget).

Odsek 1 zakladá vyvrátiteľnú domnienku o tom, kto je konajúca osoba pri elektronických prejavoch vôle. Dopadá pritom na dve situácie. Pri prvej ide o prejav vôle podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo pečatou. V takomto prípade sa podľa návrhu predpokladá, že konajúcou osobou je osoba, ktorej kvalifikovaný elektronický podpis alebo pečat boli použité na podpísanie právneho úkonu. Druhá situácia sa týka prejavov vôle odosielaných

z elektronickej adresy, ktorú určitá osoba oznámila buď verejne (napríklad na svojej webovej stránke) alebo priamo adresátovi alebo ktorú aj bez takéhoto osobitného oznámenia používala v predchádzajúcom styku s adresátom. V takýchto prípadoch sa predpokladá, že konajúcou osobou je osoba, o adresu ktorej ide.

Odsek 2 zas po vzore § 562 ods. 2 ČOZ zakladá vyvrátiteľnú domnienku pravosti a správnosti údajov zachytávaných prostredníctvom zabezpečených automatizovaných systémov. Ide o prípady, keď sa právny styk realizuje práve prostredníctvom takýchto systémov (napr. eshop). Pravosťou údajov tu treba rozumieť ich pôvodnosť, nefalšovanosť, kým správnosťou zas ich zhodu s tým, čo bolo do systému vložené.

§ 12

Rozsudky nahrádzajúce prejav vôle

(1) Právoplatný rozsudok, ktorý ukladá povinnosť uskutočniť prejav vôle, nahrádza tento prejav.

(2) Ak sa žalobca žalobou na uloženie povinnosti uskutočniť prejav vôle domáha viac, než na čo má právo, tak súd vyhovie žalobe len v časti, ktorá jeho právu zodpovedá.

(3) Ak nahrádzaný prejav vôle smeruje k uzavretiu zmluvy a rozsudok plne zodpovedá žalobe, tak súd v rozsudku potvrdí uzavretie zmluvy; v takomto prípade právoplatný rozsudok nahrádza celú zmluvu. Inak sa takýto nahrádzaný prejav vôle považuje za návrh na uzavretie zmluvy; ustanovenie § 24 písm. a) tým nie je dotknuté, v prípade odvolania však lehota na prijatie plynie až od právoplatnosti konečného rozhodnutia, i keby bola odvolaním napadnutá len časť rozsudku.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, vychádzajúce z čl. 69 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent, i keď odsek 1 zodpovedá úprave Civilného sporového poriadku. Keďže však ide o otázku hmotného práva, návrh ju komplexne začleňuje do Občianskeho zákonníka.

Odsek 1 vo svojej podstate zakladá fikciu, že prejav vôle, ktorého povinnosť uskutočnenia je uložená rozsudkom, sa právoplatnosťou tohto rozsudku považuje za uskutočnený, a to v znení tohto rozsudku. Ustanovenie sa aplikuje vo všetkých prípadoch, keď z hmotného práva má žalovaný povinnosť uskutočniť určitý prejav vôle, ako napríklad povinnosť uzavrieť určitú zmluvu. Nie je pritom rozhodujúce, či povinnosť znie výslovne na uskutočnenie prejavu vôle alebo či je toto uskutočnenie podstatou inak znejúcej povinnosti (napr. vrátiť vec alebo ponúknuť na predaj).

Odsek 2 reaguje na súdnu prax, podľa ktorej súd nemohol rozhodnúť inak, než žalobe v plnom rozsahu vyhovieť alebo ju v plnom rozsahu zamietnuť. Návrh po novom súdu umožní vyhovieť žalobe len v časti, ktorá zodpovedá právu navrhovateľa. Ak teda napríklad žalobca do znenia zmluvy zahrnie ustanovenie, ktoré by bolo neplatné alebo ktoré by ukladalo žalovanému napr. určitú vedľajšiu povinnosť, na ktorej splnenie však žalobca nemá nárok, tak súd toto ustanovenie do znenia zmluvy nezahrnie aj bez potreby zmeny žaloby. Obdobne ak žalobca žiada plnenie vo väčšom rozsahu, než na čo má právo (napr. žiada uzavretie zmluvy na väčšiu výmeru pozemkov), tak súd nemusí žalobu celú zamietnuť, resp. čakať na jej zmenu. Na druhej strane súd nemôže žalobcovi prisúdiť viac, než žiada. Ak teda žalobca žaluje o uzavretie zmluvy s plnením menším (napr. s nižšou kúpnu cenou alebo menšou výmerou), než na aké má nárok, súd mu nemôže priznať viac. V takomto prípade musí súd ale zvážiť, či z hmotného práva vyplýva žalobcovi možnosť žiadať aj menej, než na čo má právo. Ak bolo napríklad porušené predkupné právo na pozemok, tak žalobca nemôže žiadať kúpu len určitej časti tohto pozemku, či už reálnej, alebo ideálnej.

Odsek 3 rieši otázku hmotnoprávnej povahy právoplatného rozsudku v prípade, ak nahrádzaný prejav vôle smeruje k uzavretiu zmluvy. Ak rozsudok plne zodpovedá žalobe, tak takýto rozsudok nahrádza takúto zmluvu ako celok (nahrádza sa ňou teda aj prejav vôle žalobcu aj žalovaného), pričom sa právoplatnosťou rozsudku považuje zmluva za uzavretú. Vo výroku rozsudku však musí byť potvrdené uzavretie zmluvy. Na kataster v takomto prípade bude postačovať predloženie zmluvy, nie aj žaloby. Z toho zároveň vyplýva, že samotná žaloba nemusí spĺňať napr. zákonné požiadavky na formu právneho úkonu, ktoré by inak musel spĺňať návrh na uzavretie danej zmluvy. Napríklad ak ide o uzavretie zmluvy o prevode nehnuteľnosti, tak podpis žalobcu nemusí byť úradne osvedčený. Na druhej strane, ak rozsudok nezodpovedá žalobe – teda ak súd v dôsledku odseku 2 priznal žalobcovi len to, na čo má právo –, tak sa rozsudok považuje len za návrh žalovaného na uzavretie zmluvy. V takomto prípade súd vo

výroku uzavretie zmluvy nepotvrdí. Na uzavretie bude totiž ešte potrebné prijatie tohto návrhu zo strany žalobcu. Žalobcovi sa tak dáva možnosť zvážiť, či naozaj chce uzavrieť zmluvu, ktorá nezodpovedá úplne tomu, k čomu smerovala jeho vôľa pri podaní žaloby. Keďže ide o návrh, bude sa naň vzťahovať § 24 písm. a), podľa ktorého návrh zaniká, ak sa neprijme v primeranej lehote. V takýchto prípadoch bude potrebné na kataster predložiť rozsudok ako aj prijatie návrhu. Toto prijatie návrhu musí pritom zodpovedať zákonným či zmluvným požiadavkám, musí napr. zodpovedať predpísanej forme. V prípade, ak súd vyhovel žalobe len v časti a žalobca podal odvolanie, lehota na prijatie plynie až od konečného rozhodnutia, i keď rozsudok v nenapadnutej časti nadobudol právoplatnosť. Žalobca totiž nemusí mať záujem len o časť a môže sa snažiť o zmenu rozsudku. Preto by mu lehota na prijatie mala začať plynúť až po tom, čo bude mať definitívne v konečnom rozhodnutí vyjasnenú svoju situáciu.

Druhý oddiel Pôsobenie prejavu vôle

§ 13 neadresovaného

Prejav vôle, ktorý nemusí byť nikomu určený, pôsobí od okamihu jeho uskutočnenia.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Do návrhu bolo zaradené z dôvodu úplnosti právnej úpravy o pôsobení prejavu vôle. Vzhľadom na to, že neadresované prejavy vôle sú v práve pomerne zriedkavé (závet, vydedenie a pod.), ustanovenie bude mať len obmedzené použitie. Ustanovuje sa v ňom, že neadresované prejavy vôle pôsobia už od ich uskutočnenia, čo je logický dôsledok toho, že nie sú nikomu adresované. Pod pojmom „pôsobiť“ treba rozumieť, že sa prejav vôle stáva skutočnosťou, teda že začína právne existovať hoci nie je nevyhnutné, aby v tom istom čase začal vyvolávať právne následky.

Návrh pritom neurčuje, kedy ide o adresovaný a kedy o neadresovaný prejav vôle: odpoveď totiž závisí na povahe prejavu a jeho právnej úprave.

§ 14 adresovaného

(1) Prejav vôle, ktorý musí byť určený inej osobe (adresát), pôsobí, len čo jej dôjde. Ak je však určený neurčitým adresátom, tak pôsobí, len čo sa verejne vyhlási.

(2) Prejav vôle dôjde adresátovi, len čo sa s ním oboznámil alebo len čo sa s ním za bežných okolností mohol oboznámiť po tom, čo sa dostal do jeho dispozície.

(3) Ak adresát svoju adresu uviedol v prejave vôle alebo ju oznámil konajúcej osobe, tak sa táto adresa medzi nimi považuje za adresu v jeho dispozícii, až kým tejto osobe neoznámia inú.

(4) Prejav vôle, ktorý ešte nedošiel adresátovi, možno zrušiť. Na zrušenie sa však neprihliada, ak nedošlo adresátovi najneskôr spolu so zrušovaným prejavom vôle.

Odôvodnenie:

Odsek 1 prvá veta vychádza z § 45 ods. 1 OZ. Na rozdiel od neho však okamih pôsobenia adresovaného prejavu vôle spája s dôjdením prejavu vôle adresátovi nielen, ak je adresát neprítomný, ale všeobecne pre všetky prípady prejavov vôle, ktoré sú adresované konkrétnym osobám. Aj pri prítomnom adresátovi možno totiž hovoriť, že mu prejav vôle došiel, akurát že mu došiel v zásade v okamihu jeho uskutočnenia. Druhá veta ustanovuje okamih pôsobenia pri prejavoch vôle adresovaných neurčitým adresátom (napr. verejný návrh), pričom týmto okamihom je okamih verejného vyhlásenia prejavu vôle (napr. zverejnením v tlači či na internete).

Odsek 2 nemá v doterajšom práve ekvivalent, i keď jeho obsah sa čo do podstaty zhoduje s doktrínovými názormi. Zakotvuje sa v ňom tzv. teória dôjdenia, podľa ktorej pre pôsobenie adresovaného prejavu vôle určeného konkrétnemu adresátovi je rozhodným okamih, keď tomuto adresátovi prejav dôjde. V súlade s doterajšími názormi odsek 2 normuje, že týmto okamihom je okamih, keď sa prejav dostal do dispozície adresáta, napr. do jeho poštovej alebo emailovej schránky. Ďalšou podmienkou je, aby sa adresát mohol s týmto prejavom oboznámiť. Táto podmienka nebude splnená, ak napríklad prejav vôle bude v jazyku, ktorý adresát neovláda.

Zároveň z pojmu „mohol“ treba vyvodíť, že nie je relevantné, či sa adresát s prejavom skutočne oboznámil.

Pojem „bežné okolnosti“ bol do odseku 2 zaradený, aby sa pri zisťovaní dôjdenia kládla otázka: „Ak by boli bežné, normálne okolnosti, kedy by sa mohol adresát oboznámiť s prejavom vôle?“. Tento pojem teda eliminuje všetky objektívne nezvyčajné okolnosti, ktoré sa pri posudzovaní dôjdenia nezohľadňujú. Napríklad nebude relevantné, ak bol adresát na dovolenke, pracovnej ceste, návšteve či v nemocnici. Návrh totiž vychádza zo stanoviska, že každý by sa mal starať o svoje záležitosti a mal by pre takéto prípady prijať potrebné opatrenia, napr. splnomocniť vopred určitú osobu. Takéto nezvyčajné okolnosti by nemali ísť na fachu konajúcej osoby, teda odosielateľa. Na druhej strane, podmienka, že sa prejav vôle dostal do dispozície adresáta musí byť vždy splnená. Z pojmu „bežné okolnosti“ treba taktiež vyvodíť, že prejav vôle sa bude považovať za dôjdený, keď sa s ním bežne ľudia oboznamujú. Napríklad nie je bežné, že sa ľudia oboznamujú s obsahom svojich poštových schránok po určitej večernej alebo poobednej hodine. Preto by sa prejav mal považovať za doručенý až na druhý deň. Rovnako nie je bežné, že si ľudia idú na poštu vyzdvihnúť zásielku, o ktorej boli upovedomený tzv. „žltým lístkom“, ešte v ten istý deň.

Druhá veta odseku 2 rieši situáciu, keď sa adresát s prejavom vôle oboznámil ešte pred tým, ako by sa s ním mohol oboznámiť za bežných okolností. Napríklad, ak si vyzdvihol poštovú zásielku v ten istý deň, keď mu bolo oznámené jej uloženie na pošte, i keď to nie je bežné. Z toho, že sa v tomto ustanovení vyžaduje, že musí ísť o prejav vôle v dispozícii adresáta, zároveň vyplýva, že prejav vôle sa nebude považovať za dôjdený, ak ho konajúca osoba ešte vôbec adresátovi neodoslala, no adresát sa s ním oboznámil napríklad tým, že si ho prečítal na stole konajúcej osoby alebo že sa s ním inak oboznámil bez toho, aby to bolo zámerom konajúcej osoby.

Pravidlá pre určovanie, či prejav vôle došiel adresátovi, ustanovené v odseku 2 sú v zásade dispozitívne. Strany si preto môžu upraviť okamih dôjdenia aj inak. Na druhej strane však nemôžu popierať charakter adresovaných právnych úkonov. Ich účelom je totiž komunikovať inej osobe určitý obsah, preto by malo byť vždy zabezpečené, že adresát má možnosť sa s prejavom oboznámiť. Nie je preto vylúčená taká dohoda, že určité prejavy vôle týkajúce sa bytového domu budú doručované formou vývesky v bytovom dome (ide tu vlastne o vymedzenie dispozičnej sféry). Naopak, vylúčené by malo byť, aby sa za doručенý prejav vôle považoval aj prejav, ktorý nebol nikdy odoslaný či inak sprístupnený adresátovi.

Odsek 3 preberá názor súdnej praxe (R 3 Cdo 49/2019 – doplníť R číslo, ak sa zaradi do zbierky), podľa ktorej strana tým, že druhej strane oznámila svoju adresu, vymedzila svoju dispozičnú sféru. Preto sa na toto vymedzenie môže druhá strana spoliehať, až kým jej strana neoznámí inú adresu. Návrh nevyžaduje, aby išlo o adresu, ktorú strana označila za adresu pre doručovanie. Môže to byť teda akákoľvek adresa uvedená v prejave vôle alebo inak oznámená (napr. ústne pri rokovaní alebo odovzdaním vizitky). Návrh zároveň nijako nerieši otázku, či v prípade, ak strana označí nejakú adresu ako adresu na doručovanie, nebude doručovanie na inú adresu právne relevantné. Nie je preto vylúčené, aby sa aj dôjdenie na inú adresu považovalo za právne významné. Z prejavu vôle však môže vyplývať aj opak.

Odsek 4 čiastočne vychádza z § 43a ods. 2 OZ. Jeho účelom je umožniť, aby strana aj bez akéhokoľvek dôvodu mohla zrušiť prejav vôle, ak prejav vôle o zrušení dôjde adresátovi najneskôr so zrušovaným prejavom. Forma tohto zrušenia nie je predpísaná, možno ho teda urobiť v akejkolvek forme.

§ 15

určeného nesvojprávnej osobe

(1) Prejav vôle určený adresátovi, ktorý nie je plne svojprávny, pôsobí, len čo dôjde jeho zákonnému zástupcovi.

(2) Ak je však prejav vôle primeraný rozumovej a vôľovej vyspelosti adresáta, ktorý má aspoň obmedzenú svojprávnosť, alebo ak je takémuto adresátovi výlučne na prospech, tak pôsobí, len čo mu dôjde, ibaže by jeho zákonnému zástupcovi došiel skôr.

Odôvodnenie:

Navrhané ustanovenie – inšpirované § 570 ods. 2 ČOZ – nemá v doterajšom práve ekvivalent. Účelom odseku 1 je ustanoviť, odkedy pôsobí prejav vôle adresovaný adresátovi, ktoré má obmedzenú svojprávnosť, ako aj adresátovi, ktorý vôbec nie je svojprávny. V takýchto prípadoch prejav vôle pôsobí, len ak dôjde jeho zákonnému zástupcovi (vrátane opatrovníka),

a od okamihu, keď zákonnému zástupcovi dôjde. Nie je pritom potrebné, aby prejav vôle došiel aj samotnému adresátovi.

Odsek 2 ustanovuje výnimku pre adresátov, ktorí majú aspoň obmedzenú svojprávnosť. Ak prejav vôle určený takýmto adresátom je priradený ich vôľovej a rozumovej vyspelosti alebo ak je im výlučne na prospech, potom tento prejav voči nim pôsobí, len čo im dôjde. Ak však došiel skôr ich zákonnému zástupcovi (vrátane opatrovníka), tak pôsobí už od tohto skoršieho okamihu. Prejav vôle bude pritom voči adresátovi pôsobiť aj v prípade, ak došiel len jemu, ale nie je zákonnému zástupcovi. Prejav vôle, ktorý už raz začal pôsobiť, nestráca túto účinnosť len preto, že vôbec nedošiel zákonnému zástupcovi. Odsek 2 preto platí aj vtedy, ak prejav vôle zákonnému zástupcovi vôbec nedošiel. Prejav vôle, ktorý je výlučne na prospech adresáta, je napr. aj návrh zmluvy, pretože návrh umožňuje adresátovi jeho prijatie, nezakladá mu však žiadne povinnosti.

§ 16

doručovaného v konaní

Prejav vôle sa nepovažuje za dôjdený len preto, že adresát nahliadol do spisu konania pred orgánom verejnej moci, v ktorom bol tento prejav založený.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je ustanoviť, že na to, aby sa prejav vôle, ktorý bol založený do spisu určitého konania pred orgánom verejnej moci (napr. súdneho spisu), považoval za dôjdený, nestačí, že adresát nahliadol do spisu. Zamedziť sa má tomu, aby už len fakt, že niekto nahliadol do spisu, ktorý môže mať aj stovky strán, znamenal dôjdenie v spise založeného prejavu vôle (napr. započítacieho prejavu). Ustanovenie však nebráni tomu, aby druhá strana mohla preukázať, že adresát sa pri nahliadnutí do spisu s prejavom vôle skutočne oboznámil. Napríklad ak preukáže, že si práve z tohto prejavu vôle pri nahliadnutí do spisu urobil kópiu.

§ 17

Domnienka dňa dôjdenia došlého prejavu vôle

(1) Predpokladá sa, že dňom dôjdenia došlého prejavu vôle, ktorý bol odoslaný prostredníctvom prevádzkovateľa poštových služieb, je tretí pracovný deň po odoslaní.

(2) Ak sa však došlý prejav vôle odosielal cezhranične, tak sa predpokladá, že dňom jeho dôjdenia je pätnásť pracovný deň po odoslaní.

(3) Predpokladá sa, že dňom dôjdenia došlého prejavu vôle, ktorý bol odoslaný prostredníctvom elektronických komunikačných sietí, je nasledujúci pracovný deň po odoslaní.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré má čo do odsekov 1 a 2 inšpiráciu v § 573 ČOZ, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je upraviť otázku dôkazného bremena, resp. riešenie situácie, keď určitá skutočnosť aj po prípadnom dokazovaní zostane neobjasnená (non liget).

Účelom odsekov 1 a 2 je ustanoviť vyvrátiteľnú domnienku („predpokladá sa“) času dôjdenia prejavu vôle. Táto domnienka však platí len v prípade, ak prejav vôle naozaj došiel („došlého“). Ak prejav vôle nedošiel, resp. jeho dôjdenie nebolo preukázané, ustanovenie sa nebude aplikovať. Vzhľadom na to, že ide o vyvrátiteľnú domnienku, možno preukázať, že dňom dôjdenia je deň skorší i neskorší. Domnienku je tak možné vyvrátiť napríklad doručenkou, z ktorej bude vyplývať iný deň, kedy prejav vôle došiel adresátovi.

Podmienkou aplikácie tohto ustanovenia je aj to, že prejav vôle musel byť odoslaný prostredníctvom prevádzkovateľa poštových služieb. Ak bol odosielaný inak, napríklad kuriérom či poslom, ktorý nie je prevádzkovateľom poštových služieb, domnienka sa neuplatní. Domnienka totiž vychádza z faktu, že prevádzkovatelia poštových služieb zvyčajne doručujú zásielky pomerne rýchlo. Takáto domnienka sa však nedá vyvodiť pri iných doručovateľoch.

Odsek 1 ustanovuje domnienku pre prejavy vôle odosielané aj doručované v rámci jedného štátu (nemusí to byť nevyhnutne Slovensko), kým odsek 2 platí pre prejavy odosielané cezhranične, teda z jedného štátu do druhého.

Odsek 3 zakotvuje domnienku pre prejavy vôle odosielané prostredníctvom elektronických komunikačných služieb (napr. email, sms, whatsapp správy). Hoci tieto správy bývajú adresátovi

doručované spravidla s minimálnym časovým odstupom po ich odoslaní, podľa ustanovenia sa predpokladá, že dňom dôjdenia je až nasledujúci deň. Je to tak preto, lebo sa prihliada na to, že ľudia nemusia napr. emaily čítať hneď v deň ich doručenia. Aj tu však ide len o vyvrátenú domnienku dôjdenia. Je preto prípustný dôkaz, že prejav vôle došiel skôr či neskôr. Napríklad, ak v ten istý deň adresát odpovie na doručení správu, je jasné, že prejav vôle mu už došiel. Preukázanie neskoršieho dňa bude zrejme menej časté, no nemožno ho vylúčiť, napríklad pri výpadku elektronických služieb (napr. ak by nefungovala určitá komunikačná aplikácia, napr. whatsapp).

Z povahy veci plynie, že ten, kto sa bude dovolávať domnienky podľa odsekov 1 až 3, nesie dôkazné bremeno nielen čo do odoslania a doručenia prejavu vôle, ale aj čo do dátumu odoslania, keďže inak by sa predpokladaný deň dôjdenia nedal vypočítať.

§ 18

Fikcia dôjdenia pri zmarení alebo oneskorení dôjdenia

Ak adresát v rozpore s dobrými mravmi zmaril dôjdenie prejavu vôle alebo spôsobil jeho oneskorenie, tak platí, že mu prejav vôle došiel v deň, keď by mu bol došiel bez zmarenia alebo oneskorenia.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré má čiastočnú inšpiráciu v § 570 ods. 1 ČOZ a § 69 ods. 4 ETS, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Ustanovenie nadväzuje na zásadu poctivosti, keďže by nik nemal mať výhody z vlastného nepoctivého konania. Dopadá pritom na dve situácie: ak adresát zmaril dôjdenie alebo ak síce nezmaril jeho dôjdenie ako také, ale zmaril jeho včasné dôjdenie. Pre takéto prípady ustanovenie zakladá fikciu („platí“), že prejav vôle adresátovi došiel v deň, keď by prejav vôle adresátovi došiel v prípade, ak by jeho dôjdenie adresát nebol zmaril. Podmienkou ale je, aby zmarenie či oneskorenie bolo spôsobené konaním v rozpore s dobrými mravmi. Môže ísť napríklad o prípad, keď adresát zámerne zruší svoju emailovú schránku, ktorú oznámil konajúcej osobe, aby tým zamedzil doručenie emailu. Ale ak niekto zámerne vypne svoj fax, aby mu nedošiel určitý prejav včas.

§ 19

Fikcia dôjdenia pri neznámej adrese a pri neznámom adresátovi

(1) Ak konajúca osoba nepozná adresu adresáta, túto nemožno poľahky zistiť a konajúca osoba nemôže prejav vôle uskutočniť inak, tak ho môže odoslať na adresátovu poslednú známu adresu prostredníctvom prevádzkovateľa poštových služieb, ktorý na tejto adrese zanechá oznámenie o úložnej lehote zásielky nie kratšej než sedem dní. V takomto prípade platí, že prejav vôle došiel adresátovi v deň, ktorý nasleduje po uplynutí úložnej lehoty, ibaže by mu došiel skôr inak.

(2) Ak však nie je možné poľahky zistiť ani poslednú známu adresu adresáta alebo ak nie je možné poľahky zistiť, kto je adresátom, tak konajúca osoba môže požiadať súd príslušný podľa miesta jej trvalého pobytu alebo sídla o doručenie prejavu vôle zverejnením na úradnej tabuli a webovom sídle príslušného súdu. V takomto prípade platí, že prejav vôle došiel adresátovi 16. deň po zverejnení, ibaže by mu došiel skôr inak.

(3) Konajúca osoba sa nemôže dovolávať, že podmienky pre dôjdenie prejavu vôle spôsobom podľa odseku 1 a odseku 2 neboli splnené.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nemá v doterajšom práve ekvivalent, pričom je čiastočne inšpirované čl. 63 § 2 pPKC. Jeho účelom je riešiť situácie, keď konajúca osoba nepozná adresu adresáta a nemôže sa spoľahnúť na úpravu § 14 ods. 4. Východiskom je pritom názor, že takejto konajúcej osobe nemožno odpierať účinnosť jej prejavu vôle len preto, že aktuálnu adresu adresáta nemožno poľahky zistiť. Aby teda v takýchto prípadoch mohla konajúca osoba vyvolať účinky svojho prejavu vôle voči adresátovi, ustanovenie zakladá fikciu dôjdenia prejavu vôle.

Aby sa konajúca osoba mohla tejto fikcie dovoliť, musí preukázať, že aktuálnu adresu adresáta nemožno poľahky zistiť. Zároveň sa nemôže tejto fikcie dovolávať, ak prejav vôle mohla doručiť adresátovi inak ako odoslaním na adresu, napr. odoslaním elektronickými prostriedkami alebo osobným doručením na pracovisku. Musí taktiež preukázať, že prejav vôle odoslala

prostredníctvom prevádzkovateľa poštových služieb (z čoho vyplýva, že ustanovenia sa nedotýka prejavu vôle doručovaných elektronickými komunikačnými službami) a že na adrese bolo zanechané oznámenie o úložnej lehote zásielky, ktorá musí byť aspoň sedemdnňová. Ak sú tieto podmienky splnené, potom sa za deň dôjdenia považuje deň po uplynutí aspoň sedemdnňovej úložnej lehoty. Ak bola úložná lehota dlhšia ako sedem dní, tak je dňom dôjdenia až deň po uplynutí tejto dlhšej lehoty.

Posledná známa adresa je adresa známa všeobecne, nie posledná adresa, ktorá bola známa konajúcej osobe (konajúca osoba preto musí vyvinúť primerané úsilie, aby aktuálnu adresu zistovala), ibaže by táto konajúcej osobe známa adresa bola aktuálnejšia než tá všeobecne známa.

Posledná veta odseku 1 in fine ustanovuje výnimku: hoci ide o fikciu dôjdenia, je možné preukázať, že prejav vôle došiel adresátovi skôr, napr. ak sa mu ho nakoniec podarilo skôr doručiť osobne. V takom prípade fikcia neplatí. Nie je však možný dôkaz opaku, teda že prejav vôle došiel neskôr.

Ani odsek 2 – inšpirovaný § 132 BGB – nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je umožniť dôjdenie prejavu vôle aj tam, kde nie je možné poľahky zistiť ani poslednú známu adresu adresáta, ako aj tam, kde vôbec nie je možné zistiť, komu by mal byť prejav vôle adresovaný. Napríklad ak zmluvná strana zomrela a nie je možné presne zistiť okruh jej dedičov, ktorý vstúpili do jej postavenia v príslušnom zmluvnom vzťahu. V takomto prípade nie je možné konajúcej osobe, ktorá napríklad chce od zmluvy odstúpiť alebo ju vypovedať, odopierať možnosť, aby jej prejav vôle mohol vyvolať právne následky. Preto odsek 2 umožňuje, aby konajúca osoba v takýchto prípadoch doručovala svoj prejav vôle prostredníctvom súdu zverejnením na úradnej tabuli a zároveň na webovej stránke. Miestne príslušným súdom je súd v mieste trvalého pobytu konajúcej osoby.

Fikcia podľa druhej vety odseku 1 ako aj odseku 2 platí, len ak sú splnené všetky podmienky uvedené v predchádzajúcej vete príslušného odseku. V prípadnom spore bude dôkazné bremeno o splnení týchto podmienok niesť osoba, ktorá sa fikcie dovoľáva, zväčša teda samotná konajúca osoba. Odsek 3 však v súlade so zásadou poctivosti a parémiou venire contra factum proprium uisťuje, že sa konajúca osoba nemôže sama neskôr dovoľávať neprípustnosti fikcie pre nesplnenie podmienok.

§ 20

Zánik bytnosti

Na to, že konajúca osoba v čase medzi odoslaním svojho prejavu vôle a jeho dôjdením adresátovi, zomrela alebo zanikla, sa neprihliada, ibaže by to vyplývalo z prejavu vôle, jeho povahy alebo zákona.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho vzorom je § 130 ods. 2 a § 153 BGB a čl. 65 pPKC. Ustanovenie vychádza z toho, že pre posúdenie právnej subjektivity (bytnosti) a svojprávnosti je rozhodujúci stav v čase odoslania prejavu vôle, nie v čase jeho dôjdenia adresátovi. Ak teda medzi odoslaním a dôjdením konajúca osoba zomrela, tak bude jej prejav vôle zaväzovať aj jej dedičov, ibaže by ho zrušili zákonom predvídaným spôsobom.

Na stratu bytnosti či svojprávnosti sa však predsa len bude prihliadať, ak to vyplýva priamo z prejavu vôle, zo zákona (teda najmä vtedy, ak smrťou zaniká záväzkový vzťah, ako to je napr. pri príkaze alebo vecných bremenách in personam) alebo z povahy prejavu vôle. Povaha prejavu vôle bude prichádzať do úvahy napríklad vtedy, ak z okolností bude vyplývať, že plnenie je obmedzené len na osobu dlžníka či veriteľa.

Ak nastane prípad, že sa má na stratu bytnosti alebo svojprávnosti prihliadať, potom prejav vôle nebude pôsobiť, a teda sa naň nebude prihliadať.

Ustanovenie sa týka iba obdobia medzi odoslaním a dôjdením prejavu vôle. Ak ku strate bytnosti alebo svojprávnosti došlo až po dôjdení, tak prejav vôle začne pôsobiť.

Tretí oddiel
Uzavieranie zmlúv

[Po dokončení časti o záväzkovom práve sa zväzi prípadný presun úpravy o uzavieraní zmlúv do časti o záväzkovom práve, s doplnením, že úprava platí nielen pre záväzkové zmluvy, ale aj nakladacie (dispozičné), dedičské či rodinnoprávne zmluvy.]

§ 21
Návrh na uzavretie zmluvy

Kto navrhne inej osobe uzavretie zmluvy, je návrhom viazaný, ibaže by z neho vyplývalo inak.

Odôvodnenie:

Návrh je inšpirovaný úpravou § 145 BGB. Na rozdiel od doterajšieho práva (§ 43a ods. 1 OZ) nedefinuje pojem návrh na uzavretie zmluvy. Ide o pojem jasný; či v konkrétnom prípade ide o návrh na uzavretie zmluvy, je otázkou výkladu. Ustanovenie vychádza zo stanoviska, že ak niekto navrhne inému uzavretie zmluvy bez toho, aby uviedol, že nejde o záväzný návrh, tak chce byť svojim prejavom vôle viazaný.

Návrh osobitne neupravuje, odkedy návrh na uzavretie zmluvy pôsobí, ako tomu bolo doteraz (§ 43a ods. 2 OZ), nakoľko je táto otázka všeobecne riešená v § 14 a nasl.

§ 22
Zánik návrhu

Návrh na uzavretie zmluvy zaniká, ak ho adresát odmietne, márne uplynie lehota na jeho prijatie alebo ho navrhovateľ odvolá.

Odôvodnenie:

Návrh z dôvodu prehľadnosti stanovuje dôvody zániku návrhu. Je medzi nimi aj odmietnutie návrhu zo strany adresáta (obláta). Ak adresát návrhu návrh odmietne, tento zaniká, a to aj vtedy, ak ešte neuplynula lehota na jeho prijatie. Dôvodom je ochrana navrhovateľa, pretože po odmietnutí návrhu už s jeho prijatím nemusí počítať.

Zánik návrhu z dôvodu márneho uplynutia lehoty na jeho prijatie a z dôvodu odvolania sú bližšie upravené v nasledujúcich ustanoveniach.

§ 23
Lehota na prijatie určená navrhovateľom

(1) Ak navrhovateľ určil lehotu na prijatie návrhu na uzavretie zmluvy, tak návrh možno prijať iba v tejto lehote.

(2) Ak bol návrh odoslaný, tak lehota na jeho prijatie začne plynúť od jeho odoslania. Ak bol však v návrhu uvedený deň jeho uskutočnenia, tak lehota začne plynúť po tomto dni.

Odôvodnenie:

Odsek 1 je inšpirovaný úpravou § 148 BGB a vyjadruje stanovisko, že ak adresát návrh neprijme v lehote stanovenej navrhovateľom, tak návrh zaniká. Ustanovenie nedefinuje, ako má navrhovateľ určiť lehotu; keďže je však navrhovateľ svojim návrhom viazaný, tak lehotu nemôže určiť ani ju skrátiť po dôjdení návrhu adresátovi. Môže ju však predĺžiť.

Odsek 2, vychádzajúci z § 43b ods. 3 OZ, dopadá na situácie, ak navrhovateľ v odoslanom návrhu neurčil začiatok plynutia lehoty na prijatie návrhu. Napríklad ak v liste len uviedol, že táto lehota je 10 dní. V takomto prípade lehota nezačína plynúť dôjdením návrhu, ale už jeho odoslaním alebo dokonca už odo dňa uskutočnenia návrhu (napísania listu). Dôvodom je ochrana navrhovateľa, aby dopredu vedel, kedy jeho návrh zaniká a už prestáva byť viazaný svojim prejavom vôle.

§ 24

Lehota na prijatie neurčená navrhovateľom

Ak navrhovateľ neurčil lehotu na prijatie návrhu na uzavretie zmluvy, tak návrh zaniká:

- a) ak ho neprítomný adresát neprijme v lehote primeranej povahe navrhovanej zmluvy a rýchlosti prostriedkov, ktoré navrhovateľ použil na odoslanie návrhu, alebo
- b) ak ho prítomný adresát neprijme ihneď; za prítomného sa považuje aj adresát, ktorý sa s navrhovateľom v rovnakom čase zúčastňuje telefonickej alebo obdobnej komunikácie.

Odôvodnenie:

Ustanovenie upravuje zánik návrhu v situáciách, keď navrhovateľ neurčil žiadnu lehotu na jeho prijatie. Rozlišuje sa prítom, či ide o návrh voči neprítomnému alebo prítomnému adresátovi.

V prvom prípade, písmeno a) ustanovuje, že návrh treba prijať v lehote, ktorá je primeraná povahe navrhovanej zmluvy (napr. od toho, či ide o jednoduchú alebo zložitú zmluvu) ako aj rýchlosti prostriedkov, ktoré navrhovateľ použil na odoslanie návrhu (ak teda navrhovateľ odoslal návrh obyčajnou poštou, musí sám počítat s tým, že aj adresát prijatie návrhu odošle rovnakým spôsobom; nemôže preto očakávať, že adresát prijme návrh inými, rýchlejšími prostriedkami, napr. telefonicky).

V druhom prípade, písmeno b) ustanovuje, že návrh predostretý prítomnému adresátovi treba prijať ihneď. Za prítomného sa prítom nepovažuje len osoba na rovnakom mieste, ale aj osobe, ktorá v reálnom čase (online) komunikuje s navrhovateľom, napr. v rámci telefonického alebo video rozhovoru či whatsapp chatu. Dôležité ale je, aby išlo o prebiehajúcu komunikáciu v reálnom čase. Ak teda niekto odošle whatsapp správu mimo prebiehajúcej komunikácie, adresát sa nebude považovať za prítomného. Ustanovenie na rozdiel od § 43b ods. 2 OZ nehovorí o ústnom návrhu, keďže v prítomnosti adresáta môže byť návrh učinенý aj inak.

§ 25

Odvolaie návrhu

(1) Na odvolanie návrhu na uzavretie zmluvy sa neprihliada, ak nedošlo adresátovi skôr, než ten odoslal navrhovateľovi prijatie návrhu.

(2) Odvolať návrh však nemožno, ak v ňom navrhovateľ vyjadril jeho neodvolateľnosť. Návrh nemožno odvolať ani vtedy, ak v ňom navrhovateľ určil lehotu na jeho prijatie, ibaže by z neho vyplývalo, že môže byť odvolaný aj v takomto prípade.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 43a ods. 3 OZ a umožňuje odvolanie návrhu. Odvolanie však spôsobí zánik návrhu len za podmienky, že dôjde adresátovi skôr, než ten odoslal navrhovateľovi prijatie návrhu. Prijatie teda nemuselo už dôjsť navrhovateľovi; stačí, že bolo odoslané.

Odsek 2 nadväzuje na § 43 ods. 4 OZ a predstavuje výnimku z pravidla ustanoveného v odseku 1. Návrh teda nemožno odvolať, ak ho navrhovateľ označil ako neodvolateľný alebo ak v návrhu neodvolateľnosť inak vyjadril. Rovnako návrh nemožno odvolať, ak navrhovateľ určil lehotu na prijatie, ibaže by z návrhu vyplývalo, že aj tak môže byť odvolaný. Nemusí ísť o výslovné ustanovenie; postačí, keď to bude z návrhu len vyplývať. Posledná veta preberá § 43a ods. 2 OZ druhá veta.

Návrh výslovné nehovorí o možnosti zrušiť aj neodvolateľný návrh, ak zrušenie dôjde adresátovi najneskôr súčasne s návrhom (§ 43a ods. 2 OZ), pretože takáto možnosť vyplýva už z § 14 ods. 4.

§ 26

Prijatie návrhu

(1) Návrh na uzavretie zmluvy môže adresát prijať prejavom vôle určeným navrhovateľovi.

(2) Mlčanie alebo nečinnosť znamenajú prijatie návrhu, len ak to bolo dohodnuté alebo ak to nezbudzuje pochybnosti o tom, že adresát chcel mlčaním alebo nečinnosťou návrh prijať.

(3) Zmluva môže byť uzavretá aj prijatím návrhu bez jeho dôjdenia navrhovateľovi, ak je to všeobecne alebo medzi stranami bežné alebo ak sa navrhovateľ dôjdenia vzdal.

Odôvodnenie:

Návrh do istej miery spresňuje, ako sa návrh na uzavretie zmluvy prijíma. V prvom rade, ako to vyplýva z odseku 1, návrh sa prijíma prejavom vôle adresovaným navrhovateľovi. Návrh neustanovuje, v akej forme musí byť návrh prijatý. Ak sa pre zmluvu nevyžaduje dodržanie formy, potom môže byť návrh prijatý aj konkludentne, napr. tým, že adresát odošle navrhovateľovi tovar, ktorý má byť predmetom zmluvy. Keďže však ide o adresovaný prejav vôle, tak je nevyhnutné, aby došiel navrhovateľovi.

Odsek 2 nadväzuje § 44 ods. 1 OZ druhá veta. Jasnejšie však stanovuje, že mlčanie a nečinnosť môžu predstavovať prijatie návrhu, ak to bolo vopred dohodnuté (čo je prejavom individuálnej autonómie), alebo ak niet pochybností o tom, že týmto mlčaním alebo nečinnosťou adresát chcel prejavíť svoju vôľu návrh prijať, že mlčanie alebo nečinnosť samy osebe neznamenajú prijatie. Táto posledná podmienka môže byť splnená aj vtedy, ak napr. adresát vopred oznámil navrhovateľovi, že do budúca nech považuje jeho mlčanie za prijatie návrhu.

Odsek 3 po vzore § 151 BGB dopadá na prípad prijatia návrhu bez potreby, aby toto prijatie došlo navrhovateľovi. Ide teda o výnimku z odseku 1. Môže ísť napríklad o prípad, keď navrhovateľ navrhne uzavretie zmluvy o dielo na úpravu záhrady a adresát návrh prijme tým, že záhradu začne upravovať aj bez vedomia navrhovateľa. Túto situáciu treba odlišovať od konkludentného prejavu vôle podľa odseku 1: tam je dôjdenie nevyhnutné. Podľa odseku 2 k dôjdeniu vôbec nedôjde. Podmienku, ktorú treba splniť, aby sa v takomto prípade zmluva považovala za uzavretú, je ale to, aby toto konanie adresáta bolo prejavom vôle prijať návrh na uzavretie zmluvy (samotné mlčanie, z ktorého sa nedá nič vyvodíť, nebude stačiť). Ďalšou podmienkou je, že takéto prijatie bez dôjdenia navrhovateľovi, je možné len tam, kde je to bežné (či z pohľadu medzi stranami zavedenej praxe alebo všeobecne, napr. dôjdenie prijatia nie je nevyhnutné, ak ide o návrh, ktorý je čisto na prospech adresáta, ako napríklad návrh na uzavretie zmluvy, ktorou navrhovateľ odpustí adresátovi dlh) alebo ak sa navrhovateľ dôjdenia hoci aj implicitne vzdal (napr. ak z návrhu vyplýva, že ide o súrnu vec). Z povahy veci pritom vyplýva, že odsek 2 nie je možné aplikovať, ak sa pre zmluvu vyžaduje určitá forma.

Účinným prijatím návrhu je zmluva uzavretá. Doterajšia výslovná úprava v tomto smere (§ 44 ods. 1 OZ prvá veta) nie je potrebná.

§ 27

Fikcia včasnosti prijatia

Prijatie návrhu na uzavretie zmluvy po uplynutí lehoty na jeho prijatie sa považuje za včasné, ak z neho vyplýva, že bolo odoslané za takých okolností, že by bolo došlo navrhovateľovi včas, ak by jeho preprava bola prebiehala obvyklým spôsobom. To neplatí, ak navrhovateľ bez zbytočného odkladu upovedomil adresáta, že návrh považuje za zaniknutý, alebo mu v tomto zmysle odoslal správu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 43c ods. 3 OZ, no nehovorí už o liste alebo písomnosti, ktoré vyjadrujú prijatie návrhu, ale všeobecne len o prijatí návrhu, keďže pôvodná úprava nie je potrebná. Ustanovenie rieši situácie, keď prijatie došlo oneskorene výlučne z dôvodu neobvyklosti v preprave. V takýchto prípadoch sa prijatie považuje za včasné, ak sú splnené tri podmienky. Prvou je, že z prijatia musí vyplývať neobvyklosť prepravy, a to najmä z dátumov odoslania na obálke. Druhou je, že ak by preprava prebehla ako obvykle, tak by prijatie došlo v čas. A poslednou podmienkou je, že navrhovateľ neupovedomil adresáta, že návrh tak či tak považuje za zaniknutý, resp. mu v tomto zmysle odošle správu. Musí tak však urobiť bez zbytočného odkladu po dôjdení prijatia; stačí pritom, že v tejto lehote odošle správu, nie je preto nevyhnutné, aby oznámenie došlo adresátovi bez zbytočného odkladu.

§ 28

Neskoré prijatie a prijatie so zmenami

- (1) Neskoré prijatie návrhu na uzavretie zmluvy sa považuje za nový návrh.
- (2) Prijatie návrhu, ktoré obsahuje dodatky, výhrady, obmedzenia alebo iné zmeny, je odmietnutím návrhu a považuje sa za nový návrh.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Po vzore § 150 ods. 1 BGB ustanovuje, že sa neskoré prijatie (iné než to, ktoré možno považovať za včasné v zmysle § 27) považuje za nový návrh. Po dôjdení takéhoto neskorého návrhu tak bude postačovať jeho prijatie zo strany pôvodného navrhovateľa, čím sa uľahčí proces uzatvárania zmluvy.

Odsek 2 preberá § 44 ods. 2 OZ prvá veta. Vyplýva z neho, že prijatie návrhu s dodatkami, výhradami, obmedzeniami alebo inými zmenami je odmietnutím návrhu. Návrh preto zaniká, nie je tak možné, aby adresát pôvodného návrhu po tom, čo navrhovateľ zmeny neakceptoval, prijal pôvodný návrh bez súhlasu navrhovateľa. Takéto prijatie so zmenami je zároveň považované za nový návrh, čím sa aj tu uľahčí proces uzatvárania zmluvy.

§ 29

Nedohoda o všetkých bodoch zmluvy

(1) Predpokladá sa, že zmluva nie je uzavretá, kým sa strany nedohodnú na všetkých podmienkach zmluvy, ktorých dohodnutie požadovala aspoň jedna z nich. Dohodnuté podmienky nie sú v takomto prípade záväzné, ani ak bol o nich vykonaný zápis.

(2) Ak sa však strany mylne domnievali, že sa dohodli aj na podmienke, ktorej dohodnutie požadovala aspoň jedna z nich, tak podmienky, ktoré boli dohodnuté, sú záväzné, ak sa dá predpokladať, že strany by zmluvu uzavreli aj bez dohodnutia sa na tejto podmienke.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou § 154 a 155 BGB, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Odsek 1 má zabezpečiť, že v prípade ak jedna strana vyžadovala pre uzavretie zmluvy dohodu o určitej otázke, tak sa v prípade pochybností zmluva nepovažuje za uzavretú, ak strany dohodu o tejto otázke nedosiahli, a to ani v prípade, ak všetky ostatné podmienky boli dohodnuté a dokonca aj zaznamenané, napr. písomne. Ide ale o vyvrátiteľnú domnienku. Nie je preto vylúčené, že aj napriek takejto nedohode sa zmluva bude považovať za uzavretú, napr. preto, lebo strany si začali z nej plniť. Odsek 1 zároveň ustanovuje, že v prípade, ak zmluva kvôli nedohode na vymienenej otázke nie je uzavretá, tak žiadny z dohodnutých bodov nie je záväzný.

Odsek 2 dopadá na situácie, kde sa strany nazdávajú, že dosiahli dohodu o všetkých požadovaných otázkach, hoci v skutočnosti to tak nie je. Napríklad ak každá strana pochopila dohodu o vymienenej otázke inak alebo ak sa zabudli na tejto otázke dohodnúť. V takom prípade návrh stanovuje, že zmluva sa považuje za uzavretú v rozsahu tých podmienok, ktoré boli dohodnuté (teda bez vymienenej otázky, dohoda na ktorej nebola v skutočnosti dosiahnutá), avšak len vtedy, ak podľa hypotetickej vôle strán („dá sa predpokladať“) by strany zmluvu uzavreli v takomto obmedzenom rozsahu. Prípadnú medzeru v zmluve bude v takomto prípade potrebné zaplniť podľa príslušných pravidiel uvedených v § 3 ods. 2 a 3.

Návrh sa líši od § 1726 ČOZ ako aj projektu z r. 2015, ktoré vychádzajú z toho, že ak niektorá strana požadovala dohodu o určitom bode, tak sa zmluva nepovažuje za uzavretú, a to ani vtedy, ak strany považovali zmluvu za uzavretú. Dôvodom je snaha udržať platnosť zmluvy, ak ju samé strany považovali (hoci mylne) za platnú, a ochrana bezpečnosti právneho styku.

§ 30

Uzavretie zmluvy na dražbe

(1) Na dražbe je zmluva uzavretá príklepom.

(2) Ponuka zaniká, ak bola urobená vyššia ponuka alebo ak sa dražba skončila inak než príklepom.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je po vzore § 156 BGB ustanoviť možnosť uzavretia zmluvy osobitným mechanizmom, a to prostredníctvom ponuky a príklepu na dražbe. Ponuka na dražbe sa považuje za návrh na uzavretie zmluvy a príklep sa považuje za prijatie návrhu. Z odseku 1 pritom vyplýva, že zmluva je uzavretá príklepom. Nie je preto potrebné, aby prijatie návrhu v podobe príklepu došlo navrhovateľovi (účastníkovi dražby). Zmluva tak bude uzavretá, aj keby sa z dražby vzdialil. Odsek 2 osobitne reguluje spôsob zániku návrhu na uzavretie zmluvy vo forme dražobnej ponuky (všeobecné pravidlá zániku návrhu sa

tu preto neuplatnia), a to tak, že ponuka zaniká, ak bola urobená vyššia ponuka alebo ak sa dražba skončila inak ako príklepom.

Tretí diel

VÝKLAD PREJAVU VÔLE

§ 31

Subjektívny a objektívny výklad

(1) Prejav vôle sa vykladá podľa úmyslu konajúcej osoby.

(2) Ak je prejav vôle určený určitému adresátovi, tak sa vykladá podľa úmyslu konajúcej osoby, len ak ho adresát poznal alebo ak si záujmy konajúcej osoby vzhľadom na povahu prejavu vôle zasluhujú prednosť. Inak sa prejavu vôle prisúdi taký význam, aký by mu spravidla prisúdila bežná rozumná osoba v postavení adresáta.

(3) Ak je prejav vôle určený neurčitým adresátom, tak sa vykladá podľa úmyslu konajúcej osoby, len ak by ho bežná rozumná osoba v postavení adresáta spravidla bola poznala. Inak sa mu prisúdi taký význam, ktorý zodpovedá rozumnému usporiadaniu veci a zvyklostiam.

Odôvodnenie:

Návrh namiesto doterajšej úpravy výkladu prejavov vôle obsiahnutej v Občianskom zákonníku (§ 35 ods. 2 a 3) preberá úpravu z Obchodného zákonníka (§ 266) aj keď s určitými zmenami, za ktorými stojí najmä tá skutočnosť, že na rozdiel od úpravy Obchodného zákonníka sa budú výkladové pravidlá vzťahovať aj na iné než záväzkové vzťahy. Dôvodom neprebratia úpravy z Občianskeho zákonníka je predovšetkým to, že neumožňovala odkloniť sa od jazykového znenia prejavu vôle. Nová úprava tak nadväzuje na judikatúru, podľa ktorej je odklonenie od jazykového znenia predsa len možné (I. ÚS 242/07). Avšak aj po novom bude jazykové znenie naďalej dôležité, no prejav vôle bude možné vyložiť aj v rozpore s jeho jazykovým znením, ak tu budú iné okolnosti prevažujúce nad týmto jazykovým znením (napr. ak pri uzatváraní zmluvy bol úmysel iný než ten, ktorý ich právnici zahrnuli do písomného znenia). Z tohto dôvodu sa ako zbytočný nepreberá ani § 37 ods. 3 OZ o chybách v písaní a počítaní, ktorý bol práve korekciou § 35 ods. 2 OZ.

Odsek 1 ustanovuje základné pravidlo pre výklad prejavov vôle, a to, že sa tieto vykladajú podľa úmyslu konajúcej osoby (tzv. subjektívny výklad). Vzhľadom na to, že odseky 2 a 3 upravujú výnimky pre adresované prejavy vôle, tak sa odsek 1 v zásade plne uplatní len pri neadresovaných prejavoch vôle (napr. závet). Aj pri odsekoch 2 a 3 však subjektívny výklad stále prichádza do úvahy.

Odsek 2 – ktorý sa týka prejavov vôle, ktoré sú adresované individualizovaným adresátom – ustanovuje, že subjektívny výklad sa použije len v dvoch prípadoch. Prvým je situácia, ak adresát úmysel konajúcej osoby poznal. Vzhľadom na to, že podľa § XX sa na otázku poznania nazerá objektívne, tak táto prvá situácia pokrýva nielen skutočné, ale aj prezumované poznanie. Bolo preto zbytočné z § 266 ods. 1 ObZ prebrať dôvetok „jej musel byť známy“. Druhým prípadom, kde sa zohľadní subjektívny výklad, je situácia, ak si takýto subjektívny výklad vyžaduje povaha prejavu vôle. Po vzore čl. 59 pPKC pôjde o také situácie, kde z tejto povahy bude vyplývať, že pri výklade treba uprednostniť výklad subjektívny, nie objektívny. Môže ísť napr. o informované súhlasy s lekárskeym zákrokom a pod., kde sa musí preferovať úmysel konajúcej osoby. Preto sa v takýchto prípadoch bude od adresátov vyžadovať, aby si overili, či prejav vôle skutočne zodpovedá úmyslu konajúcej osoby.

Ak nepôjde ani o jednu z týchto dvoch situácií, tak sa použije tzv. objektívny výklad: prejavu vôle sa prisúdi taký význam, ktorý by mu spravidla prisúdila bežná rozumná osoba v postavení adresáta. Nebude sa teda zohľadňovať úmysel konajúcej osoby, ale ani vnímanie konkrétneho adresáta. Zohľadní sa len to, ako by si prejav vôle vysvetlila hypotetická osoba, ktorá by bola v postavení adresáta. Dôvetok „v postavení adresáta“ znamená aj to, že treba zohľadniť i všetky okolnosti, ktoré boli skutočnému adresátovi známe. Slovo „spravidla“ znamená, že prisúdený význam nie je nejaký výnimočný, teda že takýto význam by mu hypotetickí adresáti prisudzovali častejšie než iný význam.

Odsek 3 sa taktiež týka adresovaných prejavov vôle, avšak len tých z nich, ktoré sú adresované neurčitým adresátom (napr. vyhlásenie verejnej súťaže). V takomto prípade sa subjektívny výklad použije, len ak by ho hypotetický adresát bol poznal. Slovo „spravidla“ má

rovnaký význam ako v odseku 2. Ak však úmysel konajúcej osoby nebol takto spoznatelný, tak sa prejavu vôle prisúdi taký význam, aký vyplýva z rozumného usporiadania veci a zvyklostí. Nebude sa teda zohľadňovať, ako si mohli tento prejav vôle vysvetliť adresáti, ako je to pri odseku 2, i keď nie je vylúčené, že vo väčšine prípadov by aj takýto výklad smeroval k rovnakému výsledku. Odsek 3 však dáva prednosť rozumnému usporiadaniu a zvyklostiam, i keby osoby v postavení adresáta mohli prejav vôle vnímať spravidla inak.

Ustanovenia o výklade prejavu vôle sú v zásade dispozitívne a strany sa môžu od nich odchýliť. Obmedzením je len § XX, ktorý neumožňuje odchýlenie sa, ak by to bolo napr. na neprospech slabšej strany.

§ 32

Okolnosti vplývajúce na výklad

(1) Pri výklade prejavu vôle sa vezme náležitý zreteľ na všetky okolnosti súvisiace s jeho uskutočnením, vrátane toho, čo mu predchádzalo, praxe zavedenej medzi stranami ako aj ich následného správania.

(2) Pri výklade výrazov v obchodnom styku sa vezme náležitý zreteľ aj na význam, ktorý im spravidla v tomto styku prikladá. Voči účastníkovi tohto styku, ktorý nie je podnikateľom, sa však tohto významu možno dovoľávať, len ak mu bol známy.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 31, pričom ustanovuje, na čo treba prihliadať tak pri subjektívnom, ako aj objektívnom výklade.

Odsek 1 vychádza z § 266 ods. 3 ObZ; nepreberá však z neho dôvetok „pokiaľ to pripúšťa povaha vecí“, pretože jeho význam je už zahrnutý vo výraze „náležitý zreteľ“. Ak by totiž niektorá okolnosť nezodpovedala „povahe vecí“, potom by jej zohľadňovanie nebolo „náležité“. Výraz „náležitý zreteľ“ preto nemožno vykladať tak, že každú jednu okolnosť treba zohľadniť, ale len tak, že ju treba posúdiť a následne rozhodnúť o jej vplyve na výklad prejavu vôle.

Odsek 2 – po vzore § 266 ods. 2 ObZ a § 558 ods. 2 ČOZ – dopĺňa odsek 1 pre prípad výrazov použitých v prejave vôle v rámci obchodného styku. V takomto prípade treba pri výklade brať náležitý zreteľ (vo význame vysvetlenom v odôvodnení odseku 1) aj na tento význam. Je pritom nepodstatné, či ide o prejav vôle podnikateľa alebo prejav vôle nepodnikateľa adresovaný podnikateľovi. Avšak vzhľadom na to, že nepodnikateľ si takéhoto významu nemusí byť vedomý, druhá veta koriguje prvú v tom smere, že sa tohto významu možno voči nepodnikateľovi dovoľávať, len ak mu bol známa (postačí aj prezumovaná vedomosť za podmienok podľa § XX). Dôkazné bremeno tejto vedomosti teda bude niesť ten, kto sa bude významu výrazu podľa obchodných zvyklostí dovoľávať.

§ 33

Výklad v prospech platnosti

Pri výklade sa treba prikloniť k takému z možných významov prejavu vôle, ktorý nespochybňuje platnosť na ňom založeného právneho úkonu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, vychádzajúce z čl. 60 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Ustanovuje sa v ňom, že ak prejav vôle možno vyložiť spôsobom, ktorý by viedol k neplatnosti na ňom založeného právneho úkonu, ale rovnako dobre aj spôsobom, ktorý by svedčil v platnosť tohto právneho úkonu, tak sa treba prikloniť k tomuto druhému výkladu. Ustanovenie však neznamená, že ak je možný len výklad hrajúci v neprospech platnosti, tak treba napriek tomu tento výklad „ohnúť“ tak, aby bol právny úkon platný. Zo slova „možný“ totiž treba vyvodzovať, že ide o situáciu, keď je takýto výklad v prospech platnosti možný, a nie o situáciu, kde takýto výklad možný nie je.

Rovnako toto ustanovenie neustanovuje, že v pochybnostiach sa treba prikloniť na stranu platnosti. Vychádza sa totiž z toho, že posúdenie platnosti či neplatnosti je otázkou právnou, teda otázkou, kde je problematika pochybností bezpredmetná. Ustanovenie preto nemá sudcom uľahčovať právnu analýzu prejavu vôle. Z tohto dôvodu sa nepreberá úprava § 574 ČOZ ani § 248 projektu z r. 2015. To ale, samozrejme, neznamená, že sudca nemôže mať pochybnosti

o skutkových okolnostiach, ktoré pre posúdenie platnosti môžu mať vplyv. Vyriešenie týchto pochybností je však už otázkou procesného práva (dôkazné bremeno, nepopretie tvrdení, koncentrácia a pod.). Následne právne posúdenie založené na takto vyriešených skutkových pochybnostiach však už musí byť nepochybné.

§ 34

Výklad v prospech spotrebiteľa

V právnom styku so spotrebiteľom sa v prípade pochybností o význame zmluvnej podmienky použije taký z jej možných výkladov, ktorý je pre spotrebiteľa najpriaznivejší. To neplatí v konaniach o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach podľa osobitného predpisu alebo pri výkone kontroly alebo dohľadu nad dodržiavaním povinností podľa osobitných predpisov.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 266 ods. 5 ObZ a § 54 ods. 2 OZ, pričom ustanovuje preferenciu takého výkladu, ktorý je priaznivejší pre slabšiu stranu, a to v súlade s čl. 5 smernice 93/13/EHS. Ustanovenie je však aplikovateľné len vtedy, ak sú o význame prejavu vôle pochybnosti. Ak tieto pochybnosti nie sú, nemožno ho aplikovať. Ustanovenie preto neumožňuje nahrádzať jasný výklad prejavu vôle výkladom v prospech spotrebiteľa.

Podľa druhej vety sa výklad v prospech spotrebiteľa neuplatní v konaniach o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach podľa Civilného sporového poriadku. Rovnako sa neuplatní ani pri výkone kontroly alebo dohľadu (dozoru) nad dodržiavaním povinností stanovených v osobitných predpisoch na úseku ochrany spotrebiteľa. V takýchto prípadoch sa zmluvnej podmienke prisúdi taký možný význam, ktorý je pre spotrebiteľa najmenej priaznivý, a následne sa posúdi, či podmienka s takýmto významom (ktorý však stále musí byť možný), zodpovedá požiadavkám na prijateľnosť zmluvných podmienok. Dôvodom je to, že ak by sa aj v takýchto prípadoch malo aplikovať pravidlo podľa odseku 1, potom by mohla byť kontrola dodržiavania zákona znefunkčnená. Dodávateľia by sa totiž mohli dovoliavať priaznivejšieho výkladu a tým uniknúť prípadným sankciám aj napriek tomu, že v skutočnosti oni sami si podmienku v styku so spotrebiteľom vykladajú na jeho neprospech.

§ 35

Výklad proti navrhovateľovi

Ak môže mať použitý výraz rôzny význam, tak sa v pochybnostiach vyloží na farchu toho, kto ho použil ako prvý. To neplatí, ak bol touto osobou spotrebiteľ.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, vychádzajúce z § 266 ods. 4 ObZ, ustanovuje, že v prípade pochybností o význame určitého výrazu použitého v prejave vôle sa výrazu prisúdi význam, ktorý je na farchu toho, kto ho použil ako prvý (contra proferentem). Ak však o význame výrazu nie sú pochybnosti, tak sa toto ustanovenie neaplikuje. Ustanovenie sa však neaplikuje v prípade, ak výraz ako prvý použila slabšia strana. Dôvodom je zamedziť tomu, aby druhý účastník styku mohol zneužiť vo svoj prospech neznalosť alebo neskúsenosť slabšej strany napríklad tým, že na nejasnosť výrazu pri uzatváraní zmluvy neupozorní, aby sa následne mohol dovoliavať pre seba priaznivejšieho významu.

§ 36

Prejav vôle vo viacerých jazykoch

Ak bol prejav vôle uskutočnený vo viacerých jazykoch, tak sa mu v pochybnostiach prisúdi význam podľa tej jazykovej verzie, ktorá bola základom pre ostatné verzie.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, vychádzajúce z čl. 61 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Rieši situáciu, ak je prejav vôle zaznamenaný vo viacerých jazykoch. V prípade rozporu medzi jednotlivými jazykovými verziami bude mať prednosť tá z nich, ktorá bola základom pre ostatné. Ustanovenie sa aplikuje len v prípade pochybností, teda ak ani po zohľadnení okolností, ktoré súvisia

s prejavom vôle (§ 32 ods. 1), nie je možné zistiť, ktorá verzia by mala mať prednosť. Ustanovenie sa preto neuplatní, ak sa napr. strany zmluvy dohodli na prednosti inej verzie alebo ak počas rokovania prisúdili určitému výrazu iný význam než ten, ktorý by vyplýval z podkladovej jazykovej verzie.

Štvrtý diel **FORMA PREJAVU VÔLE**

§ 37 **Sloboda formy**

Prejav vôle môže mať akúkoľvek formu, ibaže by preň zákon, zmluva alebo stanovky vyžadovali dodržanie určitej formy (predpísaná forma).

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 40 ods. 1 OZ a zakotvuje zásadu neformálnosti prejavov vôle a tým aj právnych úkonov. Prejavy vôle a právne úkony sú teda zásade neformálne, možno ich preto urobiť v akejkoľvek forme. Výnimkou sú prípady, ak sa vyžaduje dodržanie predpísanej formy. Takáto požiadavka musí ale vyplývať zo zákona, zo zmluvy alebo stanov. V prípade, že vyplýva zo zmluvy alebo stanov, bude táto požiadavka samozrejme záväzná len pre účastníkov zmluvy, resp. tých, na pre ktorých sú stanovky záväzné. Požiadavka na predpísanú formu právneho úkonu nemôže vyplývať z jednostranného právneho úkonu. Ak by predsa len takýto úkon formu predpisoval, napr. vo vyhlásení verejnej súťaže, potom nedodržanie formy nebude otázkou uskutočnenia prejavu vôle, ale otázkou splnenia stanovených podmienok.

Pod formou sa rozumie čokoľvek, v čom sa prejav vôle uskutočňuje navonok. Formou teda zákon nemyslí len písomnú formu, či formu notárskej zápisnice, ale pod formou treba rozumieť napr. aj zviazanie listiny, úradné osvedčenie podpisu, elektronický dokument v presne určenom formáte (napr. pdf) a pod.

§ 38 **Následky nedodržania predpísanej formy**

(1) Právny úkon založený na prejave vôle, ktorý nebol uskutočnený v predpísanej forme, je neplatný.

(2) Prejav vôle, ktorého formu predpísala zmluva, stanovky alebo piata časť tohto zákona, však napriek nedodržaniu predpísanej formy nespôsobuje neplatnosť právneho úkonu, ak konajúca osoba na jeho základe od druhej strany prijala plnenie alebo ak sama plnila a druhá strana s plnením súhlasila.

Odôvodnenie:

Rovnako ako podľa doterajšieho práva návrh v odseku 1 sankcionuje nedodržanie formy neplatnosťou.

Odsek 2, čiastočne nadväzujúci na § 455 ods. 1 OZ, stanovuje z uvedenej zásady výnimku, a to vtedy, ak ide o formu, ktorú predpísala zmluva alebo stanovky alebo piata časť zákona, upravujúca záväzkové právo. V takýchto prípadoch aj pri nedodržaní formy sa bude prejav vôle považovať za platný, avšak len za podmienky, že konajúca osoba na základe tohto svojho prejavu vôle plnila druhej strane alebo prijala plnenie od druhej strany. Nestačí pritom len samotné plnenie, ale je potrebný súhlas osoby, ktorá prijíma konanie.

[Po dokončení piatej časti bude potrebné preskúmať, či pravidlo v odseku 2 môže platiť v každom prípade, ale či bude treba stanoviť výnimky.]

§ 39 **Rozsah predpísanej formy čo do obsahu**

V predpísanej forme musí byť zaznamenaný celý obsah prejavu vôle, ibaže by sa nedodržanie formy pre určitú jeho časť nepriečilo účelu, pre ktorý bola táto forma pre tento prejav vôle predpísaná.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Rieši sa v ňom doteraz sporná otázka, na aké časti právneho úkonu sa má vzťahovať predpísaná forma, či len na niektoré (napr. essentialia negotii), alebo na všetky. Návrh túto otázku rieši tak, že vždy treba skúmať dôvod, pre ktorý bola pre daný prejav vôle predpísaná určitá forma. Ak si tento dôvod vyžaduje, aby bola forma zachovaná čo do celého obsahu prejavu vôle, potom bude musieť byť v tejto forme zaznamenaný celý obsah prejavu.

Niekedy to však potrebné byť nemusí. Napríklad písomná forma darovacej zmluvy, ak nedochádza k odovzdaniu daru pri jej uzavretí, je ustanovená za účelom ochrany darcu, aby sa nerozväzne nezaväzoval bez protiplnenia. V takomto prípade postačí, aby bola predpísaná forma dodržaná len čo do podstatných náležitostí darovacej zmluvy, nie však do ostatných zložiek, napr. ak bol ku darovaniu pripojený určitý príkaz alebo podmienka.

§ 40

Forma požadovaná pri uzavretí zmluvy

(1) Ak pri rokovaní o uzavretí zmluvy, pre ktorú nie je predpísaná žiadna forma, aspoň jedna strana požadovala jej uzavretie v určitej forme, tak sa predpokladá, že zmluva nie je bez dodržania tejto formy uzavretá.

(2) Ak však napriek nedodržaniu požadovanej formy aspoň jedna strana plnila a druhá strana s plnením súhlasila, tak platí, že strany od požiadavky, aby bola zmluva uzavretá v určitej forme, upustili.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 272 ods. 1 ObZ, pričom zakladá vyvrátiteľnú domnienku („predpokladá sa“), že ak aspoň jedna strana požadovala pri rokovaní o uzavretí zmluvy, aby sa zmluva uzavrela v určitej forme, tak zmluva nie je uzavretá, kým nie je uzavretá v požadovanej forme. Túto domnienku možno vyvrátiť najmä tým, že strana síce formu požadovala, ale bola uzročená s uzavretím zmluvy aj bez tejto formy. Odsek 1 sa vzťahuje na všetky zmluvy, bez ohľadu, či sa nimi zakladá zmluvný vzťah, alebo sa nimi mení alebo zrušuje už existujúci zmluvný alebo iný vzťah.

Odsek 2 zas nadväzuje na § 455 ods. 1 OZ a zakladá nevyvrátiteľnú domnienku („platí“), že ak jedna strana plnila zo zmluvy, ktorá sa podľa odseku 1 považuje za neuzavretú, a druhá strana s tým súhlasila, tak že strana od požiadavky formy upustila. Zmluva sa tak bude považovať za uzavretú ex nunc, teda od okamihu plnenia a odsúhlasenia, ibaže by sa preukázalo, že podľa odseku 1 bola zmluva uzavretá skôr aj napriek požiadavke formy.

§ 41

Forma následných prejavov vôle

(1) Predpísaná forma prejavu vôle sa vzťahuje aj na následné prejavy vôle, ktorými sa v rozsahu podľa § 39 mení obsah právneho vzťahu, ktorý vyplýva z tohto prejavu vôle, alebo ktorými sa tento vzťah ruší. To neplatí pre zrušenie prejavu vôle.

(2) Ak strany uzavreli zmluvu v určitej forme, tak sa predpokladá, že touto zmluvou rovnakú formu predpísali aj pre následné prejavy vôle, ktorými sa mení v tejto forme zaznamenané určenie obsahu zmluvného vzťahu alebo sa tento vzťah ruší.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 40 ods. 2 OZ, ale v niektorých smeroch ho značne modifikuje. V prvom smere, predpísaná forma sa vzťahuje aj na následne právne úkony (zmeňujúce aj zrušujúce, napr. výpoveď, odstúpenie, novácia, dohoda o zrušení), avšak len v rozsahu podľa § 39. Ak sa teda napríklad mení taká časť obligatórne písomnej zmluvy, ktorá podľa § 39 nemusí byť zaznamenaná písomne, tak takáto dohoda o zmene písomná byť nemusí. Ak však bola aj táto časť pri uzavretí zmluvy zaznamenaná písomne, potom na základe odseku 2 za tam určených podmienok musí byť písomná aj dohoda o jej zmene. V druhom smere, odsek 1 ustanovuje, že predpísaná forma sa nevzťahuje na prejav vôle, ktorým sa zrušuje prejav vôle z dôvodu určitej jeho vady. Napríklad ak zmluva bola uzavretá v dôsledku podvodu, podvedená strana môže zrušiť svoj prejav vôle aj neformálne. Návrh vychádza totiž z ochrany takejto strany, preto sa jej

snáží pomôcť bez zbytočných formalít. Na druhej strane však možno očakávať, že vo väčšine prípadov aj takéto zrušenie bude učinené v predpísanej forme, a to z dôvodu právnej istoty a dokazovania.

Odsek 2 dopadá na prípady, kde sa neaplikuje odsek 1. Pôjde teda o situácie, keď forma následných úkonov nie je predpísaná v zmysle odseku 1. Bude tak dopadať na prípady, keď sa prejav vôle uskutočnil v určitej forme, ktorá preň vôbec nebola predpísaná. V takýchto prípadoch bude platiť vyvrátiteľná domnienka, že strany zmluvou predpísali rovnakú formu aj pre zmeňujúce alebo zrušujúce úkony. Následky nedodržania tejto formy pri týchto úkonoch sa spravujú § 38.

§ 42

Rozsudok nahrádzajúci prejav vôle

Predpísaná forma je dodržaná vždy, ak je prejav vôle nahradený právoplatným rozsudkom (§ 12).

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Účelom je ustanoviť, že právoplatný rozsudok súdu nahrádza prejav vôle, pre ktorý je predpísaná forma, aj vtedy, keď mal byť tento prejav vôle uskutočnený formou, ktorú rozsudok z povahy veci nespĺňa. Napríklad, ak by malo ísť o úkon vo forme notárskej zápisnice, táto forma sa bude považovať podľa odseku 1 za dodržanú, i keď rozsudok v takejto forme vyhotovený nie je.

§ 43

Textová forma

(1) Prejav vôle, pre ktorý je predpísaná alebo požadovaná textová forma, musí byť čitateľne zaznamenaný na trvanlivom nosiči a musí z neho vyplývať, kto je konajúcou osobou.

(2) Trvanlivým nosičom je prostriedok, ktorý umožňuje uchovávať zaznamenaný obsah tak, aby sa k nemu dalo pristupovať a používať ho počas doby primeranej účelu, pre ktorý bol obsah zaznamenaný, a ktorý zároveň umožňuje nezmenenú reprodukciu tohto obsahu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je ustanoviť, čo musí spĺňať prejav vôle, pre ktorý je predpísaná alebo v rámci rokovaní požadovaná textová forma. Podľa odseku 1 ak má byť prejav vôle v textovej forme, znamená to, že jeho obsah musí byť zaznamenaný čitateľne na trvanlivom nosiči. Zároveň musí z prejavu vyplývať, kto ho uskutočňuje. Nevyžaduje sa presná a úplná identifikácia konajúcej osoby, len to, aby sa z neho dalo zistiť, o koho prejav vôle ide (uviedenie nesprávnej adresy či opomenutie obchodného označenia podnikateľa nie sú dôvodom pre záver o nedodržaní formy). Prejav nemusí byť podpísaný. Podmienka čitateľnosti znamená, že text musí byť zaznamenaný tak, aby ho bolo možné prečítať. Text teda môže byť zaznamenaný aj v kódovom jazyku, no musí byť čitateľný. V tomto smere je odsek 1 inšpirovaný úpravou § 126b BGB.

Odsek 2 vyjasňuje, kedy je splnená podmienka zaznamenania na trvanlivom nosiči. Ustanovenie vychádza z čl. 2 ods. 10 Smernice EÚ o právach spotrebiteľa (2011/83/EU). Podstatné je, aby zaznamenaný obsah mohol adresát počas doby uchovávaní použiť (napríklad kedykoľvek si otvorí príslušný dokument a prečítať si ho) a zároveň, aby bolo možné obsah reprodukovať (napríklad vytlačiť si elektronický dokument). Dĺžka doby uchovávaní musí byť primeraná účelu, pre ktorá bol obsah na trvanlivom nosiči zaznamenaný; čo je primerané, bude závisieť od okolností konkrétneho prípadu. Trvanlivý nosič môže byť napr. papier, CD, prípadne aj uchovanie obsahu prejavu vôle v elektronickom prostredí, napr. na dátových serveroch.

§ 44

Písomná forma

(1) Prejav vôle, pre ktorý je predpísaná alebo požadovaná písomná forma, musí byť uskutočnený v textovej forme a konajúca osoba ho musí podpísať vlastnoručne svojim menom.

(2) Vlastnoručný podpis môže byť nahradený spôsobom, ktorý podľa osobitného predpisu nahrádza vlastnoručný podpis. Rovnako môže byť nahradený aj mechanickými prostriedkami,

ak je to obvyklé alebo ak sa požiadavka vlastnoručného podpisu javí ako neprimeraná; nesplnenia týchto podmienok sa môže dovoliavať iba adresát prejavu vôle.

(3) Ak písomnú formu predpisuje zmluva alebo ju požaduje niektorá strana pri rokovaní o uzavretí zmluvy, tak je písomná forma dodržaná aj vtedy, ak je elektronický prejav vôle podpísaný inak, než spôsobom, ktorý podľa osobitného predpisu nahrádza vlastnoručný podpis. To neplatí, ak zo zmluvy alebo z požiadavky niektorej strany vyplýva, že je potrebné prejav vôle podpísať spôsobom podľa osobitného predpisu.

(4) Písomnú formu možno nahradiť notárskou zápisnicou.

Odôvodnenie:

Odsek 1 čiastočne nadväzuje na § 40 ods. 3 OZ. Jeho účelom je ustanoviť podmienky pre dodržanie písomnej formy. Dodržanie písomnej formy si vyžaduje splnenie podmienok ustanovených pre textovú formu. Okrem nich je však potrebné, aby bol prejav podpísaný konajúcou osobou jej menom (nestačí teda, ak sa konajúca osoba podpíše napríklad „Riaditeľ“ alebo sa podpíše len nejakým znakom napr. „X“). Požiadavka podpisu je odlišná od požiadavky textovej formy, preto samotný podpis nemusí byť čitateľný.

Podľa odseku 1 musí byť podpis vlastnoručný. Odsek 2 však z tejto zásady ustanovuje výnimky. V zmysle prvej výnimky, môže byť vlastnoručný podpis nahradený spôsobom, ktorý podľa osobitného zákona nahrádza vlastnoručný podpis (pôjde predovšetkým o kvalifikovaný elektronický podpis). Z tejto úpravy zároveň vyplýva, že aj elektronické prejavy vôle sú považované za písomné, ak sú uvedené podmienky dodržané; osobitná úprava elektronických prejavoch vôle preto nie je potrebná.

Podľa druhej výnimky, ktorá vychádza z § 40 ods. 3 OZ in fine, môže byť vlastnoručný podpis nahradený aj mechanickými prostriedkami, ale iba tam, kde je to obvyklé alebo ak by sa požiadavka na vlastnoručný podpis v okolnostiach konkrétneho prípadu javila ako neprimeraná. Táto druhá podmienka je zmenou oproti doterajšej úprave: účelom je umožniť, aby sa stále mohla vytvárať „obvyklosť“ nahradenia vlastnoručného podpisu. Dôvetok na konci vety ustanovuje, že za splnenie týchto podmienok zodpovedá konajúca osoba. Ak svoj podpis nahradila mechanickým prostriedkom, tak sa neplatnosti právneho úkonu pre nedodržanie formy môže dovoliavať adresát, nie konajúca osoba.

Účelom odseku 3, ktorý je inšpirovaný úpravou § 127 BGB, je zmierniť požiadavky na dodržanie písomnej formy pri elektronických prejavoch vôle v prípadoch, ak nejde o písomnú formu predpísanú zákonom alebo stanovami. Ak teda bola písomná forma predpísaná zmluvou, alebo bola požadovaná niektorou stranou pri rokovaní o uzavretí zmluvy, potom nie je nevyhnutné, aby bol elektronický prejav vôle podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom. Postačuje aj iná forma podpisu. Uvedené však nebude platiť, ak zo zmluvy alebo z rokovania vyplýva, že prejav musí byť podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom.

Odsek 4 ustanovuje, že ak má mať prejav vôle písomnú formu, namiesto splnenia požiadaviek podľa odseku 1 ho možno uskutočniť formou notárskej zápisnice.

§ 45

Úradné osvedčenie podpisu pri elektronických úkonoch

Ak sa vyžaduje úradné osvedčenie pravosti podpisu, tak sa pri prejave vôle podpísanom kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo pečatou podľa osobitného predpisu považuje táto požiadavka za splnenú.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 40 ods. 5 OZ. Jeho účelom je zabezpečiť, aby elektronické prejavy vôle, ktoré boli podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo pečatou podľa osobitného predpisu, boli platné aj vtedy, ak zákon inak pre daný prejav vôle vyžaduje úradné osvedčenie vlastnoručného podpisu. Takéto osvedčenie sa totiž nedalo pri elektronických prejavoch uskutočniť a bolo by aj zbytočné. Ustanovenie preto zakladá fikciu, že podmienka úradného osvedčenia je v takýchto prípadoch splnená.

§ 46

Podpis osobou, ktorá nevie čítať alebo písať

(1) Na písomný prejav vôle tých, ktorí nemôžu čítať alebo písať vôbec alebo len s veľkými ťažkosťami, je potrebná notárska zápisnica.

(2) Odsek 1 však neplatí, ak je konajúca osoba schopná sa s obsahom prejavu vôle oboznámiť sama, prostredníctvom prístrojov, špeciálnych pomôcok alebo inej osoby, ktorú si zvolí, a pripojiť k nemu vlastnoručný podpis. Ak nie je konajúca osoba schopná vlastnoručne sa podpísať, tak môže podpis nahradiť pred dvomi svedkami znakom napísaným rukou alebo inak, ak jeden zo svedkov k tomuto znaku pripíše meno konajúcej osoby. Ustanovenie § XX o svedkoch v takomto prípade platí primerane.

Odôvodnenie:

Ustanovenie vychádza z § 40 ods. 4 OZ, pričom sa výslovne týka nielen osôb, ktoré vôbec nevedia písať a čítať, aj aj osôb, ktoré síce vedia písať a čítať, ale len s veľkými ťažkosťami. Odsek 1 pritom ustanovuje, že pri takýchto osobách sa na písomné prejavy vôle vyžaduje forma notárskej zápisnice. Návrh na rozdiel od doterajšej úpravy nehovorí o tom, že konajúca osobe nevie čítať „a“ písať, ale o tom, že táto osoba nevie čítať „alebo“ písať, keďže ani za doterajšej úpravy sa nevyžadovalo kumulatívne splnenie týchto podmienok.

Odsek 2 však z tohto pravidla ustanovuje výnimku, ak sa konajúca osoba dokáže s obsahom prejavu vôle oboznámiť sama (ak napríklad vie čítať, ale nevie písať) alebo prostredníctvom pomôcok, prístrojov alebo osobou, ktorú si zvolí. V takýchto prípadoch postačuje, ak prejav aspoň vlastnoručne podpíše. Ak však nie je schopná vlastnoručne sa podpísať, tak postačuje aj podpis znakom (napríklad krížikmi či otláčkom prstu), ktorý môže byť urobený rukou ale aj inak, napr. nohou, ústami apod.; musí sa tak ale stať za prítomnosti aspoň dvoch svedkov, pričom jeden z nich k tomuto znaku musí dopísať meno konajúcej osoby, teda tak krstné meno, ako aj priezvisko.

Podľa poslednej vety sa na svedkov primerane vzťahuje § XX. To znamená, že k prejavu vôle musia svedkovia pripojiť svoje podpisy a svoje identifikačné údaje, pričom musia mať primeranú svedeckú spôsobilosť.

§ 47

Podpisy na listine

Ak sa v listinnej podobe uzatvára zmluva, ktorou sa zriaďuje alebo prevádza právo, ktoré sa zapisuje do osobitného registra, alebo sa ňou toto právo mení alebo ruší, tak podpisy všetkých konajúcich osôb musia byť na tej istej listine a musia sa vzťahovať na ten istý obsah.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 46 ods. 2 OZ. Meritórnu zmenou je však to, že návrh sa netýka len zmlúv o prevodoch nehnuteľností, ale aj iných zmlúv o zriadení alebo prevode práva, ktoré sa zapisuje do osobitného registra. Nemusí ísť preto len o nehnuteľnosti, ale napr. aj o zriadenie záložného práva, ktoré sa zapisuje do registra záložných práv. Účelom tohto ustanovenia je zabezpečiť, aby sa prejavy vôle vzťahovali na ten istý obsah, aby sa vyhlo pochybeniam zo strany prevádzkovateľa registra, ak by nepostrehol nesúlad medzi prejavmi jednotlivých strán, ak by boli tieto prejavy na rôznych listinách, resp. síce na tej istej listine, no tá by obsahovala osobitne obsah podpísaný jednou stranou a osobitne obsah podpísaný druhou stranou.

Z ustanovenia zároveň vyplýva, že v iných prípadoch možno zmluvu uzavrieť napríklad aj tak, že oferent podpíše len ofertu a obľát podpíše len akceptáciu.

Ustanovenie sa týka len listiny, nie elektronickej podoby písomných právnych úkonov [upravíť podľa toho, ako prebieha autorizácia zmlúv na kataster nehnuteľností]

Piaty diel
PODMIENENÉ NÁSLEDKY PRÁVNÝCH ÚKONOV

Prvý oddiel
Podmienky a určenie času

§ 48
Definícia podmienok

(1) Ak to zákon alebo povaha právneho úkonu nevyučuje, tak možno právne následky právneho úkonu celkom alebo sčasti podmieniť budúcou neistou skutočnosťou, a to tak, že jej splnením právne následky nastanú (odkladacia podmienka) alebo pominú (rozvázovacia podmienka).

(2) Podmienkou môže byť aj potvrdenie alebo vyvrátenie toho, či v minulosti nastala alebo v čase uskutočnenia právneho úkonu stále trvá určitá skutočnosť, ktorej vznik alebo trvanie nie sú stranám známe.

(3) Ak z právneho úkonu alebo jeho povahy nevyplýva inak, tak sa podmienka považuje za odkladáciu.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 36 OZ. Na rozdiel od neho však ustanovuje, že možnosť podmieniť účinnosť právneho úkonu môže byť obmedzená nielen zákonom, ale aj povahou úkonu. Môže to tak byť najmä v prípade jednostranných právnych úkonov, kde by adresát nemal byť v neistote napr. čo do účinnosti výpovede zmluvy, ibaže by takáto neistota nenastávala (napr. ak je v jeho moci, či sa podmienka splní). Z povahy veci nebude podmienka dovolená ani pri zmluvách, ktorými sa prevádza nejaké právo, pričom účinky prevodu striktne stanovuje zákon, od ktorého sa nemožno odkloniť (napr. pri prevodoch nehnuteľností). Ak sa v takýchto zmluvách dohodnú podmienky, budú mať len obligačné účinky a na zrealizovanie prevodu bude potrebná osobitná, už nepodmienená zmluva. Tieto závery podľa § 56 platia aj pre určenie času. Návrh na rozdiel od súčasnej úpravy jasne ustanovuje, že podmienkou je len budúca neistá podmienka. Ak ide o podmienku, ktorá je budúca, ale istá, teda je jasné, že nastane, nejde o podmienku, ale o určenie času.

Odsek 2 nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho úlohou je potvrdiť možnosť viazať právne následky aj na potvrdenie či vyvrátenie neistej minulej, resp. trvajúcej skutočnosti. Pôjde o situácie, keď si strany nie sú isté, či nejaká skutočnosť trvá, resp. či nastala. Musí to ale platiť pre všetky strany úkony, inak treba prípad posúdiť podľa iných ustanovení, napr. podľa tých o omyle či podvode. Postup podľa odseku 2 je možný, len ak nie je možnosť viazať právne následky na neistú minulosť či trvajúcu skutočnosť v zmysle odseku 1 obmedzená zákonom alebo povahou právneho úkonu. Napríklad strana nemôže odstúpiť od zmluvy pod „podmienkou“, že druhá strana zmluvu podstatne nesplnila.

Odsek 3 preberá § 36 ods. 5 OZ za účelom vyjasnenia, za akú podmienku považovať podmienku, ak z právneho úkonu nevyplýva, či ide o podmienku odkladáciu alebo rozvázováciu.

§ 49
Okamih následkov

(1) Právne následky právneho úkonu nastanú alebo pominú ku dňu splnenia podmienky. Ak právne následky pominú, tak sa obnovuje predošlý stav.

(2) Ak sa strany dohodli, že právne následky nastanú alebo pominú ku skoršiemu dňu ako ku dňu splnenia podmienky, tak si po splnení podmienky strany navzájom vydajú všetko, čo by druhá strana nadobudla od tohto skoršieho dňa. Ustanovenie § XX (o vydávaní bezdôvodného obohatenia) platí v takomto prípade rovnako.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou § 158 a 159 BGB, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Účelom odseku 1 je zakotviť všeobecné pravidlo, že splnenie podmienky pôsobí ex nunc od okamihu splnenia. Druhá veta odseku 1 zároveň vysvetľuje, čo to znamená, že právne následky

pominú: v takomto prípade sa odo dňa splnenia rozvázovacej podmienky obnovuje predošlý stav (ex nunc), a to priamo zo zákona.

Odsek 2 dopadá na situácie, keď si strany dohodnú, že podmienka bude pôsobiť ešte pred jej splnením. Vzhľadom na to, že to objektívne nie je možné, treba ich dohodu vykladať v tom zmysle, že si vydajú všetko, čo by nadobudli v dôsledku právneho úkonu, ak by sa podmienka splnila k tomuto skoršiemu dňu. Takáto dohoda teda nepôsobí retroaktívne v pravom zmysle slova. Postupovať pritom treba podľa ustanovení o vydávaní bezdôvodného obohatenia, aj keď právne nejde o nárok z bezdôvodného obohatenia, ale o osobitný zmluvný nárok. Povinnosť vydania sa týka len toho, čo by druhá strana nadobudla, nie toho, čo by získala od iných osôb. Práva tretích osôb, vzhľadom na to, že takáto dohoda žiadny retroaktívny účinok nezakladá, tým nebudú dotknuté.

§ 50

Lehota na splnenie podmienky

(1) Ak ide o podmienku, ktorej splnenie závisí výlučne od správania jednej zo strán, a strany pre jej splnenie neurčili primeranú lehotu, tak ju môže určiť druhá strana.

(2) Ak ide o podmienku, ktorej splnenie závisí od správania tretej osoby alebo orgánu verejnej moci, a strany pre jej splnenie neurčili primeranú lehotu, tak ju môže určiť každá z nich; ak ju určia rôzne, tak platí tá kratšia.

(3) Po márnom uplynutí lehoty určenej podľa odseku 1 alebo 2 sa na následné splnenie podmienky neprihliada.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou čl. 107 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Úlohou odseku 1 je jednak vyjasniť, že aj podmienka, ktorej splnenie závisí výlučne od jednej strany, je prípustná, a jednak dať právo druhej strane, aby mohla stanoviť primeranú lehotu na splnenie tejto podmienky, čím sa jej poskytne ochrana pred dlhotrvajúcou nečinnosťou strany, ktorá má splnenie podmienky v moci. Lehota však musí byť primeraná.

Odsek 2 umožňuje každej strane, aby určila primeranú lehotu na splnenie podmienky, ak jej splnenie závisí od tretej osoby alebo od orgánu verejnej moci (napr. vydanie určitého rozhodnutia). Aj tu je účelom, ochrana strán pred dlhodobou neistotou.

Odsek 3 definuje následky márneho uplynutia určenej primeranej lehoty, pričom dôsledkom je, že na následne splnenie sa neprihliada. V prípade odkladacej podmienky tak právny úkon vôbec nevyvolá právne následky, v prípade rozvázovacej podmienky zas právne následky už nepominú.

§ 51

Nepoctivé splnenie alebo zmarenie podmienky

(1) Na splnenie podmienky sa neprihliada, ak jej splnenie v rozpore s dobrými mravmi spôsobila strana, ktorá na to nebola oprávnená a ktorej bolo splnenie podmienky na prospech.

(2) Ak strana, ktorej bolo nesplnenie podmienky na prospech, v rozpore s dobrými mravmi zmarila jej splnenie, tak sa podmienka jej zmarením považuje za splnenú.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 36 ods. 4 OZ. Na rozdiel od doterajšieho práva sa však týka nielen prípadov, ak dôjde k zámernému splneniu, ale aj iných prípadov, ktoré možno posúdiť, ako správanie sa v rozpore s dobrými mravmi. Návrh totiž vychádza zo stanoviska, že úprava by mala dopadať aj na hrubú nedbanlivosť, ak sa in concreto dá považovať za porušenie dobrých mravov. Neprihliadanie na splnenie podmienky znamená, že právne následky právneho úkonu naďalej trvajú (ak ide o rozvázovaciu podmienku), alebo stále nenastávajú (ak ide o rozvázovaciu podmienku).

Obdobne k otázke pristupuje aj odsek 2, ktorý nadväzuje na § 36 ods. 3 OZ. Na rozdiel od doterajšieho práva sa však v návrhu nehovorí, že sa právny úkon stane nepodmiernený, ale že sa k splneniu podmienky neprihliada, čo lepšie zodpovedá zmyslu tohto ustanovenia. Dôsledkom ustanovenia je, že ak sa zmarí splnenie odkladacej podmienky, právny úkon začne aj tak vyvolávať právne následky. Ak ide o zmarenie rozvázovacej podmienky, tak následky právneho

úkonu aj tak pominú. Podmienka sa totiž v takýchto prípadoch považuje za splnenú, a to od okamihu zmarenia.

§ 52

Nepodmieneľný právny úkon

Právny úkon, ktorého právne následky boli podmienené, hoci to zákon alebo povaha tohto úkonu vylučuje, je neplatný.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Návrh ustanovuje, že právne úkony, ktoré nemožno podmieniť, či už preto, lebo to zakazuje zákon, alebo preto, lebo to vyplýva z ich povahy, sú neplatné. V takýchto prípadoch preto nie je potrebné skúmať, či právny úkon porušuje zákonný zákaz alebo nie (§ 65).

§ 53

Nedovolené podmienky

(1) Právny úkon, ktorého právne následky boli podmienené odkladacou podmienkou, ktorá je od počiatku zjavne nikým nesplniteľná, alebo podmienkou, ktorú zákon zakazuje alebo ktorá sa prieči dobrým mravom, je neplatný.

(2) Na rozvázovaciú podmienku, ktorá je od počiatku zjavne nikým nesplniteľná, sa neprihliada.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou čl. 111 pPKC, čiastočne nadväzuje na druhú vetu § 36 ods. 1 OZ. Formuláciu „nemožná podmienka“ však návrh nahrádza jasnejším znením („od počiatku zjavne nikým nesplniteľná“). Nesplniteľnosť podmienky tak musí byť zjavná, musí tu byť v čase dohody (tzn. nesplniteľnosť nemôže nastať neskôr) a musí byť všeobecná; len to, že podmienka nie je splniteľná stranami, ju nerobí nesplniteľnou. V takomto prípade odsek 1 vychádza zo stanoviska, že ak išlo o nesplniteľnú odkladaciu podmienku, potom strany nemali záujem, aby právne následky vôbec nastali. Preto je dôsledkom takejto podmienky neplatnosť právneho úkonu. To isté platí aj pre prípad, že ide o podmienku (či už odkladaciu, alebo rozvázovaciú), ktorú zákon zakazuje, napr. podmienka, ak jedna strana uskutoční nejaké protiprávne konanie, prípadne, ktorá sa prieči dobrým mravom.

V prípadoch podľa odseku 1 je stanovená sankcia neplatnosti pre celý právny úkon. Tzn. nejde tu len o čiastočnú neplatnosť. Jej skúmanie preto nie je v takýchto prípadoch namieste. Na druhej strane, ak sa podmienka týkala len časti právneho úkonu, táto časť sa bude podľa odseku 1 považovať za neplatnú, pričom následne bude potrebné na základe pravidiel o čiastočnej neplatnosti posúdiť, či je neplatná len táto časť, alebo aj ostatné časti právneho úkonu.

Odsek 2 ustanovuje výnimku z odseku 2 pre takú rozvázovaciú podmienku, ktorá je od počiatku zjavne nikým nesplniteľná. Takáto podmienka nevedie k neplatnosti celého právneho úkonu. Na podmienku sa len nebude prihliadať. Návrh totiž vychádza z toho, že v takomto prípade strany vlastne vôbec nechceli, aby právne následky pominuli. Ak však ide o rozvázovaciú podmienku, ktorá by bola zakázaná alebo ktorá by sa priečila dobrým mravom, potom treba postupovať podľa odseku 1.

Ustanovenie dopadá na situácie, keď právny úkon možno podmieniť, akurát že podmienka trpí definovanou vadou. Nedopadá však na situácie, keď zo zákona alebo z povahy úkonu vyplýva, že úkon vôbec nemôže byť podmienený. Takéto úkony sú neplatné podľa § 52.

§ 54

Zodpovednosť za škodu do splnenia podmienky

(1) Ak je od odkladacej podmienky závislé nadobudnutie práva, tak strana zodpovedá strane, ktorá mala právo nadobudnúť, za škodu, ktorú mu zavinila tým, že nadobudnutie zmarila alebo že právo zhoršila.

(2) V prípade rozvázovacej podmienky rovnako zodpovedá druhej strane tá strana, ktorá zmarila obnovenie predošlého stavu alebo zhoršila právo, ktoré obnovením predošlého stavu nadobudla druhá strana.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho inšpiráciou je úprava § 161 BGB a čl. 139 pPKC. Odsek 1 sa týka situácie, keď má napr. vlastníctvo prejsť na nadobúdateľa až po splnení odkladacej podmienky. Ak medzičasom (pendente conditione) nositeľ práva, ktoré má prejsť, najmä scudziteľ napr. zničil predávanú vec alebo ju poškodil, potom zodpovedá za škodu tým zavinenú. Vzhľadom na to, že vlastníkom veci je v tomto medziobdobí stále scudziteľ, nemožno jeho úkony ako také bez ďalšieho považovať za protiprávne. Rovnako nemožno protiprávnosť vyvodiť ani z porušenia zmluvy, ak ide o nakladacie (dispozičné), nie záväzkové zmluvy. Neprejudenie práva totiž nemožno považovať za porušenie nakladacej zmluvy, keďže tá žiadnu povinnosť prevodu scudziteľovi nezakladá. Z tohto dôvodu bolo preto potrebné zodpovednosť za škodu založiť priamo zákonom, čím sa predíde aj prípadným pochybnostiam, či tu nejaká zodpovednosť za škodu vôbec vzniká. Ak by ale išlo o odplatné scudzenie, nie je vylúčené, že namiesto zodpovednosti podľa odseku 1 nastúpi zodpovednosť za vady.

Odsek 2 zas dopadá na situácie, ak nadobúdateľ nadobudol právo pod rozvázovacou podmienkou a pred jej splnením s právom nakladal tak, že ho zhoršil alebo zmaril jeho spätný prevod na nadobúdateľa, ak sa rozvázovacia podmienka splnila.

V oboch prípadoch zodpovednosť za škodu prichádza do úvahy až vtedy, ak sa podmienka splní. Bez splnenia podmienky totiž nemožno hovoriť o škode na strane poškodeného. Rovnako v oboch prípadoch platí, že škoda musí byť zavinená. Preto nebude zodpovednosť daná napr. vtedy, ak sa nadobúdateľ práva domnieval, že rozvázovacia podmienka je zmarená a už nenastane, a nemožno mu vytknúť ani nedbanlivosť.

§ 55

Neúčinnosť nakladania s právom do splnenia podmienky

(1) Ak je od odkladacej podmienky závislé nadobudnutie práva, tak sa nakladanie s týmto právom v prospech tretej osoby považuje splnením podmienky za neúčinné v rozsahu, v akom zmarilo nadobudnutie práva alebo toto právo zhoršilo.

(2) V prípade rozvázovacej podmienky sa nakladanie s nadobudnutým právom pred splnením tejto podmienky považuje za neúčinné v rozsahu, v akom zmarilo obnovenie predošlého stavu alebo zhoršilo právo, ktoré obnovením predošlého stavu nadobudla druhá strana.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré nadväzuje na predchádzajúce ustanovenie, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho inšpiráciou je úprava § 161 BGB a čl. 139 pPKC. Návrh v ňom vychádza zo stanoviska, že odkladacou podmienkou podmienené nadobudnuté právo vytvára pre nadobúdateľa právne chránenú situáciu (očakávanie), že právo naozaj nadobudne, až sa podmienka splní. Preto by scudziteľ nemal toto právo medzičasom (pendente conditione) scudziteľ tretej osobe. Ak tak urobí, potom je takéto scudzenie neúčinné. Samotný právny úkon, t. j. zmluva s treťou osobou, nie je neplatná, avšak k scudzeniu práva na tretiu osobu na jej základe nedôjde, čo v konzekvencii bude viesť k tomu, že právo nadobudne podmienený nadobúdateľ.

To isté platí aj v prípade rozvázovacej podmienky. Tam síce scudziteľ scudzí nadobúdateľovi právo, ale vzniká mu očakávanie, že sa mu toto právo vráti v rámci obnovenia predošlého stavu, ak nastane rozvázovacia podmienka.

Zákonom pritom nakladanie neobmedzuje tak, že musí ísť o nakladanie právnym úkonom medzi scudziteľom a treťou osobou. Preto ustanovenie je plne použiteľné, aj keď tretia osoba nadobudne právo napr. v rámci exekúcie či v konkurze. Táto úprava sa ale týka len samotného nakladania (scudzenie, zaťaženie, opustenie vecí, vzdanie sa práva apod.). Nie však zmlúv, ktoré k takémuto nakladaniu zaväzujú.

Z logiky veci nebude ustanovenie platiť tam, kde čas prevodu práva striktnie reguluje zákon, od ktorého sa strany nemôžu odkloniť. V takomto prípade podmienenie takéhoto prevodu vôbec nie je možné a prípadná dohoda o podmienkach, nie je dohodou o podmienke prevodu

príslušného práva, ale len dohodou o podmienke práva na prevod (takáto dohoda má teda len obligáčné účinky).

§ 56 **Určenie času**

Ak to zákon alebo povaha právneho úkonu nevyklučuje, tak v právnom úkone možno ustanoviť, že jeho právne následky celkom alebo sčasti nastanú alebo pominú v určenom čase. Ustanovenia § 52, § 54 a § 55 platia v takomto prípade rovnako.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Po vzore § 163 BGB a čl. 113 pPKC upravuje podmienky a následky určenia času. Podobne ako podmienky aj určenie času, kedy majú právne následky nastať alebo pominúť, bude prichádzať do úvahy iba tam, kde to zákon alebo povaha právneho úkonu nevyklučuje. Druhá veta po vzore § 163 BGB ustanovuje, že úprava uvedených ustanovení o podmienkach sa vzťahuje aj na určenie času. Právny úkon, ktorého účinnosť sa viaže na určenie času, hoci to nie je prípustné, bude neplatný. Obdobne, ak je napr. nadobudnutie práva závislé od nastania určeného času, potom prípadné nakladanie s takýmto právom pred určeným časom stráca určením času účinnosť.

Druhý oddiel **Povinne zverejňované zmluvy**

§ 57 **Deň účinnosti**

(1) Právne následky zmluvy, ktorá sa povinne zverejňuje podľa osobitného predpisu, nenastanú skôr než ku dňu, ktorý nasleduje po dni zverejnenia celého jej povinne zverejňovaného obsahu.

(2) Odsek 1 však neplatí, ak ide o zmluvu uzavretú na účely odstránenia následkov mimoriadnej udalosti bezprostredne ohrozujúcej život, zdravie, majetok alebo životné prostredie.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 47a OZ. V súlade s doterajšou úpravou sa v ňom ustanovuje, že povinne zverejňovaná zmluva podľa osobitného zákona sa stáva účinnou len za podmienky, že bola zverejnená v súlade s osobitným zákonom, pričom účinnosť nastáva nasledujúci deň. Na rozdiel od súčasnej úpravy odsek 1 hovorí len o povinne zverejňovanom obsahu, nejde však o meritórnú zmenu, ale len o upresnenie toho, čo dnes vyplývalo z osobitného zákona: že zverejnená nemusí byť celá zmluva, keďže zverejnenie niektorých jej častí si osobitný zákon nevyžaduje. V takomto prípade platí, že keď nadobudne zverejnením účinnosť zmluva ako taká, tak sa účinnými stanú aj ustanovenia, ktoré sa nezverejňujú.

Odsek 2 ustanovuje výnimky z odseku 1, ktoré sú odôvodnené svojou mimoriadnosťou. V takýchto prípadoch by nebolo účelné, aby sa s účinnosťou zmluvy čakalo až na zverejnenie. Môžu síce existovať prípady, keď by bol takýto odklad dobre možný, avšak vylúčenie odseku 1 len v prípadoch, kde nadobudnutie účinnosti neznesie odklad, by vnášalo neistotu do zmluvného vzťahu, preto návrh v súlade s doterajšou úpravou toto kritérium nezavádza. Takéto zmluvy napriek nezverejneniu môžu stále podliehať povinnosti sprístupnenia. Takéto zmluvy nadobúdajú účinnosť štandardným spôsobom (napr. priamo uzatretím, splnením podmienky, nastaním času apod.).

Návrh nepreberá druhú vetu § 47a ods. 3 OZ, pretože je táto otázka bez meritórnej zmeny riešená v odseku 1. Ak totiž zmluva, ktorá sa povinne zverejňuje, obsahuje ustanovenie, ktoré obsahuje údaj, ktorý sa nesprístupňuje, potom sa zmluva zverejní bez tohto ustanovenia. Zverejnenie tohto ustanovenia teda nie je povinne zverejňovaným obsahom. Po zverejnení vyššieho obsahu pritom nadobúda účinnosť celá zmluva, teda aj toto nezverejnené ustanovenie.

§ 58

Lehota na zverejnenie

Na zverejnenie zmluvy, ku ktorému došlo po troch mesiacoch od jej uzavretia alebo od schválenia príslušným orgánom, ak toto schválenie vyžaduje zákon, sa neprihliada.

Odôvodnenie:

Ustanovenie čiastočne nadväzuje na § 47a ods. 4 OZ. Vyplýva z neho, že ak má mať zmluva účinky, tak sa zverejnenie musí uskutočniť do troch mesiacov od uzavretia zmluvy alebo od jej schválenia príslušným orgánom, ak ho na jej uzavretie vyžaduje zákon (napr. schválenie zriaďovateľom). Ak dôjde k zverejneniu neskôr, tak sa na toto nezverejnenie nemôže prihliadať. Zmluva tak ostane neúčinná. To v konzekvencii znamená, že z nej pre strany nevyplývajú žiadne práva ani povinnosti, a prípadné plnenie zmluvy by bolo bezdôvodným obohatením.

Na rozdiel od doterajšieho práva však návrh neustanovuje, že po márnom uplynutí lehoty platí, že sa zmluva neuzavrela. Takéto ustanovenie je zbytočné. Ak sa zmluva nestane účinnou, tak právne nevyvoláva žiadne následky; netreba teda na ňu prihliadať. Pôvodná obava, že bez takejto výslovnej úpravy by sa zmluva považovala za neplatnú, čo by mohlo viesť k zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu (§ 42 OZ), nie je opodstatnená. Zmluva totiž uzavretá platne je, len nikdy už nezačne vyvolávať právne následky. Nemožno tu preto hovoriť o neplatnosti.

Tretí oddiel

Súhlas tretej osoby a iného orgánu

§ 59

Udelenia súhlasu alebo nesúhlasu

(1) Ak zákon pre právne následky právneho úkonu vyžaduje súhlas tretej osoby inej než orgán verejnej moci, tak tieto následky nenastanú skôr, než je súhlas udelený.

(2) Na jednostranný právny úkon určený určitému adresátovi, pre ktorý zákon vyžaduje súhlas tretej osoby podľa odseku 1, sa však neprihliada, ak ho bez zbytočného odkladu adresát odmietol z dôvodu, že mu nebol súhlas predložený. Adresát však úkon nemôže odmietnuť, ak ho tretia osoba o súhlase upovedomila.

(3) Svoj súhlas alebo nesúhlas môže tretia osoba udeliť pred aj po uskutočnení právneho úkonu, a to voči ktorejkoľvek z jeho strán a akoukoľvek formou.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré je inšpirované nemeckou (§ 182 a nasl. BGB) a poľskou úpravou (čl. 67 pPKC), nemá v doterajšom práve ekvivalent. Návrh sa týka prípadov, keď účinnosť právneho úkonu závisí od súhlasu tretej osoby, ktorá nie je stranou úkonu (napr. dohoda o prevzatí dlhu).

Odsek 1 deklaruje, že v uvedených prípadoch právny úkon nenadobudne účinnosť, kým súhlas nie je udelený. Neznačená to, že udelením súhlasu nastáva účinnosť: môže byť totiž dohodnuté aj určitá iná podmienka účinnosti, či môže byť určený čas (napr. do mesiaca po udelení súhlasu). Úlohou odseku 1 je aj vyjasniť, že ak zákon vyžaduje pre právny úkon súhlas tretej osoby inej než orgán verejnej moci, tak je takýto súhlas predpokladom účinnosti, nie platnosti. Zákon pritom nemusí výslovne hovoriť o účinnosti: ak len vyžaduje súhlas tretej osoby inej než orgán verejnej moci, potom platí, že ide o predpoklad účinnosti, nie platnosti. Ak zákon vyžaduje súhlas orgánu verejnej moci, potom ide o predpoklad platnosti (§ 10), tzn. úprava § 59 a nasl. sa nebude aplikovať. Tá sa neuplatní ani vtedy, ak súhlas tretej osoby ako predpoklad účinnosti nevyplýva zo zákona, ale len zo zmluvy. Takáto dohoda je totiž určením podmienky, preto sa bude aplikovať úprava § 48 a nasl.

Zákon vyžaduje pre právny úkon súhlas tretej osoby inej než orgán verejnej moci na viacerých miestach. Veľký praktický význam bude mať predovšetkým súhlas jedného z manželov na právny úkon druhého z nich (§ XX).

Odsek 2 sa po vzore § 182 ods. 3 BGB týka jednostranných právnych úkonov. Pri týchto úkonoch môže byť adresát v neistote, či naozaj bude právny úkon voči nemu účinný, pričom na rozdiel od zmlúv tento stav neistoty nepodstupuje dobrovoľne. Návrh ho preto chráni tým, že nemusí jednostranný právny úkon voči nemu akceptovať, ak mu súhlas pri uskutočňovaní

právneho úkonu nebude predložený, alebo ak ho v tomto momente alebo pred ním tretia osoba o svojom súhlase neupovedomila. V takýchto prípadoch by však mal konajúcej osobe v záujme jej istoty oznámiť, že jej jednostranný úkon odmieta, neakceptuje. Ak tak neurobí, potom bude jednostranný právny úkon voči nemu účinný, bez ohľadu na to, že mu súhlas nebol predložený ani oznámený.

Odsek 3 vyjasňuje, že súhlas môže byť udelený pred aj po uskutočnení právneho úkonu, a to voči ktorejkoľvek strane (postačí teda, ak sa súhlas dôjde čo i len jednej z nich) a akoukoľvek formou (aj v prípade formálneho právneho úkonu tak súhlas môže byť udelený aj ústne či konkludentne).

[Do akej miery sa bude návrh týkať nakladania so spoločným majetkom manželov, bude závisieť od úpravy manželského majetkového režimu.]

§ 60

Odvolanie predchádzajúceho súhlasu

Kým nie je právny úkon uskutočnený, tretia osoba môže svoj súhlas odvolať, a to voči ktorejkoľvek zo strán úkonu a akoukoľvek formou. Súhlas však nemožno odvolať, ak to vyplýva z právneho vzťahu, na základe ktorého bol súhlas udelený.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Návrh je inšpirovaný § 183 BGB a umožňuje odvolať udelený súhlas. Odvolanie však musí dôjsť aspoň jednej strane pred uskutočnením právneho úkonu, pričom ho možno urobiť akoukoľvek formou, i keby samotný súhlas bol udelený v určitej forme. Chráni sa tým tretia osoba, ktorá môže mať záujem na tom, aby napriek jej skoršiemu súhlasu právny úkon nebol uskutočnený. Možnosť odvolať súhlas ju chráni aj pred prípadnou dlhotrvajúcou neistotou, či strany právny úkon uskutočnia. Súhlas však nemožno odvolať, ak tomu bráni právny vzťah, na základe ktorého bol súhlas udelený. Napríklad ak bol súhlas udelený na základe zmluvy medzi tretou osobou a niektorou zo strán právneho úkonu, nie je vylúčené, aby bolo v tejto zmluve dohodnutá neodvolateľnosť súhlasu.

§ 61

Následný súhlas

(1) Následný súhlas pôsobí spätne odo dňa uskutočnenia právneho úkonu. Strany si navzájom vydajú všetko, čo by druhá strana od tohto dňa nadobudla; ustanovenie § XX (o vydávaní bezdôvodného obohatenia) platí v takomto prípade rovnako.

(2) Spätne pôsobenie podľa odseku 1 však nemá vplyv na účinnosť nakladania, ku ktorému došlo pred udelením súhlasu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou § 184 BGB a čl. 67 § 2 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Účelom odseku 1 je ustanoviť retroaktívny (ex tunc) účinok následného súhlasu, schválenia (ratifikácie). Po odsúhlasení sa teda na právny úkon hľadí, akoby bol účinný od počiatku. Samozrejme, nie je vylúčené, že z právneho úkonu bude vyplývať inak. Druhá veta potom ustanovuje, že si strany musia vydať všetko, čo patrí druhej strane, pričom sa použijú ustanovenia o vydávaní bezdôvodného obohatenia. Nepôjde však o klasický prípad bezdôvodného obohatenia, ale o zmluvný nárok. Práva tretích osôb, ktoré sa môžu spoliehať na materiálnu publicitu napr. katastra, tým nebudú dotknuté. Povinnosť vydania sa týka len toho, čo by druhá strana nadobudla, nie toho, čo by získala od iných osôb.

Odsek 2 sa týka prípadu, ak sa právny úkon týka práva tretej osoby a táto tretia osoba s týmto právom nakladala pred tým, ako s právnym úkonom súhlasila. Napríklad ak v mene tretej osoby neoprávnená osoba uzavrela zmluvu, ktorou previedla vec na iného. Ak takýto úkon tretia osoba odsúhlasí, potom sa stáva stranou takejto zmluvy podľa § XX. Ak však medzičasom túto vec zaťažila právom tretieho alebo dokonca cudzila, potom by retroaktívny účinok podľa odseku 1 postihoval ďalšie osoby. Preto odsek 2 ustanovuje, že v takýchto prípadoch retroaktívny účinok nebude mať na tieto skoršie dispozície (nakladania) vplyv. Ak teda tretia osoba, ktorá sa v dôsledku svojho súhlasu, stane predávajúcim z kúpnej zmluvy, pred udelením súhlasu zaťažila predávanú vec, tak kupujúci síce nadobudne túto vec spätne, avšak zaťaženú právom druhého. Následkom potom môže byť napríklad zodpovednosť za vady. Ak zas tretia osoba vec pred

odsúhlasením scudzila inému, tak ju kupujúci nenadobudne, keďže naloženie s právom nie je spätným účinkom dotknuté, ale môže mu vzniknúť nárok zo zodpovednosti za nesplnenie kúpnej zmluvy.

§ 62

Lehota na udelenie súhlasu

(1) Ak zákon vyžaduje súhlas tretej osoby so zmluvou len z dôvodu, ktorý sa týka iba jednej strany, a druhá strana o potrebe súhlasu pri uzavretí zmluvy nevedela ani nemohla vedieť, tak táto druhá strana môže určiť primeranú lehotu na jeho udelenie alebo môže svoj prejav vôle zrušiť; toto jej právo zanikne, ak ho neuplatní bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o potrebe súhlasu dozvedela.

(2) Na súhlas udelený po márnom uplynutí určenej lehoty podľa odseku 1, inak po šiestich mesiacoch od uskutočnenia právneho úkonu, sa neprihliada.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré je čiastočne inšpirované úpravou čl. 67 § 4 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je chrániť stranu zmluvy, ktorá o potrebe súhlasu nevedela ani nemohla pri uzavretí zmluvy vedieť. Dôvodom je, že svojim prejavom vôle by bola viazaná po neurčitú dobu, čo by podkopávalo istotu právneho styku. Takáto strana má preto podľa odseku 1 právo zrušiť svoj prejav vôle, alebo, alternatívne, určiť primeranú lehotu na získanie súhlasu. Uplatnením jednej alternatívy zaniká logicky prítomnosť druhej alternatívy. Toto právo však musí táto strana uplatniť v prekluzívnej lehote bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o potrebe súhlasu dozvedela.

Ak táto lehota uplynie márne, potom sa podľa odseku 2 na neskoro udelený súhlas nebude prehliadať. Dôsledkom je to, že zmluva sa už nikdy nestane účinná, teda právne relevantná; strany ňou nebudú nijako viazané a plnenie z takejto zmluvy bude plnením bez právneho dôvodu. To isté podľa odseku 2 platí aj v prípade, ak nejde o zmluvu, alebo ak síce o zmluvu ide, ale druhá strana nestanovila primeranú lehotu ani svoj prejav vôle nezrušila: v takýchto prípadoch sa na súhlas neprihliada, ak nebol udelený do šiestich mesiacov od uskutočnenia právneho úkonu. Dôvodom je ochrana pred dlhodobým a neistým stavom, počas ktorého by boli strany svojimi prejavmi vôle zviazané.

§ 63

Nesúhlas

Ak tretia osoba prejavila nesúhlas, tak sa jej neskorší súhlas považuje za nový predchádzajúci súhlas.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je ustanoviť, ako sa má postupovať v prípade, ak tretia osoba najprv vyjadrí nesúhlas a následne súhlas. Ak totiž vyjadrí nesúhlas, konajúca osoba by už nemala byť prípadným následným súhlasom nijako dotknutá. Právny styk sa však uľahčí tým, že konajúca osoba môže svoj prejav vôle zopakovať, pričom súhlas udelený na predchádzajúci úkon sa bude považovať za súhlas na nový rovnaký úkon, nebude preto potrebné znova získavať súhlas.

§ 64

Súhlas iného orgánu právnickej osoby

(1) Ak pre právne následky právneho úkonu právnickej osoby, ktorý uskutočnil alebo má uskutočniť jej orgán, zákon vyžaduje súhlas iného jej orgánu, tak tieto následky nenastanú skôr, než je súhlas udelený.

(2) Súhlas možno udeliť pred aj po uskutočnení právneho úkonu.

(3) Ustanovenia § 59 ods. 2, § 61 a § 62 platia v prípadoch podľa odseku 1 rovnako.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré má čiastočnú inšpiráciu v čl. 39 pPKC, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je ustanoviť, ako postupovať, ak zákon pre právny úkon právnickej osoby uskutočnený jedným jej orgánom vyžaduje súhlas iného jej orgánu. Podľa odseku 2 v takomto prípade bude právny úkon platný, teda uskutočnený, no nebude vyvolávať právne následky. Účinnosť tohto úkonu totiž nastane len za predpokladu, že súhlas bude udelený. Ten pritom podľa odseku 2 môže byť udelený pred aj po uskutočnení právneho úkonu.

Odsek 3 ustanovuje, že aj v takomto prípade platia niektoré ustanovenia o súhlase tretej osoby, a to ustanovenie o jednostranných právnych úkonoch, o spätnom účinku následného súhlasu ako aj o možnosti druhej strany právneho úkonu určiť lehotu na udelenie súhlasu.

Ak orgán vyjadrí nesúhlas, právny úkon sa stáva definitívne neúčinným. Nebude preto vyvolávať žiadne právne následky a prípadné plnenie bude plnením bez právneho dôvodu.

Ustanovenia sa týka len prípadov, ak si súhlas iného orgánu vyžaduje zákon. Ak si tento súhlas vyžadujú stanovby, potom môže právny úkon nadobudnúť účinnosť aj bez udelenia súhlasu.

Šiesty diel

DOVOLENOSŤ PRÁVNEHO ÚKONU

§ 65

Rozpor so zákonným zákazom

Právny úkon, ktorý zákon zakazuje, je neplatný, ibaže by zo zákona vyplývalo inak.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou § 134 BGB, nadväzuje na § 39 OZ, avšak prináša viaceré zásadné zmeny, ba až zmenu paradigmy. Odsek 1 nehovorí o odporovaní zákonu a o obchádzaní zákona, pretože obe tieto kategórie spadajú do kategórie porušenia zákonného zákazu. Rovnako návrh nehovorí o obsahu alebo o účele právneho úkonu, pretože právny úkon, ktorého obsah alebo účel porušuje zákonný zákaz, je vlastne právnym úkonom, ktorý porušuje zákonný zákaz; rozlišovanie medzi obsahom a účelom preto nie je potrebné.

Návrh pritom nehovorí o rozpore so zákonom, ale o porušení zákonného zákazu. Ide o zásadný odklon od doterajšieho prístupu. Je preto potrebné najprv zistiť, či právna norma, s ktorou sa právny úkon javí byť v rozpore, predstavuje určitý zákaz daného právneho úkonu, resp. či sa z nej dá vyvodiť, že daný právny úkon táto norma zakazuje. Nestačí pritom, že je zakázané určité konanie, ale či je zakázaný daný právny úkon. Napríklad ak v norme verejného práva bude ustanovený zákaz pre určitú osobu prijímať dary, potom porušenie tohto zákazu nepovedie k neplatnosti darovacej zmluvy, ak z danej normy hoci aj nepriamo vyplýva, že obsahom tejto normy nie je zákaz daného právneho úkonu, ale len stanovenie povinnosti pre príslušnú osobu, napr. pre zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Takéto zistenie však podľa návrhu ešte nebude automaticky viesť k záveru o neplatnosti právneho úkonu. V druhom kroku sa musí totiž skúmať, či z porušenej právnej normy nevyplýva, že má právny úkon aj napriek porušeniu ostať platný. Za týmto účelom bude potrebné z porušenej normy zistiť, aké majú byť dôsledky jej porušenia. Z formulácie „ibaže by zo zákona vyplývalo inak“ pritom vyplýva, že sa nevyžaduje výslovná úprava. Postačí, ak sa iný spôsob riešenia situácie dá zo zákona vyvodiť.

Návrh nepreberá formuláciu § 252 projektu z r. 2015 ani § 580 ods. 1 ČOZ, ktorá hovorí, že právny úkon, ktorý odporuje zákonu, je neplatný, „ak to zmysel a účel zákona vyžaduje“. Dôvodom je fakt, že zisťovanie zmyslu a účelu zákona je súčasťou abstrahovania zákazu z príslušnej normy. Otázka preto nestojí tak, či si zmysel a účel porušenej normy vyžaduje neplatnosť, ale či zmysel a účel normy zakazuje daný právny úkon. Ak zakazuje, potom nasleduje ďalší krok, v ktorom sa skúma, či má byť neplatnosť dôsledkom takéhoto porušenia. Ak zo zákona nevyplýva nič iné, potom je taký právny úkon neplatný. Niečo iné môže zo zákona vyplývať napríklad tak, že zákon ustanoví inú sankciu, napr. zrušiteľnosť alebo vznik zodpovednostných nárokov, ktoré nahrádzajú splnenie povinnosti dodržať zákaz.

Zákaz uskutočnenia právneho úkonu môže dopadať na rôzne situácie. Môže ísť o zakázaný obsah, zakázaný účel, alebo uskutočnenie úkonu v zakázaných okolnostiach.

Pod zákonným zákazom sa rozumie zákaz vyplývajúci zo zákona, prípadne z noriem, ktoré majú silu zákona (zákaz teda môže vyplývať napr. z primárneho práva EÚ). Nie je však vylúčené, aby zákaz vyplýval aj z podzákonnej normy, ak táto norma len konkretizuje zákaz ustanovený zákonom.

Ustanovenie nedopadá na situácie, keď nejde o porušenie zákonného zákazu, ale o nedodržanie zákonom ustanovených podmienok pre uskutočnenie príslušného právneho úkonu. Teda o prípady nedodržania kompetenčnej normy vyplývajúcej zo zákona. Ustanovenie sa tak netýka prípadov, kde zákon stanovuje pre uskutočnenie právneho úkonu určité podmienky, aby sa ľudské správanie dalo považovať za príslušný právny úkon. Napríklad ak zákon ustanovuje, že výpoveď zmluvy môže byť daná len z určitých dôvodov, potom výpoveď daná z iného dôvodu nebude neplatná pre porušenie zákonného zákazu (keďže tu nejde o zákaz). Takáto výpoveď nebude platiť preto, lebo z pohľadu práva nebude relevantná.

§ 66

Rozpor s dobrými mravmi

Právny úkon, ktorý sa prieči dobrým mravom, je neplatný, ibaže by zo zákona vyplývalo inak.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 39 OZ. Podobne ako pri rozpore so zákonným zákazom aj tu návrh upúšťa od rozlišovania medzi obsahom a účelom právneho úkonu. Rovnako aj tu nie je neplatnosť jedinou sankciou: zo zákona môže vyplývať, že právny úkon môže byť aj napriek rozporu s dobrými mravmi platný, akurát že postihnutý inou sankciou, napríklad zrušiteľnosťou. Na to, aby bol právny úkon neplatný, musia byť teda splnené dve podmienky. Po prvé, právny úkon sa musí priečiť dobrým mravom; nestačí teda len drobný rozpor, ale rozpor musí byť kvalifikovaný. Návrh však nepreberá úpravu § 252 projektu z r. 2015, ktorý hovorí o tom, že porušenie dobrých mravov musí byť zrejmé. Návrh vychádza z toho, že posúdenie rozporu s dobrými mravmi je právna otázka, ktorá už v sebe zahŕňa skúmanie jednoznačnosti porušenia. Ak totiž sudca dospeje k záveru, že vzhľadom na nejasné kontúry dobrých mravov nie je schopný ustáliť, či boli porušené, potom musí platiť, že porušené neboli. V prípade pochybností by sa tak mala udržať platnosť právneho úkonu. A po druhé, v ďalšom kroku bude potrebné zistiť, či zákon nepočíta pre daný prípad s inou sankciou než neplatnosťou. Z formulácie „ibaže by zo zákona vyplývalo inak“ pritom vyplýva, že sa nevyžaduje výslovná úprava. Postačí, ak sa iný spôsob riešenia situácie dá zo zákona vyvodiť.

§ 67

Úžera

(1) Právny úkon sa prieči dobrým mravom aj vtedy, ak na jeho uskutočnenie niekto zneužil tieseň inej strany, jej neskúsenosť, rozumovú nevypelost', rozrušenie, dôverčivosť, ľahkomyselnosť, finančnú závislosť, neschopnosť plniť povinnosti alebo inú obdobnú nepriaznivú okolnosť na jej strane, a dal si od nej sebe alebo tretej osobe sľúbiť alebo poskytnúť majetkový prospech výmenou za plnenie, ktoré je s týmto prospechom v zarážajúcom nepomere v neprospech zneužitej strany.

(2) Ak je však odplata, ktorú má zneužitá strana poskytnúť druhej strane, zarážajúco privysoká, tak sa ňu neprihliada v časti, v ktorej je zarážajúco privysoká. Zneužitá strana však môže zrušiť aj celý svoj prejav vôle.

(3) Ak je odplata, ktorú má zneužitej strane poskytnúť druhá strana, zarážajúco prinízka, tak sa zneužitá strana môže domáhať, aby súd rozhodol, ak to možno od druhej strany spravodlivo požadovať, že právny úkon sa považuje za platný a že sa odplata zvyšuje na primeranú výšku.

(4) Právo zrušiť svoj prejav vôle a právo domáhať sa platnosti právneho úkonu a zvýšenia odplaty podľa odseku 3 zanikne márnym uplynutím jedného roka, odkedy pominuli nepriaznivé okolnosti podľa odseku 1, alebo, ak ide o neskúsenosť alebo rozumovú nevypelost', odkedy sa zneužitá strana o možnosti uplatniť si toto právo dozvedela, najneskôr však uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na úpravu úžery obsiahnutú v § 39a OZ, v niekoľkých zásadných smeroch ju však mení. V prvom rade úprava dopadá aj na prejavy vôle podnikateľov i právnických osôb, nie je už teda obmedzená len na fyzické osoby nepodnikateľov. Dôvodom je fakt, že úžera je neželaným zjavom bez ohľadu na zneužitý subjekt. Preto aj neskúsený podnikateľ, ktorý bol zneužitý, by mal byť chránený ako neskúsený nepodnikateľ. Samozrejme, na podnikateľa sa možno pozeráť prísnejšie, keďže možno očakávať, že bude napr. menej dôverčivý a pod., avšak nie je možné vylúčiť, že aj on naplní subjektívne podmienky úžery. Subjektívne podmienky sú na rozdiel od doterajšej úpravy vymenované demonštratívne. Nevymenované podmienky však môžu odôvodňovať aplikáciu ustanovení o úžere len vtedy, ak pôjde o podmienky obdobné tým vymenovaným (eiusdem generis).

Pod zneužitím treba rozumieť konanie priečiace sa dobrým mravom. Ak napríklad osoba v tiesni sama navrhne inému pre seba nevýhodnú zmluvu a ten tento návrh prijme, samo osebe nepôjde o zneužitie. Ak však obľáť sám v rozpore s dobrými mravmi pomkol oferenta k takémuto návrhu, tak už o zneužitie pôjde.

Doterajší pojem „hrubý nepomer“ sa nahrádza pojmom „zarážajúci nepomer“. Dôvodom je to, že nový pojem umožňuje ľahšie posúdenie neproporčnosti plnení. Tento nepomer pritom z logiky vecí musí byť v neprospech konajúcej osoby.

Na rozdiel od doterajšej úpravy návrh spresňuje, že úžera sa dotýka len zmlúv, nie iných právnych úkonov. To však nevylučuje, aby aj úkony iné ako zmluvy mohli byť považované za priečiace sa dobrým mravom.

Na rozdiel od súčasnej úpravy a po vzore čl. 97 pPKC a § 261 projektu z r. 2015 nie je vždy sankciou za úžeru neplatnosť celého právneho úkonu. Dôvodom je fakt, že zneužitá osoba by sa pri neplatnosti mohla ocitnúť v nepriaznivej situácii, čo je môže brániť, aby sa napr. svojich práv domáhala na súde. Odseky 2 a 3 preto uľahčujú jej postavenie v tom, že nie vždy bude úžera viesť k celkovej neplatnosti.

Odsek 2 rieši situáciu, keď sa zneužitá osoba zaviazala k odplate za plnenie od druhej strany, ktorá je s týmto plnením zarážajúco prívysohá. V takomto prípade sa ustanovuje ex lege čiastočná neplatnosť („neprihliada“). Nie je preto potrebné skúmať, či by druhá strana zmluvu aj tak uzavrela, ako je tomu pri všeobecnom skúmaní čiastočnej neplatnosti.

Odsek 3 rieši opačnú situáciu, keď je odplata, ktorú má zneužitej osobe poskytnúť druhá strana, zarážajúco prinížka voči jej plneniu. Napríklad ak zneužitá osoba predá dom hlboko pod cenu. V takomto prípade sa ustanovuje, že právny úkon je neplatný. Keďže by však neplatnosť nemusela byť na prospech zneužitej osoby, tak jej návrh dáva právo domáhať sa na súde, aby súd určil, že zmluva je platná, akurát že s tým, že sa odplata zvyšuje na primeranú výšku. Súd však návrhu nevyhoví, ak to nemožno od druhej strany spravodlivo žiadať, napríklad ak by sa vzhľadom na spôsob zneužitia a zavinenie druhej strany nejavilo byť spravodlivým, aby musela odplatu doplatiť do primeranej výšky, najmä ak by sa v takomto prípade mohla dostať táto osoba do horšej situácie, než v akej by bola zneužitá osoba, ak by právny úkon ostal neplatný.

V odseku 4 sa ustanovuje prekluzívna jednoročná lehota na uplatnenie práv z úžery. Z dôvodu dôkazných problémov na strane adresáta, ktoré môžu s postupom času narastať, ako aj z dôvodu ochrany právnej istoty v právnom styku odsek 4 zároveň ustanovuje, že právo zrušiť prejav vôle zanikne najneskôr uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle, i keby jednoročná prekluzívna doba sama osebe ešte neuplynula. Keďže odsek 4 obsahuje protinormu k odseku 1, tak dôkazné bremeno o zániku práva zrušiť prejav vôle nesie ten, kto sa dovoláva jej uplynutia.

Návrh považuje úžeru za jeden z prípadov, keď sa právny úkon jasne dobrým mravom. Nepovažuje ju teda za vadu prejavu vôle, aj keď nepochybne aj pri úžere je vôľa do istej miery negatívne ovplyvnená.

§ 68

Rozpor s uloženým zákazom nakladania s právom

Právny úkon nie je neplatný len preto, lebo ním konajúca osoba nakladala s právom v rozpore so zákazom, ktorý jej bol na základe zákona uložený za účelom ochrany určitých osôb. Voči týmto osobám je však takéto nakladanie neúčinné, ibaže by zákon ustanovoval inak.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve obdobu. Po vzore § 135 a 136 BGB sa v ňom výslovne rieši otázka, či je právny úkon neplatný aj vtedy, ak porušuje zákaz uložený nie priamo zákonom, ale orgánom verejnej moci na základe zákona, ak takýto zákaz bol uložený na ochranu určitých osôb. Návrh sa priklonil k platnosti takéhoto úkonu. Na druhej strane ochrana osôb, na ochranu ktorých bol zákaz uložený, je zabezpečená tým, že samotné naloženie, teda dispozícia (scudzenie, zaťaženie, opustenie veci, vzdanie sa práva apod.) nebude voči nim účinné. Ak teda žalovaný predal vec, hoci mu súd neodkladným opatrením za účelom ochrany žalobcu zakázal s vecou nakladať, potom je síce kúpna zmluva platná, ale voči žalobcovi nebude prevod účinný, tzn. voči nemu bude vlastníkom veci naďalej žalovaný. Voči ostatným však bude vlastníkom tretia osoba. Zákon však môže ustanovovať inak, a to najmä v prípade dobromyseľného nadobúdateľa.

§ 69

Rozpor so zmluvou

Právny úkon nie je neplatný len preto, lebo sa ním porušil zmluvný zákaz, ibaže by zákon ustanovoval inak. Právne následky porušenia takéhoto zákazu tým nie sú dotknuté.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, čiastočne inšpirované úpravou § 137 BGB a čl. 134 pPKC, síce nemá v doterajšom práve obdobu, ale v ňom obsiahnuté pravidlo vyplýva už dnes z judikatúry. Cieľom je vyjasniť pochybnosti, že v prípade, ak konajúca osoba svojim prejavom vôle, poľažmo právnym úkonom porušuje svoju povinnosť, ktorá vyplýva zo zmluvy, nie zo zákona, takýto právny úkon nie je neplatný. Preto ak sa niekto zaviazal inej osobe nepreviesť svoju nehnuteľnosť na iného, prípadná zmluva o prevode, ktorou predávajúci porušil túto svoju zmluvnú povinnosť, nie je neplatná. Ide o dôsledok zásady, že účinky zmlúv by bez ďalšieho nemali mať dopad na tretie osoby (v uvedenom príklade na kupujúceho).

Keďže však stále ide o porušenie zmluvy, druhá veta ustanovuje, že i napriek tomu, že zákon aprobuje takýto „porušujúci“ právny úkon, nie sú tým vylúčené prípadné sankcie za porušenie zmluvy. Ak bola dohodnutá zmluvná pokuta, tak sa predávajúci nemôže proti jej zaplateniu brániť tým, že zákon jeho „porušujúcu“ právny úkon nepostihuje neplatnosťou.

Zákon však môže ustanovovať aj niečo iné. Príkladom je zmluvný zákaz postúpiť pohľadávku, kde je zmluva o postúpení pohľadávky – uzavretá v rozpore s dohodou s dlžníkom – neplatná. Formulácia „ibaže by zákon ustanovoval inak“ bola zvolená preto, lebo sa tu vyžaduje výslovná úprava.

Ustanovenie nedopadá na situácie, keď nejde o porušenie zmluvného zákazu, ale o nedodržanie dohodnutých ustanovených podmienok pre uskutočnenie príslušného právneho úkonu. Teda o prípady nedodržania kompetenčnej normy vyplývajúcej zo zmluvy. Napríklad ak zmluva ustanovuje, že výpoveď zmluvy môže byť daná len z určitých dôvodov, potom výpoveď daná z iného ako dohodnutého dôvodu nebude neplatná pre porušenie zmluvného zákazu (keďže tu nejde o zákaz). Takáto výpoveď nebude platiť preto, lebo z pohľadu práva nebude relevantná.

§ 70

Nedostatok oprávnenia na výkon činnosti

Právny úkon nie je neplatný len preto, lebo pri jeho uskutočnení konajúca osoba nemala oprávnenie na výkon určitej činnosti, ibaže by zákon ustanovoval inak.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 3 ods. 1 ObZ. Návrh v ňom zakotvuje pravidlo, že len samotný fakt, že konajúca osoba uskutočnila právny úkon v rámci činnosti, na ktorú nemá oprávnenie, nevedie k neplatnosti právneho úkonu. Výnimku z tohto pravidla musí zákon ustanoviť výslovne.

Siedmy diel
VADY PREJAVU VÔLE

§ 71
Duševná porucha

(1) Právny úkon je neplatný, ak ho konajúca osoba uskutočnila v dočasnej duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon nespôsobilou. To neplatí, ak ide o drobnú zmluvu a sú plnené podmienky ustanovené v § XX.

(2) Ak je právny úkon pre konajúcu osobu zarážajúco nevýhodný, tak sa predpokladá, že duševná porucha ju robila na tento právny úkon nespôsobilou.

(3) Ak si duševnú poruchu konajúca osoba spôsobila sama, tak je právny úkon neplatný, len ak

- a) poruchu nepredvídala ani nemohla predvídať,
- b) adresát o poruche vedel alebo mal vedieť alebo
- c) právny úkon vedie k bezodplatnému prisporeniu inej osoby, s výnimkou drobného prisporenia.

Odôvodnenie:

Ustanovenie rieši situáciu, keď konajúca osoba uskutočnila prejav vôle v dočasnej duševnej poruche, hoci inak bola svojprávna (či už plne alebo obmedzene). Pod duševnou poruchou treba rozumieť aj stav bezvedomia, napr. v dôsledku hypnózy.

Odsek 1 vychádza z § 38 ods. 2 OZ, pričom jeho znenie sa v prvej vete preberá len s redakčnými zmenami. Vychádza sa z toho, že prejav vôle v duševnej poruche je natolko závažnou skutočnosťou, že právny úkon na tomto prejave založený treba sankcionovať neplatnosťou. Na druhej strane, konajúca osoba má stále možnosť po odpadnutí duševnej poruchy právny úkon potvrdiť v zmysle § 78. Právny úkon sa tak bude považovať za uskutočnený, ale až k tomuto dňu. Ak ide o zmluvu, tak potvrdenie druhej strany nie je potrebné, pretože § XX predpokladá len potvrdenie toho, koho prejav vôle bol dotknutý dôvodom neplatnosti.

Druhá veta odseku 1 ustanovuje, že napriek nespôsobilosti na právny úkon bude právny úkon predsa len platný, ak ide o drobnú zmluvu. Na to však musia byť splnené podmienky ustanovené v § XX (plnoletosť, absencia značného ohrozenia), pričom zmluva bude uzavretá až jej reálnym splnením. Účelom tohto ustanovenia je aspoň čiastočná ochrana druhej zmluvnej strany, keďže pri takýchto drobných zmluvách, ktoré neohrozujú nespôsobilú osobu ani jej majetok, by sankcia neplatnosti mohla pôsobiť príliš tvrdo a neúčelne.

Odsek 2 – inšpirovaný úpravou čl. 96 § 1 pPKC – zakladá vyvrátiteľnú domnienku („predpokladá sa“), že duševná porucha robila konajúcu osobu nespôsobilou na daný právny úkon, ak je tento úkon pre ňu zarážajúco nevýhodný. Dôvodom tejto úpravy sú ťažkosti s preukazovaním duševnej poruchy, ktorá robí konajúcou osobou na daný prejav vôle nespôsobilou. Zarážajúca nevýhodnosť bude vždy závisieť od okolností prípadu; bude však nevyhnutné, aby išlo o nevýhodnosť zarážajúcu. Nestačí teda, že nevýhodnosť je zrejmä; musí aj zarážať. Odsek 2 ale nezakladá domnienku existencie duševnej poruchy, ale len domnienku, že táto duševná porucha, ak je preukázaná, bola takej povahy, ktorá robila konajúcu osobu nespôsobilou na daný právny úkon.

Odsek 3 – inšpirovaný úpravou čl. 96 § 2 pPKC – predstavuje výnimku z odseku 1 čo sa týka sankcie neplatnosti. Dôvodom úpravy je skutočnosť, že neplatnosť právneho úkonu je stanovená na ochranu konajúcej osoby. Ak si však táto osoba duševnú poruchu spôsobila sama, nie vždy by si mala túto ochranu zaslúžiť. Právny úkon ako dôsledok duševnej poruchy konajúcej osoby bude preto platný – napriek splneniu podmienok pre jeho neplatnosť podľa odseku 1 –, ak si túto poruchu konajúca osoba spôsobila sama (v objektívnom význame). Na druhej strane, odopretie ochrany nemôže byť bezbrehé, preto platnosť právneho úkonu bude podmienená existenciou aspoň jednej z podmienok podľa písmen a) až c).

Podľa podmienky uvedenej v písmene a) sa ochrana konajúcej osobe v podobe neplatnosti poskytne, len ak nepredvídala ani nemohla predvídať (§ XX), že u nej nastane predmetná duševná porucha. Napríklad niet dôvodu chrániť konajúcu osobu, ktorá požíva omamné prostriedky, pričom vie, že takéto požívanie u nej povedie k duševnej poruche. Druhá podmienka

chráni nespôsobilú osobu pred prípadným zneužitím jej stavu zo strany adresáta. Preto ak adresát vedel alebo vedieť mal (§ XX) o duševnej poruche, potom bude právny úkon neplatný, i keď si duševnú poruchu nespôsobilá osoba spôsobila sama. Tretia podmienka chráni nespôsobilú osobu pred jej konaním, ktoré bezodplatne obohatí (prisporí) inú osobu. Ak je však toto obohatenie len drobné, tak právny úkon bude platný.

V prípade, ak ide o drobnú zmluvu podľa odseku 1, tak sa odsek 3 nepoužije. Drobná zmluva za splnenia podmienok podľa § XX bude vždy platná, bez ohľadu na splnenie podmienok podľa odseku 3. Odsek 3 nemá rovnako uplatnenie pre posledné poriadky (mortis causa), keďže tie sú z dôvodu duševnej poruchy neplatné vždy (§ XX).

§ 72

Bezprávna vyhrážka

(1) Konajúca osoba môže zrušiť svoj prejav vôle, ak ho uskutočnila v dôsledku bezprávnej vyhrážky, ktorá v nej dôvodne vzbudila obavu, že jej alebo inej osobe bude spôsobená vážna ujma.

(2) Právo zrušiť prejav vôle zanikne márnym uplynutím jedného roka, odkedy dôvodná obava pominula, najneskôr však uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent, hoci nadväzuje na § 37 ods. 1 OZ, ktorý pre platnosť právneho úkonu vyžadoval aj jeho slobodné uskutočnenie. Po novom však bezprávna vyhrážka nebude viesť k neplatnosti právneho úkonu, ale len k jeho zrušiteľnosti. Ide o prístup zhodný napr. s § 123 BGB. Podmienkou je, aby išlo o vyhrážku bezprávnu, teda takú ktorá nebude v súlade s dobrými mravmi alebo zákonom. Zároveň táto vyhrážka musí vzbudiť u konajúcej osoby obavu, ktorá musí byť dôvodná (teda taká, ktorú možno považovať za reálnu, teda že naozaj hrozí, že vyhrážajúci svoju hrozbu premení na skutočnosť) a ktorá sa musí týkať vážnej ujmy pre konajúcu alebo inú osobu. Dôvodnosť obavy sa pritom posudzuje objektívne, pričom sa vychádza z priemernej, rozumnej osoby v postavení konajúcej osoby. Je pritom nepodstatné, či sa vyhrážal adresát prejavu vôle (napr. druhá zmluvná strana) alebo iná osoba, ako aj to, či adresát prejavu o bezprávnej vyhrážke vedel. Medzi vyhrážkou a uskutočnením prejavu vôle musí byť príčinná súvislosť: ak by prejav vôle konajúca osoba uskutočnila aj tak, tak jej právo na jeho zrušenie nevznikne.

Odsek 2 ustanovuje prekluzívnu lehotu na zrušenie prejavu vôle, ktorá trvá jeden rok a začína plynúť, odkedy obava pominula. Toto kritérium je nastavené objektívne. Ak teda konajúca osoba obavu ešte stále subjektívne pociťovala, hoci na to už nebolo dôvodu, tak sa začiatok plynutia prekluzívnej lehoty nijako neposúva. Z dôvodu dôkazných problémov na strane adresáta, ktoré môžu s postupom času narastať, ako aj z dôvodu ochrany právnej istoty v právnom styku odsek 2 zároveň ustanovuje, že právo zrušiť prejav vôle zanikne najneskôr uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle, i keby jednoročná prekluzívna doba sama osebe ešte neuplynula. Keďže odsek 2 obsahuje protinormu k odseku 1, tak dôkazné bremeno o zániku práva zrušiť prejav vôle nesie ten, kto sa dovoľáva jej uplynutia.

Ak ide o posledný poriadok (mortis causa), tak bezprávna vyhrážka nezakladá pri ňom zrušiteľnosť, ale priamo neplatnosť (§ XX).

§ 73

Podvod

(1) Konajúca osoba môže zrušiť svoj prejav vôle, ak ho uskutočnila v omyle, ktorý úmyselne vyvolal adresát tohto prejavu.

(2) Konajúca osoba môže svoj prejav vôle zrušiť aj vtedy, ak ho uskutočnila v omyle, ktorý úmyselne vyvolala tretia osoba, a adresát o omyle vedel. Ak z prejavu vôle priamo získala prospech iná osoba než adresát, tak konajúca osoba môže voči nej zrušiť svoj prejav vôle, ak táto osoba vedela o takomto omyle.

(3) Právo zrušiť prejav vôle zanikne márnym uplynutím jedného roka, odkedy sa konajúca osoba o úmysle vyvolať omyl dozvedela, najneskôr však uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na súčasnú úpravu úmyselne vyvolaného omylu podľa § 49a OZ, avšak po vzore § 123 BGB ho mení v niektorých smeroch.

Odsek 1 vychádza z doterajšieho východiska, že z dôvodu podvodu (úmyselne vyvolaného omylu) možno prejav vôle zrušiť bez ohľadu na to, či ide o omyl v rozhodujúcej skutočnosti alebo nie. Rozdielom je to, že navrhovaná úprava umožňuje zrušiť prejav vôle, aj keď ide o omyl v pohnutí. Nie je totiž dôvod chrániť druhú stranu, ak takýto omyl, hoc aj v pohnutí, vyvolala úmyselne. Nie je preto podstatné, či by konajúca osoba svoj prejav vôle uskutočnila, aj keby o omyle vedela. Nik nemôže totiž od tejto osoby očakávať, aby zotrvala v právnom vzťahu s osobou, ktorá ju podviedla, hoci iba čo do vedľajšej nepodstatnej okolnosti.

Odsek 2 na rozdiel od doterajšej úpravy umožňuje zrušiť prejav vôle, i keď omyl úmyselne nevyvolal adresát prejavu vôle, ale tretia osoba. Podmienkou však je, aby adresát alebo tretia osoba, ktorá mala z prejavu vôle priamy prospech, o tomto omyle vedela. Ak táto podmienka splnená nie je, tak prejav vôle zrušiť nemožno. Vzhľadom na § XX treba formuláciu „vedela“ vykladať objektívne tak, že zahŕňa aj situáciu, keď o omyle príslušné osoby museli vedieť. Z prejavu vôle má tretia osoba priamy prospech vtedy, ak má na tento prospech nárok, ktorý je závislý len na jej konaní. Pôjde predovšetkým o prípad, ak sa uzavrela zmluva v prospech tretieho.

Odsek 3 ustanovuje prekluzívnu lehotu na uplatnenie práva na zrušenie zmluvy. Táto lehota plynie, odkedy sa konajúca osoba dozvedela o úmysle vyvolať omyl. Nestačí teda to, že sa dozvedela o omyle; pre začiatok lehoty je potrebné, aby sa dozvedela, že tento omyl bol úmyselne vyvolaný. To, či sa konajúca osoba dozvedela o úmysle vyvolať omyl, závisí nielen od skutočnej vedomosti, ale aj od vedomosti prezumovanej (§ XX). Z dôvodu dôkazných problémov na strane adresáta, ktoré môžu s postupom času narastať, ako aj z dôvodu ochrany právnej istoty v právnom styku odsek 3 zároveň ustanovuje, že právo zrušiť prejav vôle zanikne najneskôr uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle, i keby jednoročná prekluzívna doba sama osebe ešte neuplynula. Keďže odsek 3 obsahuje protinormu k odsekom 1 a 2, tak dôkazné bremeno o zániku práva zrušiť prejav vôle nesie ten, kto sa dovoláva jej uplynutia.

Sankciou za podvod nie je relatívna neplatnosť, ako tomu bolo doteraz, ale zrušiteľnosť, keďže návrh od relatívnej neplatnosti ako pojmu upustil.

Ak ide o právny úkon mortis causa, tak podvod nezakladá pri ňom zrušiteľnosť, ale priamo neplatnosť (§ XX).

§ 74

Omyl

(1) Konajúca osoba môže zrušiť svoj prejav vôle, ak ho uskutočnila v omyle o okolnosti, o ktorej adresát tohto prejavu vedel alebo mal vedieť, že je pre konajúcu osobu rozhodujúca, a zároveň ak adresát omyl vyvolal, vedel alebo mal o ňom vedieť alebo sám bol v tom istom omyle.

(2) Konajúca osoba však nemôže svoj prejav vôle zrušiť, ak sa jej omyl nedá ospravedlniť alebo ak riziko omylu na seba prevzala.

(3) Právo zrušiť prejav vôle zanikne, ak ho konajúca osoba neuplatní bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o omyle dozvedela, najneskôr však uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle.

(4) Na zrušenie prejavu vôle sa neprihliada, ak adresát pred zrušením alebo bez zbytočného odkladu po tom, čo mu zrušenie došlo, prejavil vôľu, aby mal právny úkon obsah predpokladanej osobou konajúcou v omyle, alebo zmluvu splnil v súlade s takýmto obsahom. V takomto prípade platí, že právny úkon mal od počiatku obsah predpokladaný osobou konajúcou v omyle.

(5) Ak adresát vyvolal omyl úmyselne, tak v takomto prípade platí ustanovenie § 73.

Odôvodnenie:

Návrh zásadne mení koncepciu omylu obsiahnutú v § 49a OZ, a to čiastočne po vzore čl. 98 pPKC. Tak ako doteraz bude právne relevantný omyl len taký omyl, ktorý sa týka rozhodujúcej okolnosti. Takýmto omylom je omyl, ktorý keby nebol, tak by konajúca osoba prejav vôle vôbec neuskutočnila. Ak by v omyle nebola a predsa by prejav vôle uskutočnila, potom nejde o právne relevantný omyl (pokiaľ by nešlo o podvod). Rozdiel oproti doterajšej úprave spočíva však v tom,

že konajúca osoba môže pre takýto omyl zrušiť svoj prejav vôle len za podmienky, že adresát vedel alebo mal vedieť, že daná okolnosť je pre ňu rozhodujúca. Ak teda konajúca osoba nedala najavo, čo je pre ňu rozhodujúce, a adresát sa to ani pri vynaložení náležitej starostlivosti, ktorú bolo možné od neho v rámci daného právneho styku vyžadovať (§ XX), to zistiť nemohol, potom prejav vôle zrušiť nemožno. To platí aj vtedy, ak adresát vedel, že konajúca osoba je v omyle, ba dokonca aj keď omyl sám vyvolal. Pokiaľ nevedel, že je to omyl v rozhodujúcej skutočnosti, potom mu nemožno klásť za vinu, že sa nesnažil konajúcu osobu z omylu vyviešť. Dôvodom tejto zmeny je snaha o to, aby prejav vôle nebolo možné zrušiť len preto, že adresát o omyle vedel, ale nemohol vedieť, že ide o rozhodujúcu okolnosť, keďže to, čo je rozhodujúce, je v mnohých prípadoch veľmi subjektívne. Presúva sa tak určitá záťaž aj na konajúcu osobu, aby dala najavo, čo je pre ňu rozhodujúce. Nemusí tak urobiť výslovne, častokrát to bude vyplývať aj z jej konania či zo samotnej povahy a účely prejavu vôle.

Na zrušenie prejavu však podľa návrhu nestačí, že ide omyl o rozhodujúcej okolnosti a že adresát vedel, že ide o rozhodujúcu okolnosť. Je ďalej potrebné, aby bola splnená aspoň jedna z troch podmienok: buď adresát omyl vyvolal (hoci aj nezavinene), alebo adresát o omyle vedel alebo by sa o ňom dozvedel, ak by vynaložil vyžadovanú náležitú starostlivosť (§ XX), alebo aby bol sám v tom istom omyle, teda v omyle o tej istej rozhodujúcej okolnosti.

Odsek 2 ustanovuje negatívnu podmienku práva zrušiť prejav vôle, a to ospravedlniteľnosť omylu. Táto podmienka nebola v doterajšej úprave zakotvená, aj keď judikatúra k nej dospela aj bez výslovnej úpravy. Keďže však správnosť záverov súdnej praxe mohla byť sporná, tak sa v návrhu táto podmienka zakotvila výslovne. Dôvodom tejto podmienky je pritom ochrana istoty v právnom styku, ktorému sa prikladá väčšia dôležitosť než snahe o nezávadnosť vôle. To, či je omyl neospravedlniteľný, pritom môže závisieť od rôznych okolností, napr. aj od pomerovania účasti druhej strany na vzniku omylu. Aj omyl, ktorý spôsobila konajúca osoba svojou nedbanlivosťou, ešte môže byť stále ospravedlniteľný, ak ju adresát omyl úmyselne z neho neuviedol. Ak by sa dospelo k záveru, že podiel konajúcej osoby aj adresáta na omyle je rovnaký, potom by mali prevážiť záujmy konajúcej osoby, keďže úprava o omyle je ustanovená na jej ochranu.

Ďalšou negatívnou podmienkou ustanovenou v odseku 2 je neprevzatie rizika omylu. Ak teda konajúca osoba toto riziko prevzala, potom svoj prejav vôle zrušiť nemôže, ani keby o ňom druhá strana vedela. Ide predovšetkým o špekulatívne obchody, keď niekto nakúpi s vidinou vysokého zisku, pričom už z povahy takéhoto obchodu vyplýva riziko omylu. V takom prípade by konajúca osoba mala znášať riziko omylu, ktoré je väčšinou vyvážené práve ziskovosťou alebo iným prospechom z obchodu, ak by sa vydaril.

Odsek 3 ustanovuje prekluzívnu lehotu na uplatnenie práva na zrušenie zmluvy. Táto lehota plynie odo dňa, keď sa konajúca osoba dozvedela o omyle. To, či sa konajúca osoba dozvedela o omyle, závisí nielen od skutočnej vedomosti, ale aj od vedomosti prezumovanej (§ XX). Z dôvodu dôkazných problémov na strane adresáta, ktoré môžu s postupom času narastať, ako aj z dôvodu ochrany právnej istoty v právnom styku odsek 3 zároveň ustanovuje, že právo zrušiť prejav vôle zanikne najneskôr uplynutím 10 rokov od uskutočnenia prejavu vôle, i keby jednoročná prekluzívna doba sama osebe ešte neuplynula. Keďže odsek 3 obsahuje protinormu k odseku 1, tak dôkazné bremeno o zániku práva zrušiť prejav vôle nesie ten, kto sa dovoľáva jej uplynutia.

Odsek 4 zavádza mechanizmus „záchrany“ prejavu vôle zo strany adresáta, napriek tomu, že sú splnené podmienky na jeho zrušenie. Podľa navrhovanej úpravy, ktorá nemá v doterajšom práve ekvivalent, môže adresát zabrániť zrušeniu prejavu vôle tým, že prejaví vôľu, aby mal právny úkon, ktorý je založený na vadnom prejave vôle konajúcej osoby, mal taký obsah, aký by mal, keby zodpovedal predstave konajúcej osobe. Adresát tak však musí urobiť ešte pred zrušením, alebo bez zbytočného odkladu po ňom. Môže tak urobiť buď prejavom vôle voči konajúcej osobe, alebo tým, že poskytne plnenie, ktoré zodpovedá predstave konajúcej osoby. V takomto prípade konajúca osoba už svoj prejav vôle zrušiť nemôže. Ak by tak urobila, na takéto jej konanie by sa neprihliadalo. To isté platí aj pre zrušenie urobené pred takouto „záchranou“ zmluvy. Posledná veta ustanovuje fikciu, že právny úkon mal od počiatku správny obsah.

Odsek 5 rieši prípadnú konkurenciu medzi úpravou o omyle a o podvode. Aj podvod je totiž omyl. Aby sa však zamedzilo pochybnostiam, či sa niektoré ustanovenia o omyle môžu použiť aj na podvod, predovšetkým možnosť adresáta zabrániť zrušeniu prejavu vôle podľa odseku 4, tak sa v návrhu výslovne ustanovuje, že to možné nie je, pretože na prípad podvodu sa úprava omylu nevzťahuje.

Z projektu z r. 2018 sa nepreberá úprava, ktorá rieši súbeh nárokov z omylu a nárokov zo zodpovednosti za vady. Úprava zodpovednosti za vady totiž nie je *lex specialis* k úprave omylu.

Ak sa teda bude dať skutkový stav posúdiť podľa hypotéz oboch úprav, potom súbeh nárokov nebude vylúčený. Zo oboch úpravami je totiž iné teleologické pozadie, preto by ani jedna z nich nemala byť vylúčená. Samozrejme, vždy treba posúdiť, či prípadná vada kúpenej veci je vzhľadom na jej odstrániteľnosť rozhodujúcou okolnosťou. Ak by totiž konajúca osoba o vade vedela a bola by so svojim prejavom vôle ochotná počkať do jej odstránenia, potom by sa bez ďalšieho nedalo hovoriť o rozhodujúcej skutočnosti.

§ 75

Skreslenie prejavu vôle pri prenose

- (1) Konajúca osoba môže zrušiť svoj prejav vôle, ak bol jeho obsah skreslený počas prenosu.
- (2) Právo zrušiť prejav vôle zanikne, ak ho konajúca osoba neuplatní bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o skreslení dozvedela, najneskôr však uplynutím jedného roku od uskutočnenia prejavu vôle.
- (3) Ak konajúca osoba zruší svoj prejav vôle, tak má adresát právo na náhradu škody, ktorá mu vznikla tým, že sa na správnosť prejavu vôle spoliehal, najviac však v rozsahu zisku, ktorý adresátovi ušiel z tohto prejavu vôle, ak adresát zisk očakával; to neplatí, ak adresát o skreslení vedel alebo mal vedieť.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 45 ods. 2 OZ, v podstatnom rozsahu ho však mení. Podľa odseku 1, ak bol obsah prejavu vôle počas prenosu skreslený, tak ho konajúca osoba môže zrušiť. Prenosom sa rozumie nielen technický prenos, ale aj prenos poslom. Odsek 1 však nedopadá na prípady, ak napr. splnomocnenec uskutočnil prejav vôle odlišný od toho, čo zamýšľal splnomocniteľ: v takomto prípade nejde o skreslenie prejavu počas prenosu, keďže prejavom vôle je tu prejav vôle splnomocnenca.

Návrh pritom možnosť zrušenia nijako neobmedzuje. Nie je preto podstatné, či bola skreslená rozhodujúca skutočnosť alebo nie. Dôvodom sú komplikácie pri dokazovaní, ktoré by mohli viesť k tomu, že konajúca osoba svoje právo nikdy nevyužije.

Odsek 2 ustanovuje subjektívnu prekluzívnu lehotu bez zbytočného odkladu na uplatnenie zrušovacieho práva. Z dôvodu bezpečnosti obratu je toto právo obmedzené aj objektívne, uplynutím jedného roka od uskutočnenia prejavu vôle.

Keďže odsek 1 dáva konajúcej osobe právo zrušiť svoj prejav vôle bez ohľadu na to, či sa adresát o skreslenie nejako pričínil, tak sa v odseku 3 poskytuje nevinnému adresátovi ochrana v podobe práva na náhradu škody. Pôjde o škodu v rozsahu negatívneho záujmu, najviac však v rozsahu záujmu pozitívneho v tých prípadoch, kedy sa transakcia uskutočňovala s očakávaním zisku. Pod ušlým ziskom treba na účely odseku 3 rozumieť ušlý zisk zo zrušeného prejavu vôle. Neprihliada sa preto na to, či adresát uskutočnil náhradný obchod alebo nie.

Ôsmy diel

NEPLATNOSŤ A ZRUŠITEĽNOSŤ

Prvý oddiel

Neplatnosť

§ 76

Čiastočná neplatnosť

- (1) Neplatnosť oddeliteľnej časti právneho úkonu spôsobuje neplatnosť jeho iných častí, len ak by bez nej neboli do právneho úkonu zahrnuté, ibaže by zo zákona vyplývalo inak. Inak je právny úkon platný a na neplatnú oddeliteľnú časť sa neprihliada.
- (2) Ustanovenia o voľbe práva alebo o riešení sporov nie sú dotknuté neplatnosťou iných častí právneho úkonu, ibaže by z právneho úkonu vyplývalo inak.

Odôvodnenie:

Odsek 1 nadväzuje na § 41 OZ. Na rozdiel od doterajšej úpravy však návrh rieši problematiku čiastočnej neplatnosti v dvoch krokoch. Najprv je potrebné zistiť, či časť právneho úkonu, ktorej

sa týka dôvod neplatnosti, je oddeliteľná: teda či by zvyšok právneho úkonu obstál ako právny úkon aj bez takejto časti. Ak to možné nie je, potom sa bude považovať celý právny úkon za neplatný. Ak to možné je, potom sa v druhom kroku skúma, či by tieto ostatné časti boli vôbec do právneho úkonu zahrnuté bez neplatnej časti. Výsledkom môže byť záver, že by konajúca osoba právny úkon bez neplatnej časti vôbec neuskutočnila; v takom prípade bude neplatný celý právny úkon. Dôkazné bremeno o tom, či by konajúca osoba úkon uskutočnila aj bez neplatnej časti, pritom nesie ten, kto sa domáha neplatnosti celého právneho úkonu.

Záver odseku 1 ustanovuje, že pravidlo o čiastočnej neplatnosti platí, len ak zo zákona nevyplýva inak. Zo zákona tak môže priamo vyplývať, že niektorá neplatná časť sa rovno nahrádza napríklad zákonnou úpravou, a teda že sa vôbec neskúma to, či by bol právny úkon bez neplatnosti uskutočnený. Nemusí ísť o výslovnú úpravu (ako sa to navrhuje v úprave úžery alebo ako je to v prípade spotrebiteľských úverov napr. pri nesprávnom uvedení RPMN); postačí, keď to bude zo zákona vyplývať. Bude preto potrebné vždy skúmať, či dôvod neplatnosti neumožňuje zachovanie zvyšku zmluvy aj vtedy, ak by konajúca osoba právny úkon bez neplatnej časti neuskutočnila. Dôvodom môže byť napríklad ochrana spotrebiteľa, ktorá si vyžaduje zachovanie zvyšku úkonu, aj keby dodávateľ tvrdil, že by úkon neuskutočnil, keby vedel, že práve daná časť je neplatná. Je to dôsledkom toho, že je na dodávateľovi, aby navrhoval len platné právne úkony. Nemôže sa preto dovoľávať svojej vlastnej nepoctivosti, aby sa vyhlo tomu, že bude zvyškom úkonu viazaný. Bude teda vždy potrebné pri skúmaní dôvodu neplatnosti pomerovať jednotlivé záujmy.

Posledná veta odseku 1 znamená, že ak neplatnosť oddeliteľnej časti nespôsobuje neplatnosť celého právneho úkonu, potom je tento právny úkon platný s tým, že sa neplatnú časť sa neprihliada.

Účelom odseku 2 je ustanoviť, že ak je niektorá časť právneho úkonu neplatná, ustanovenia o voľbe práva a riešení sporov ostávajú neplatné, i keby inak neboli do právneho úkonu zahrnuté. Nie je tu preto potrebné skúmať, či neplatnosť časti právneho úkonu môže spôsobiť neplatnosť predmetných ustanovení. Z právneho úkonu však môže vyplývať aj inak. Ak sa ale dôvod neplatnosti vzťahuje aj na tieto ustanovenia, potom sú aj tieto ustanovenia neplatné.

§ 77

Premena

Ak má neplatný právny úkon náležitosti iného právneho úkonu, ktorý by bol platný, tak platí, že bol uskutočnený tento iný právny úkon, ak možno predpokladať, že by ho konajúca osoba bola uskutočnila, ak by o dôvode neplatnosti bola vedela, a ak sa to neprieči dôvodu neplatnosti.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nadväzuje na § 41a ods. 1 OZ a zakotvuje pravidlá pre premenu (konverziu) právneho úkonu, ktorou sa má v súlade so zásadou rešpektovania vôle konajúcich osôb udržať platnosť ich právneho konania. Návrh vychádza zo stanoviska, že konajúce osoby uskutočňujú právne úkony za istým účelom. Cieľom návrhu je, aby sa tento účel dosiahol, i keď je právny úkon, ktorý si na dosiahnutie tohto účelu konajúca osoba zvolila, neplatný. Konverzia pritom nastáva priamo zo zákona; nie je potrebné súdne rozhodnutie, súd ju skúma ex offo.

Návrh stanovuje niekoľko podmienok konverzie. Prvou je, že právny úkon je neplatný, tzn. môže ísť aj o neplatnosť, ktorá nastala v dôsledku zrušenia prejavu vôle alebo odopretia súhlasu. Ďalšou podmienkou je, aby právny úkon, na ktorý sa skonvertoval neplatný právny úkon, bol platný. Náležitosti jeho platnosti tak musia byť splnené už pri neplatnom právnom úkone. Ak napríklad skonvertovaný právny úkon má byť písomný, potom sa naň možno odvolať, len ak aj neplatný (pôvodný) právny úkon bol uskutočnený v písomnej forme. Podmienkou konverzie je nakoniec aj to, aby konvertovaný právny úkon zodpovedal hypotetickej vôli konajúcej osoby. Nie je dôležité zisťovať jej skutočnú vôľu, ale postačí predpoklad, že konajúca osoba by namiesto neplatného právneho úkonu uskutočnila ten platný, ak by vedela, že ten úkon, čo uskutočnila, je neplatný. Konverzia preto nemá miesto tam, kde takýto predpoklad možný nie je. Preto ak strany uzavreli kúpnu zmluvu, ale nedohodli sa na kúpnej cene, nemožno neplatnú kúpnu zmluvu skonvertovať na platné darovanie. Obdobne, ak strana neplatne zrušila prejav vôle ex tunc, možno tento jej prejav skonvertovať na platnú výpoveď ex nunc, pretože možno predpokladať, že chcela zmluvu ukončiť a že ak by vedela, že zmluvu nemožno zrušiť späťne, tak by ukončila zmluvný vzťah aspoň pro futuro. Naopak to však platiť nebude. Ak strana chcela ukončiť zmluvný

vzťah len do budúcnosti, nemožno v prípade neplatnosti výpovede predpokladať, že chceta zrušiť zmluvu spätne.

Ustanovenie in fine uvádza, že konverzia nie je možná, ak by sa to priečilo dôvodu neplatnosti. Cieľom je vylúčiť možnosť konverzie tam, kde by to podkopávalo zmysel dôvodu neplatnosti. Ak napríklad podnikateľ zneužije svoje dominantné postavenie na uplatňovanie neprímeraných cien, potom neplatná dohoda o takejto neprímeranej cene nemôže byť konvertovaná do platnej dohody o prímeranej cene, ak niet osobitného záujmu poškodeného podnikateľa na udržaní aspoň takejto dohody v platnosti.

§ 78

Potvrdenie neplatného právneho úkonu

(1) Ak dôvod neplatnosti právneho úkonu odpadol, tak konajúca osoba môže svoj právny úkon potvrdiť; v takomto prípade sa právny úkon považuje za uskutočnený v deň potvrdenia.

(2) Ak strany potvrdili neplatnú zmluvu, tak si navzájom vydajú všetko, čo by druhá strana nadobudla odo dňa jej uzavretia. Ustanovenia § XX (o vydávaní bezdôvodného obohatenia) platia v takomto prípade rovnako.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, inšpirované úpravou § 141 BGB, nemá v doterajšom práve obdobu. Jeho účelom je uľahčiť, aby v prípade, ak dôvod neplatnosti už odpadol, konajúca osoba nemusela uskutočniť právny úkon nanovo. V takomto prípade postačí, že právny úkon potvrdí, a ten sa stáva platným ex nunc. Ak ide o zmluvu, tak sa vyžaduje potvrdenie všetkých strán.

Pre potvrdenie nie je stanovená forma. Keďže je však úkonom, ktorým sa završuje platnosť pôvodne neplatného úkonu, musí mať formu, ktorá sa vyžaduje pre potvrdzovaný právny úkon.

Potvrdenie nemá retroaktívny účinok. Avšak podľa odseku 2 si strany podľa pravidiel pre bezdôvodné obohatenie vydajú všetko, čo by nadobudla druhá strana, keby zmluva bola platná od počiatku. Pôjde o osobitný zmluvný nárok, nie o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odsek 2 je dispozitívny, takže sa strany môžu dohodnúť aj inak.

Druhý oddiel

Zrušiteľnosť

§ 79

Prípustnosť zrušenia

(1) Konajúca osoba môže sama zrušiť svoj prejav vôle, len ak to ustanovuje zákon. Nemôže tak však urobiť, ak vediac o dôvode zrušiteľnosti prejav vôle akoukoľvek formou potvrdila.

(2) Súd môže zrušiť právny úkon len v prípadoch ustanovených zákonom.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je stanoviť, kedy konajúca osoba môže zrušiť svoj prejav vôle. V niektorých prípadoch zrušiteľnosť nahrádza koncept relatívnej neplatnosti podľa doterajšieho práva. Zrušiteľnosť je pritom vlastnosť prejavu vôle (a právneho úkonu, ak je prejav vôle zároveň právnym úkonom), ktorá má svoj pôvod v určitej vade, ktorá nastala v procese uskutočňovania prejavu vôle.

Odsek 1 je prejavom východiska, že konajúce osoby sú svojimi prejavmi vôle viazané. Toto východisko je platné tak pre adresované, ako aj neadresované právne úkony. Preto možno prejav vôle zrušiť, len ak to ustanovuje zákon. Ani v takomto prípade však nie je možné prejav zrušiť, ak konajúca osoba prejav vôle potvrdila. Napríklad ak má prejav vôle vadu, ktorá spočíva v omyle, tak konajúca osoba môže prejav zrušiť. Ak ho však potvrdila, potom ho už zrušiť nemôže, pretože svojou vôľou potvrdila, že aj napriek vade na svojom prejave trvá. Samozrejme, aj potvrdenie môže byť vadné, čo môže mať dôsledky aj na jeho zrušiteľnosť.

Odsek 1 sa týka jednostranného zrušenia („sama“). Zákon však nezakazuje, aby sa strany dohodli na zrušení svojich prejavov vôle. Takéto zrušenie bude mať tiež spätný účinok. Práva tretích osôb nadobudnuté dobromyseľne však budú chránené na základe osobitných noriem.

Odsek 2 dopĺňa moznosť zrušenia právneho úkonu o zrušenie súdom. Súd však môže zrušiť právny úkon len zo zákonom vymedzeného dôvodu, čo je dôsledkom zásady individuálnej autonómie vôle. Kompetencia súdu zrušiť právny úkon je daná napríklad pri zrušení uznesení valného zhromaždenia alebo pri výpovedi z nájmu či z pracovného pomeru. Odsek 3 nehovorí o prejave vôle, ale len o právnom úkone, pretože v zásade ide o zrušenie právneho úkonu ako takého, nielen jednotlivých prejavov vôle, na ktorých je tento úkon založený.

§ 80

Zrušenie prejavu vôle konajúcou osobou

(1) Zrušenie prejavu vôle sa uskutočňuje prejavom vôle určeným dotknutej osobe, ibaže by zo zákona vyplývalo inak.

(2) Ak ide o zmluvu, tak je dotknutou osobou druhá zmluvná strana alebo, ak ide o prípad podľa § 73 ods. 2, osoba, ktorá priamo zo zmluvy získala prospech.

(3) Ak ide o jednostranný adresovaný právny úkon, tak je dotknutou osobou adresát. Ak ide o iný jednostranný právny úkon, tak je dotknutou osobou osoba, ktorá priamo z úkonu získala prospech; ak sa však takýto právny úkon oznamuje orgánu verejnej moci, tak postačí, ak sa zrušenie adresuje tomuto orgánu.

Odôvodnenie:

Ustanovenie, ktoré má inšpiráciu v úprave § 143 BGB, nemá v doterajšom práve ekvivalent. Odsek 1 ustanovuje spôsobom, ako treba zrušenie prejavu vôle uskutočniť. Podľa návrhu tak treba urobiť prejavom vôle adresovaným dotknutej osobe. Zákon však môže ustanoviť výnimku, ako je to napr. pri záвете, kde sa tento prejav vôle zrušuje neadresovaným prejavom vôle (napr. zničením závetu).

Odsek 2 určuje, že pri zmluve je dotknutou osobou druhá strana. Ak je strán viacero, adresátom je každá z nich. V prípade, ak ide predovšetkým o zmluvu v prospech tretieho, tak dotknutou osobou nie je druhá strana zmluvy, ale tretia osoba, ktorá mala zo zmluvy priamy prospech, pretože práve jej sa zrušenie úkonu dotkne.

Odsek 3 sa týka jednostranných právnych úkonov. Prvá veta dopadá na adresované jednostranné úkony, pri ktorých je dotknutou osobou adresát. Napríklad ak konajúca osoba v omyle vypovedala zmluvu, potom môže výpoveď zrušiť prejavom vôle voči tým osobám, voči ktorým zmluvu vypovedala. Druhá veta sa týka neadresovaných jednostranných právnych úkonoch, pri ktorých zákon neustanovuje výnimku z pravidla podľa odseku 1. Môže ísť napríklad o opustenie veci (vzdanie sa vlastníctva), ktoré potom bude potrebné zrušiť voči tomu, kto k nej vlastníctvo nadobudol (napríklad nálezcovi). Ak v takomto prípade treba urobiť oznámenie o prejave vôle (napr. opustenie nehnuteľnej veci treba oznámiť okresnému úradu), potom postačí, ak sa zrušenie prejavu vôle adresuje len tomuto orgánu. Ten by mal následne informovať dotknuté osoby. Pre špecifické prejavy vôle adresované neurčitým adresátom (vyhlásenie verejnej súťaže, verejný prísľub) návrh ustanovuje osobitné spôsoby zrušenia prejavu vôle na príslušných miestach.

§ 81

Následky zrušenia

(1) Zrušený prejav vôle sa považuje za od počiatku neplatný.

(2) Ak by odstránenie následkov zrušenia prejavu vôle nebolo dobre možné, tak súd môže účinky zrušenia čo do času určiť na návrh aj inak než podľa odseku 1. Ak by takéto určenie viedlo k nedôvodnému prospechu jednej strany na úkor druhej, tak má druhá strana právo na peňažnú náhradu zodpovedajúcu tomuto prospechu.

(3) Na toho, kto o dôvode zrušiteľnosti vedel, sa v prípade zrušenia hľadí, ako keby vedel o neplatnosti.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent. Jeho účelom je ustanoviť, že zrušenie prejavu vôle a právneho úkonu má spätné účinky (*ex tunc*). Odsek 1 je inšpirovaný § 142 ods. 1 BGB a čl. 103 § 2 pPKC. Ustanovuje sa v ňom, že zrušenie pôsobí od počiatku a že na prejav vôle sa od počiatku hľadí ako na neplatný. Ak konajúca osoba v dôsledku omylu uzavrela zmluvu,

potom ak zruší prejav vôle (návrh alebo prijatie návrhu), tak je jeho prejav vôle od počiatku neplatný a na zmluvu sa v konzekvencii hľadí, akoby nikdy nebola uzavretá. Prijaté plnenie tak bude plnením bez právneho dôvodu. Vzhľadom na koncepciu premlčania, premlčacia lehota na vydanie bezdôvodného obohatenia plynie až odo dňa, keď sa ukrátený dozvedel alebo sa pri vynaložení náležitej starostlivosti mohol dozvedieť, že mu vznikol nárok na vydanie obohatenia a kto je dlžníkom. *Lege non distigente* nastáva spätný účinok zrušenia tak v prípadoch, ak prejav zrušila konajúca osoba, ako aj v prípadoch, ak právny úkon (napr. uznesenie či výpoveď z nájmu) zrušil súd.

Odsek 2 vychádza z čl. 103 § 2 pPKC. V niektorých prípadoch by nebolo vhodné, aby neplatnosť zrušeného prejavu či právneho úkonu pôsobila spätne od jeho uskutočnenia. Napríklad, ak išlo o zmluvu na opakované alebo trvajúce plnenie, potom by vysporiadanie vzájomných vzťahov mohlo byť veľmi komplikované, predovšetkým z pohľadu osoby, ktorá svoj prejav zrušila. Preto návrh dáva súdu kompetenciu, aby v prípade, ak takéto vysporiadanie nie je dobre možné, určil účinnosť zrušenia inak, napr. *ex nunc/pro futuro*, alebo spätne, avšak nie až ku dňu uskutočnenia prejavu vôle či právneho úkonu. Takéto prípady však môžu niekedy zvýhodňovať jednu stranu. Napríklad ak prenajímateľ nastavil cenu nájmu tak, aby zodpovedala, že nájom bude trvať dlhú dobu. Ak nájomca svoj prejav vôle zruší a súd určí, že toto zrušenie pôsobí len do budúcnosti, potom by nájomca mohol byť zvýhodnený, lebo za dobu skutočného nájmu platil nižšie nájomné, než by zodpovedalo takejto dobe. Druhá strana sa preto môže domáhať náhrady, ktorá takémuto zvýhodneniu zodpovedá.

Odsek 3 je inšpirovaný § 142 ods. 2 BGB. Zákon na viacerých miestach počíta s určitými dôsledkami, ak určitá osoba vedela o neplatnosti právneho úkonu. Napríklad, ak nadobúdateľ vedel, že právny úkon, ktorým scudziteľ nadobudol určitú vec od tretej osoby, je neplatný, potom sa nemôže spoľahnúť na dobromyseľnosť pri nadobudnutí veci od nevlastníka. Tieto pravidlá sa však v zákone viažu na vedomosť o neplatnosti. Pri zrušení však až do zrušenia nie je právny úkon neplatný, preto formálne vzaté nie je možné tvrdiť, že táto osoba vedela o neplatnosti právneho úkonu. Aby sa takejto neželanej obrane dalo vyhnúť, odsek 3 ustanovuje, že ak dôjde k zrušeniu, potom sa na osobu, ktorá vedela o dôvode zrušiteľnosti hľadí rovnako, ako sa v iných prípadoch hľadí na osobu, ktorá vie o neplatnosti právneho úkonu.

§ 82

Čiastočné zrušenie

Ak sa dôvod zrušenia prejavu vôle alebo právneho úkonu týka iba ich časti, tak ustanovenie § 76 platí v prípade zrušenia rovnako.

Odôvodnenie:

Ustanovenie nemá v doterajšom práve ekvivalent a je inšpirované úpravou čl. 105 pPKC. Niekedy sa dôvod zrušiteľnosti môže týkať len časti prejavu vôle. Napríklad, ak kupujúci uzavrel kúpnu zmluvu na viacero vecí, no v omyle bol len čo do niektorej z nich. Návrh pre takéto prípady ustanovuje, že treba rovnako aplikovať úpravu čiastočnej neplatnosti. Bude preto potrebné posúdiť, napr. či by konajúca osoba prejav vôle urobila v obmedzenom rozsahu. Ak áno, potom bude môcť zrušiť prejav vôle len v tejto časti. Zo zákona však môže vyplývať aj inak. Napríklad aj keď by strana uskutočnila prejav vôle len v zostávajúcej, zo zákona môže vyplývať, že strana má predsa len právo zrušiť celý prejav. Bude to tak napríklad v prípade podvodu, kedy nikto nemôže nútiť podvedeného, aby zotrval v zmluvnom vzťahu s podvodníkom, i keď len čo do časti, v ktorej nebol podvedený.